

25 év

A DUNAÚJVÁROSI
MÜNNICH FERENC GIMNÁZIUM
ÉV K Ö N Y V E

A dunaújvárosi Münnich Ferenc Gimnázium

é v k ö n y v e

A szerkesztő bizottság tagjai:

BENDE LÁSZLÓ
GRAU KATALIN
HAMMERL FERENC
SZÉKELYI SÁNDOR

Szerkesztette:

PÁSZTOR BERTALAN

A címlapot tervezte:

PÁLFALVINÉ CSASZTKA ILONA
grafikusművész

Felelős kiadó:

HAMMERL FERENC igazgató

Lektorálta:

DR. KOMLÓSSY ÁKOS főiskolai adjunktus

A gimnázium igazgatói

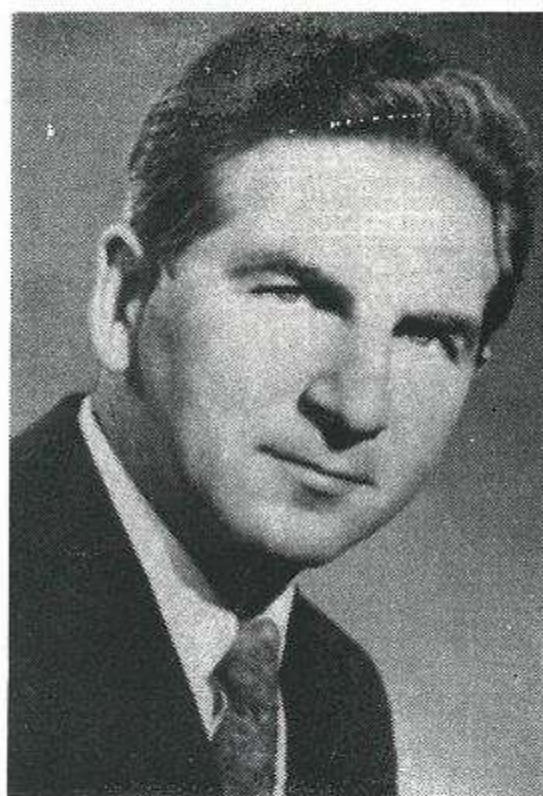
Dr. Salgó Dezsőné

Siklósi Pál

Pifkó József

Hammerl Ferenc

KÖSZÖNTŐ

JUBILÁLUNK

Érdekes, sok esetben hosszú évtizedekre, néha évszázadokra visszatekintő hangulatot teremt ez az egy szó.

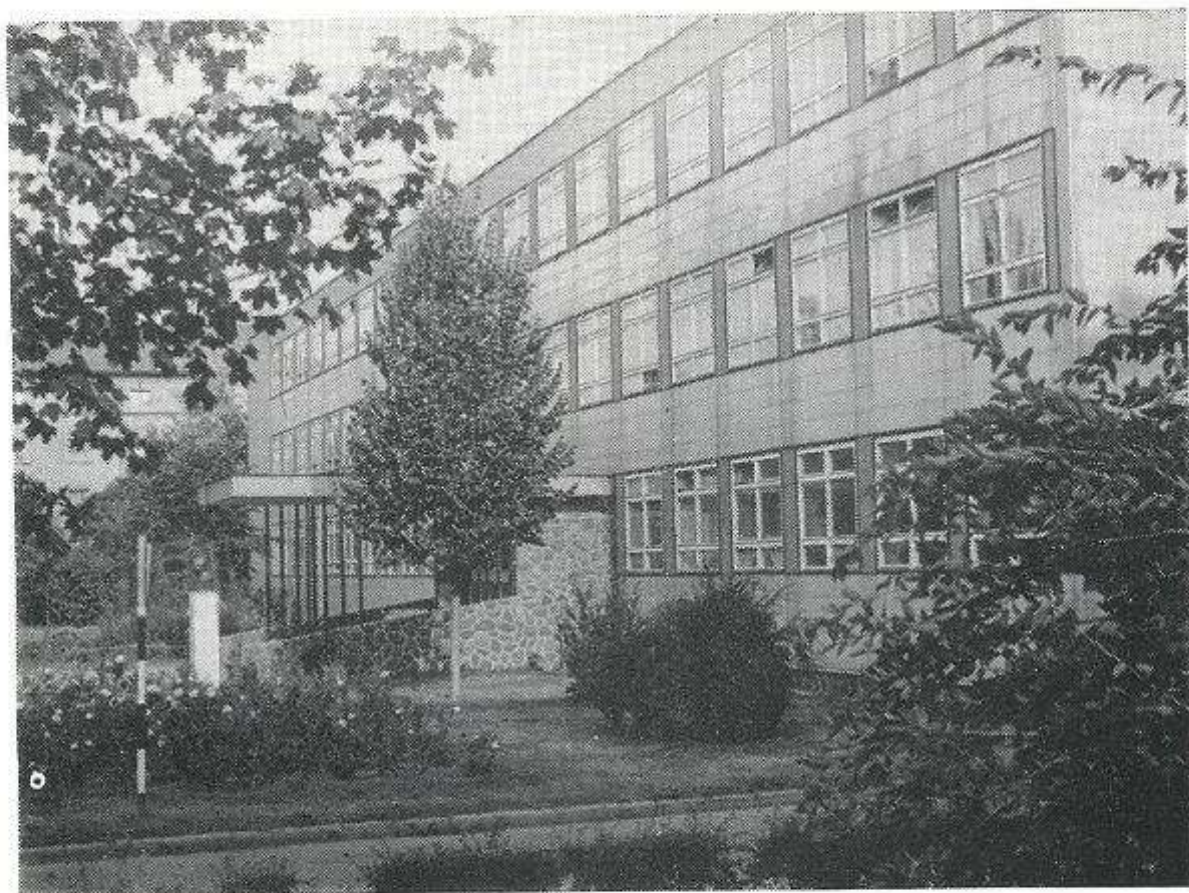
Mit jelent számunkra a szocialista városban az első középiskola mindössze 25 éves fennállása?

Elsősorban azt, hogy a fiatal város kezdő gimnáziumában sikerült átvennünk azt a szocialista szellemet és lendületet, amely a felszabadulást követően jellemzője az ország építésének.

Új gyár, új város, új iskolák. Nincs hagyomány, nincs előd, amelyre támaszkodni lehet.

Más városok, falvak dolgozói különböző szokásokkal, de egy céllal sereglettek össze, hogy munkájukkal, életükkel alkossanak szinte a semmiből „valamit”. Ez a valami magában foglalja a varázslatos „miénk” fogalmát.

Fiatal emberek a jövő ígéretével, a már élő és jövődében életbe lépő gyermekeik érdekében dolgoznak azon, hogy kialakuljon az új, a szocialista város.

Két év telik el a város építésének megkezdése óta. Kell, szükségessé válik az általános iskolák után egy gimnázium, amely a dolgozók gyermekeit felkészíti az egyetemekre, a főiskolákra. Két osztályra való fiú és leány gyülekezik egybe, hogy meginduljon a középiskolai élet is, a városi gimnázium élete.

Nincs iskolaavatás, nincs zeneszó, nincsenek ünnepi beszédek. Iskola-épület van. Általános iskola. Benne szinte megbújva a gimnázium két osztálya.

Csendben kezdődik a munka, a diákok élete, a tanulás...

1953. Ősz. 72 tanuló figyelme követi a tanárok magyarázatát. Az 1963-as év őszen birtokba vehettük a város egyik legszebb épületét, iskolánkat.

A rohamosan fejlődő, növekvő városnak iskolázott szakemberekre van szüksége. Hamarosan két műszakot kellett bevezetnünk a tanításban, mert a 16 teremnek 31 osztály tanulóit kellett kiszolgálnia. A bevezetett két-műszakos oktatás miatt nem esett zokszó. Minden nevelő, szülő, tanuló tudta: szükség van a jövő szakembereit előkészítő ipari szakközépiskolára. Folyt a tanítás reggel fél 8-tól este 7 óráig. A nevelőtestület nagyobb része mindkét műszakban tanított.

Új otthont kapott az ipari szakközépiskola. Több férőhelyünk lesz? Nem. A városnak szüksége van közgazdasági középiskaderekre. Ismét vállaltuk a szervezést, és büszkék voltunk a megbízatásra. Jólesett a város bizalma.

Még jobban serkentett mindannyiunkat az 1967. évben felvett *Münnich* név, majd 1974-ben az iskolai KISZ-szervezetünk harmadszorra és így véglegesen elnyerte a *KISZ KB Vörös Vándorzászlaját*.

Igen, mindez ösztönző nyugtalansággal tölt el tanárt, diákot egyaránt.

Pedagógiai-oktatási kísérletek. A fizikai munka megszerettetése a tovább nem tanulók termelőmunkára való előkészítése, irányítása.

A rövid, de a város életében mégis hosszú 25 év eredményessége tükröződik az iskola életében is. Itt született, nevelkedett fiatal szakembereink gyermekei tanulnak jelenleg iskolánkban is. Folytatják szüleik megkezdett munkáját. Ismerős nevek, ismerős szülők.

Folyik tovább az élet.

Emlékezünk.

Nagyot lélegzünk, és folytatjuk tovább!

Hammerl Ferenc
igazgató

JÁNOSHÁZI ÁGNES:

Névadónkhoz

Fél Európát végigverekedted,
Meghalni készen a hősök nyomán.
Vöröslő zászlók csattogtak feletted,
Véred is hullattad a harcok során.

Üldözhettek is, de sosem feledted,
Mit megtanultál már oly korán:
csak harc szülhet igaz rendet.
Eljött a Béke századunkba, lám,

És teremtetted ezt az új világot,
Jós szemed szabad jövőnkbe látott,
Mi benned élt, lobog tovább a láng.

Büszkén viseli neved iskolánk.
Viharos út volt hősi életed.
Nemes példa! Ifjú, követheted!

Mérész Ignác - János házi Ágnes: Névadónkhoz /részlet/

S. Büszkén viseli neved iskolánk. Viharos út volt hősi életed.

A. Büszkén viseli neved iskolánk. Viharos út volt hősi é-le-te-d.

T.

B.

The piano accompaniment is shown in a grand staff at the bottom of the page.

Újra szabadon

Több éves polgárháború, több éves internáltság és teljes kiszolgáltatottság, néhány hónapos nagyon különös utazás után végre-végre ismét szabad ember voltam. Csak ilyenkor érti meg az ember, hogy milyen szörnyű nehézségeken, milyen megpróbáltatásokon ment át. Nehéz volt elhinni, hogy ismét nyugodtan nevezhetem magam Münnich Ferencnek, és hogy nem kell soha a hátam mögé nézni, hogy nem áll-e ott egy csendőr ütésre emelt puskatussal, és ha valakivel beszélek, nem kell arra figyelmem, hogy a beszélgetés célja nem az-e, hogy csapdába essek. Ismét szabadnak lenni, nem, nem tudom elmondani, hogy milyen érzés!

A Fekete-tenger szokatlanul csendes volt és az út Ogyesszáig zavartalan. Legfeljebb azzal volt némi bajom, hogy a hajó parancsnoka, tisztikara és legénysége azt kívánta tőlem, hogy állandóan egyek. Hús emberre való élelmiszert adtak, és egy fél év alatt nem szívhattam el azt a dohányt, amivel megrakták a fülkémét. Milyen jó volt a szovjet emberek között lenni! Ogyessza. A polgárháború idején jártam erre. A szovjet hivatalnok, aki fogadott, szokatlanul ünnepélyesen üdvözölt. Tőle tudtam meg, hogy a szovjet hatóságok azért kerestek engem Franciaországban, és azért követtek el mindent, hogy megmentsenek, mert emlékeztek arra — fel van jegyezve —, hogy a polgárháborúban fegyveresen védtem az Októberi Forradalmat. Az ember hajlamos arra, hogy ami jót tett, azt gyorsan elfelejtse.

Szoboravatás az iskola előtt

Nos — most bizonyítékát kaptam annak, hogy az emberek nem olyan feledékenyek, mint hisszük, hogy a Szovjetunió kormánya, pártja, népe jól emlékszik, tudja, hogy mi történt, és tudja, hogy kitől mit kapott, és kitől mit várhat. A szabadságnak annyira örültem, hogy el sem tudtam képzelni, mi történhetne még, ami fokozza boldogságomat. Nos tévedtem, a boldogságnak is vannak fokozatai.

Néhány óra múlva gyorsvonaton ültem. Egymagam számára biztosítottak egy négyszemélyes hálókülkét. Így is alig tudtam mozogni, annyi élelmiszert, italt, dohányt, könyveket és folyóiratokat raktak be számomra. A vonat elindult.

Az ablakon át az ukrán sztyeppét láttam, a végtelen ukrán alföldet — a sztyeppét —, amelyről a költők azt mondják: „Olyan nagy, hogy a szél elfárad, míg egyik szélétől a másik széléig ér, és a vihar útközben szel-lővé csendesül.” A csodálatos ukrán sztyeppe engem a magyar Alföldre emlékeztetett. Nagy boldogságomba egy kis keserűség keveredett: milyen boldog az ukrán alföld népe, és mennyit szenved az a nép, amely a mi Alföldünkön robotol . . . Még alig pár órája kezdtem újra az életet, de már tele voltam tervekkel, amelyeket nagy-nagy reménység fűtött. Már arról ábrándoztam, ami négy esztendő múlva bekövetkezett, képzeletemben már a magyar Alföldet jártam, a felszabadult magyar Alföldet.

A gyorsvonat száguldott Moszkva felé.

A szovjet párt üdülri küldött a Kaukázusba. Üdülés után folytattam munkámat az ásványolajiparban.

Méltók e név viselésére

Münnich Ferenc pártunk egyik alapító tagja, a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő egyénisége volt. Elhunytá után sok ifjúsági szervezet, szocialista brigád, oktatási intézmény vette fel a nevét. Utcákat, tereket, sőt lakótelepeket neveztek el róla. Képek, újra és újra megjelenő könyvek, szobrok őrzik emlékét.

A dunaújvárosi gimnázium az elsők között vette fel *Münnich Ferenc* nevét. Az ünnepi alkalomra egy nagyon impozáns, színvonalas kiállítást rendezett a gimnázium, fényképekkel, rajzokkal mutatta be névadója gazdag és harcokkal teli életét.

A Bartók Béla Művelődési Házban megtartott névadó ünnepély példamutatón szervezett, meghatón szép volt: *méltó Münnich Ferenc emlékéhez*. A tanulóifjúság által előadott versek, megjelenített életmozaik felejthetetlen élményt jelentettek a városi vezetők, a szülők és az én szá-

Münnich Ferencné a diákok között

momra is. Valamennyien megilletődéssel, mély érzésekkel távoztunk a kultúrházból.

Külön öröm számomra, hogy egy dinamikusan fejlődő szocialista város oktatási intézménye viseli *Münnich Ferenc* nevét. Aki belép a gimnázium épületébe — ezt a legutóbbi látogatásomkor is tapasztaltam —, hamarosan

meggyőződhet arról, hogy lelkesen és őszinte érdeklődéssel ápolják névadójuk forradalmi hagyományait, ugyanakkor új hagyományt is teremtettek. Gondolok itt az évenként megrendezett *Münnich-hétre*, amelyet lázas készülődés előz meg. Minden KISZ-alapszervezet összeállít és megrendez valamilyen műsort, megrendez egy-egy érdekes, sokszor tréfás vetélkedőt. Ezen a héten rendezik meg névadójuk életéből is a nagyon szellemes vetélkedőt az elsős tanulók számára. A legaktívabb diákok — jutalomképpen — budapesti autóbusz-kiránduláson vesznek részt. Megkoszorúzzák *Münnich Ferenc* urnáját a Kerepesi temetőben, utána ellátogatnak névadójuk egykori lakásába, s itt megtekintik az emlék- és dolgozószobát, továbbá a könyvtár gazdag anyagát. És én minden évben nagyon nagy szeretettel fogadom az iskola tanárait és diákjait, szívesen válaszolok a feltett kérdésekre.

Őszinte érdeklődéssel olvasom az iskolai újságot, amelynek minden példányát elküldik nekem. Az *Iskolai Híradó* nagyszerűen tükrözi a gimnázium belső életét. Tájékoztatja az olvasót az elért eredményekről, de nem hallgatja el a hibákat sem. A diákokból álló szerkesztőség törekszik a sokszínűsége, a politikai témáról éppúgy írnak mint a közművelődés, az irodalom és a sport egy-egy területéről: s ami kiemelkedő: nem hiányzik az újságból a jóízű diákhumor sem. A Híradó egyik számában jelent meg *Jánosházi Ágnes Névadónkhoz* című verse. Megható és szép költemény. De nem csak az időszakos rendezvényekből épül a gimnázium hagyománya, nagyon jó tradíció az is, hogy az iskola legjobbjai kiváló eredményeket érnek el az különböző országos tanulmányi, zenei és sportversenyeken. S ezzel évről évre öregbítik a *Münnich Ferenc Gimnázium* hírnevét, ugyanakkor sikerélményt szereznek önmaguknak és tanáraiknak is. S azokat a negyedikes diákokat pedig, akik mind a tanulmányi, mind az ifjúsági mozgalomban kiemelkedő munkát végeztek, minden évváró ünnepélyen *Münnich-plakettel* tüntetik ki.

Mindez szép példája a hagyományteremtésnek, s az iskola negyedszázados múltja, sikereiben gazdag élete egyértelműen bizonyítja: az iskola tanárai és diákjai méltók e név viselésére.

Az első lépések

Mintha tegnap történt volna, olyan felejthetetlenül él az emlékezetemben az az augusztusi nap, amikor negyedszázaddal ezelőtt *Sófalvi István*, a tanács oktatási osztályának vezetője átadott nekem 72 jelentkezési lapot, s ugyanakkor megbízott a gimnázium vezetésével.

72 jelentkezési lap... könnyebb volt, mint egy alapkö, mégis nehéz súlyt éreztem a kezemben. Aztán arra gondoltam, nem alapkö ez, hanem mag, ebből fog kisarjadni, ebből fog magasra nőni, szélesre terebélyesedni az a fa, amely évtizedeken és évszázadokon át termi majd a maga gyümölcsét — a város és a társadalom javára. Akár a fa törzsén az évgyűrűk, úgy helyezkednek el egy-egy évfolyam tanulói, és úgy erősítik, gazdagítják majd egyenként és valamennyien a „fa” növekedését, a társadalom fejlődését.

1953. szeptember elsején megjelent az első évfolyam. Köztük volt *Fekete Teri* és *Horváth László*, a mindig vidám *Biró Teri* és *Bakos Attila*, pentelei őslakosok gyerekei. Pusztaszabolcsról jött *Fülöp Tamás*, Perkátáról *Újfalussi István*, Rácalmásról *Sárközi Juci* és *Vadász István*. És köztük voltak azok is, akiknek a szülei idesereglettek az ország valamennyi tájáról — új gyárat és új várost építeni.

Építettek iskolákat is, de a gimnáziumnak nem volt önálló épülete, a 20 tantermes iskolában kaptunk 2 tantermet. És kaptunk egy tanári státust is, ezt *Gábor Gabriella* töltötte be. Két tanár egy gimnáziumban — ma talán lehetetlen állapotnak tűnik, de akkor eszünkbe sem jutott az elégedetlenség. Végeztük az alapozó munkát, megalakítottuk a szülői munkaközösséget. Andócs Mihály, aki a közösség egyik vezetője volt, nagyon sokat segített az iskolai szertárak eszközeinek beszerzésében és elkészítésében. Segítettek az általános iskolában tanító kartársak is, ideiglenesen ők végezték el a hiányzó gimnáziumi tanárok munkáját. *Kálmán József* tanította a kémiát és a biológiát, *Jakó Pál* a matematikát. A következő tanévekben évenként kétszeresére emelkedett a tanulók száma, s ezzel párhuzamosan nőtt a tanárok létszáma is. Így alakult ki az a kis, nyolcosztályos iskolai közösség, amelyben tanár és diák egyaránt otthonosan érezte magát.

Igyekeztünk olyan légkört teremteni, amelyben a tanulók értékes személyiségjegyei kibontakozhatnak. *Siklósi Pál* vezetésével megalakult a színjátszó csoport Első sikerüket *Heltai Jenő Néma levante* című darabjával aratták. Későbbi szereplésük közül ki lehetne még emelni *A diákszázd becsületét*, Kőszegi Imre regényét *Nagy Jenőné* dramatizálta, s *Pásztor Bertalan* vállalta a rendezői munkát. Az iskolai kulturális élet új színtöltje volt a népi táncscsoport, ezt *Bánáti Béla* tánctanár, a szülői munkaközösség egyik lelkes tagja patronálta. Iskolánk énekkara ma országos hírű, ezen a téren az első lépéseket, az alapozó munkát *Székely Endre* végezte el. A sportkört *Hammerl Ferenc* vezette, s az új gimnázium tanulói méltó ellenfeleknek bizonyultak a megyei sportversenyeken.

Szívesen emlékszem vissza az évenként megrendezett diákbálokra, a táncsoport által előadott nyitó táncokra, a művészien elkészített grillage-tortákra, amelyeket Rauf Mária édesanyja küldött a nyertes tombolajegy tulajdonosának.

Mindig nagy élményt jelentett iskolánk tanulói számára a tanulmányi kirándulás, ahol a megye és főleg az ország nevezetes helyeivel ismerkedtek meg. Amint ezek a példák mutatják, az új iskola élete színes és változatos volt.

A sok munka közben szinte észre sem vettük, hogy a kis elsősök felnőttek, öreg diákká váltak. Megrendeztük az első ballagást, a ballagást, amely mindig nagy esemény egy iskola életében, de számomra az első jelentette a legnagyobb élményt. Mint ahogy lenni szokott, a ballagást hamarosan követte az első érettségi, a nagy próbatétel. Mindkét osztály sikeresen érettségizett. *Rutai Pistának* még ma is látom izgalomtól kipirult arcát, hallom a hangját, még ma is gyönyörködöm kitűnő érettségi feleletében.

A nevelőtestület — az ötvenes évek végén

Az érettségi után újabb izgalom következett. Vajon felveszik-e tanítványainkat az egyetemekre és főiskolákra? S akiket felvesznek, azok megállják-e helyüket a többiek, a nagyobb hagyományokkal rendelkező iskolákban érettségizettek között? Bár a továbbtanulók számára nem emlékszem, de azt biztosan tudom, hogy az első évfolyam magasabb fokon és jól vizsgázott, s a felvett tanulók számaránya jobb volt a megyei átlagnál. Az öregdiákok után hamarosan mi is elbúcsúztunk a 20 tantermes iskolától,

átköltöztünk a 32 tantermesbe. Ez is „albérlet” volt, de tágasabb, több lehetőséget, jobb körülményeket biztosított az oktató-nevelő munka számára.

Visszatekintve a megtett útra, az elért eredményekre, összességében szép és felemelő volt. S ha ma valaki megkérdezné tőlem, hogy a gimnázium fennállásának első évtizedében mi volt a három legszebb élményem, gondolkodás nélkül felsorolnám: először vettünk részt az országos tanulmányi versenyen, s *Fekete Teréz* magyar dolgozata miniszteri dicséretben részesült, a második: a gimnázium alapkövének a lerakása, és végül: az az ünnepélyes pillanat, amikor *dr. Tapolczai Jenő* nyugdíjbavonulásom alkalmából átnyújtotta nekem a *Munka Érdemrend* ezüst fokozatát.

A huszonötödik születésnapra

A 25. év az első jelentős, izgalmas és talán a legmeghatóbb jubileum egy iskola történetében: „a mintha ma történt volna” visszaemlékezések ideje.

Emlékek sokasága kavargat bennem: hőskor... ünnepi hangulat... tanulás... felelés... izgalom... sikeres szereplések... Mit vetítsek az emlékezés képernyőjére...? Mi az, ami ennyi év után megmaradt az emlékezetemben?

Büszke vagyok arra, hogy olyan iskolában tanulhattam négy évig, ahol kiváló tanárok oktattak. S ez nemcsak rám vonatkozik, hanem testvéreimre is, mivel mind az öten ugyanebben a gimnáziumban végeztünk. Gyula bátyám közgazdász lett, s éppen a közelmúltban doktorált. Attila és János öcsém villamosmérnöki diplomát szereztek, s Katj húgom gyógyszerészként farmakológiai kutatással foglalkozik. Szüleink hatalmas áldozatvállalásával mindnyájan jó eredménnyel szereztük meg diplománkat. A tudás útján felejthetetlen tanáraink segítettek.

A középiskola az a négy év életünkben, amikor rendkívül fogékonyak vagyunk, amikor polihisztorok módjára „mindenhez értünk”, minden érdekel. Számtalanszor visszagondoltam erre az időre, mi mindennel tudott az ember eredményesen foglalkozni. Matematikával, irodalommal, nyelv- és zenetanulással, művészettörténettel, s a rengeteg mozgalmi munkával. Részt vettem matematikai versenyen, művészettörténeti vetélkedőn, szavaló- és sakkversenyen, irodalmi esteken.

Jártam énekkarba, lelkesen játszottam a színjátszó csoportban. Örömmel tanultam mindent, mert minden érdekelt, és szerettem volna mindent megismerni.

Ma két diplomával a kezemben, egyetemi adjunktusként a felhalmozódott, szakosodott tudásom sokszor eszembe juttatja, hogy mi mindent elfelejtettem már a polihisztori időkből, a sokoldalú általános ismeretekből. Abból a sok és színvonalas tudásanyagból, amit tanáraink felkészültsége és lelkesedése nyújtott át nekünk.

Hogy iskolánk ezt a légkört meg tudta teremteni, azt mindenekelőtt a gimnázium első igazgatónőjének, dr. *Salgó Dezsőnének* köszönhetjük, a mindenki Éva néniének.

Nagyon szerettük és tiszteltük a *Nagy házaspárt*. Biztos nehéz volt „elviselni” a csak néhány évvel fiatalabb fruskák „névizését” a friss diplomával hozzánk került osztályfőnöknőknek, Nagy Pálnénak. Törékeny természetével, szelíd, halk hangjával inkább diáklánynak nézett ki, mint komoly osztályfőnöknőnek.

A történelmet tanító, kevésbé szelíd *Gabi nénitől* viszont féltünk egy kicsit. Mennyit „gyötört” bennünket a történelemórákon a termelőerőkkel, a termelési viszonyokkal és a politikai gazdaságtan más fogalmaival! Ezeket — most már bevallom — nem nagyon szerettük! Ha valaki akkor azt mondja nekem, hogy valaha én ezt fogom előadni az egyetemen, biztosan kétségbe vontam volna épelméjűségét. Pedig az élet ezt a valakit igazolta volna!

Tisztelettel tekintettünk fel *Dibusz* tanár úrra és a komoly *Varga Sándorra*, akinek biológiaóráin mi is nagyon kényszerítettük magunkat a komolyságra, több-kevesebb sikerrel.

Nemegyszer került nehéz helyzetbe a sok lány között a fiatal és lelkes irodalomtanárunk, *Pásztor Bertalan*. Emlékszem, jómagam azzal zaklattam, hogy filmesítsük meg Eötvös Falu jegyzőjét. Sokáig azt hitte, hogy bosszantom. Talán ma sem hiszi el, hogy én ezt komolyan gondoltam, mert megragadott a regény különös atmoszférája, hangulata.

Tőke Tamás és Fosztó Dénes a Néma leventében

rontottam mindent a nagy bemutatón, sehogy sem tudtam a hosszú, tölcse-szerű főveget viselni, míg végül le is esett a fejemről. De a Néma levente, azaz osztálytársam, *Tőke Tamás* megmentette a helyzetet, s olybá tette, mintha tudatosan, csupán egy zsebkendőt ejtettem volna le.

Ilyenek voltak éveink, ilyenek voltunk mi és kedves tanáraink, akiktől életre szóló útravalót kaptunk. Köszönet érte!

Hogy mi lett az elvetett magból? Csupán néhány szóban: érettségi után a Marx Károly Közgazdasági Egyetemet végeztem el, ezt követően —

Kedves tanáraink tablójából nem hagyhatom ki *Hammerl Ferenc* testnevelési óráit, amiből én legjobban azt szerettem, amikor az egész órán zenét hallgattunk.

Végül *Siklósi Pálról* szeretnék írni. Rajongásig szeretjük szókimondását, szójátékait, zavarba hozó humorát, s mindenekelőtt remek magyarázatait, óráit. Ő vezette a sakkozók körét és a színjátszó csoportot. A sakkozókkal történt életem első és abszolút tökéletes egyenjogúsítása. Mivel a gimnáziumban leánycsapat nem kerekedett össze, így a fiúcsapatban versenyeztem. Egyik iskolaversenyen aztán én lettem a fiúcsapat győztese! Ilyen élményben azóta nem volt részem. A másik nagy esemény számomra *Heltai Jenő Néma leventéjének* előadása volt. E darabot *Siklósi Pál* tanította be. A színjátszó csoport tagjaival Budapestre utaztam, hogy megnézzem *Heltai* darabját. Rettenetesen figyeltem, mondtam a magam szerepét *Rittkai Évával* együtt. mivel *Ziliát* én alakítottam. Igyekeztem mozdulatait, hanghordozását ellesni, megtanulni. Aztán majdnem el-

egy év kihagyással — a Semmelweis Orvostudományi Egyetemre kerültem, politikai gazdaságtant oktatni. Hamarosan doktoráltam, s utána elvégeztem az ELTE Bölcsészkar Pszichológia Kiegészítő szakát is, majd levelező aspiráns lettem az NDK-ban, a Berliini Közgazdasági Egyetemen. Itt 1975-ben megvédtem a tudományok doktora címet. Még mindig az Orvostudományi Egyetemen tanítok mint egyetemi adjunktus, jelenleg docensnek előterjesztve. Kutatási témám pedig a jövő, pontosabban a társadalmi- gazdasági előrejelzés. E témakörben megjelent jó néhány cikkem, s kisebb könyvek is. Tehát tanár és kutató lettem egy személyben. Hogy a magból milyen gyümölcs lett vagy inkább lesz, még nem tudom. De igyekszem, hogy szégyent ne hozzak a még legszebb ifjúkorát ünneplő szeretett alma materrünkre.

Krumpliszedés a tsz-ben

Jó volt a szellem

Életem nehéz szakaszát élem. Sok mindent át kell gondolnom, újra kell értékelnem. Napok óta, talán hetek óta motiválja gondolataimat a gimnáziumi éveimre való visszaemlékezés is.

Beleképzelem magam akkori tevékeny mindennapjainkba. Ott vagyok ismét a magyar-, matematika- vagy oroszórán. Próbálok visszavarázsolni azt a légkört, amelyben akkor éltünk.

Ennél a játéknál azonban sokkal izgalmasabb egy másik: önkéntelenül is értékelem, mit is adott az a négy év. Hogyan alakítja mostani mindennapjaimat? Megállja-e helyét most is az az értékrend, ami akkor kialakult bennem? Azt a szépet és jót, amit tanárain, társaim megmutattak, aminek az ízét akkor felfedeztük, megtalálom-e ma is?

1955-től 1958-ig voltam a gimnázium tanulója. Tevékeny, színes, gazdag négy év volt. Jó útravalót adott.

Jó volt a szellem. Az új város új gimnáziumában mi voltunk a harmadik induló osztály. Nem volt hagyomány, de megvolt a kezdés lendülete. Legtöbb tanárunk fiatal volt, lelkes, igényes önmagával és velünk szemben.

Tanárainknak sikerült rávezetni bennünket arra, hogy jó tanulni, hogy öröm a jutalma annak, aki megtalálja a feladat nyitját, aki meglátja az ismerethalmazban az összefüggést: s ki rádöbben arra, hogy a vers, a regény róla, neki szól.

Egyéniségük, viselkedésük, a dolgokhoz való hozzáállásuk, véleményük formált minket.

Osztályfőnökünk, Éva néni, *Nagy Jenőné* sokat beszélgetett velünk. Foglalkozott egyéni gondjainkkal. Nemcsak tanárunk volt, barátunk is. Jó volna olyan nyitottnak lenni a másik ember iránt, amilyen ő volt. Tőle szívesen tanultuk az orosz nyelvet, furcsa, de talán azért, mert kicsit türelmetlen volt. Haragra lobbant, ha Puskin versében a nyelvtanra figyeltünk, és nem a vers szépségére.

Tetszett *Gabi néni* határozottsága. Megkövetelte a rendet, a pontosságot, a felkészültséget. Szerette a talpraesettséget. És mesélt. Csodálatos „mese” lett a történelem. A felelés nem volt félelmetes, inkább izgalmas. Csapatjátékká kerekedett. A klubnapokon, a kirándulásokon Gabi néni, akitől féltünk is egy kicsit, pajtásunkká vált. Igazán tudott játszani.

Hargitai Imrének köszönhetem, hogy megszerettem a matematikát. Szerette tantárgyát, és meg tudta mutatni az összefüggésekben rejlő szépséget, rendet, a feladatmegoldás örömét.

Felejthetetlenek voltak a magyarórák. Emlékszem még annak az órának a hangulatára, amikor *Deme László* velünk, elsősökkel verseket mondatott, és ízlelgettük a hangsúlyozásban rejlő lehetőségeket.

Később *Pásztor Bertalan* hozta közel hozzánk *József Attilát*, *Radnótit*, *Aranyt*, *Shakespeare-t*, *Gorkijt* és a többieket. Irodalmi előadásokat szervezett számunkra. Igényes volt velünk szemben. El kellett gondolkoznunk olyan átfogó témákon, mint a parasztság ábrázolása a magyar regényirodalomban, a forradalmiság a XIX. és XX. századi magyar költészetben, vagy *Mikszáth* és *Móricz* nőalakjai. Megbiráltuk egymás dolgozatait. Felkeltette

bennünk az igényt az olvasásra. Megtanított a lényegkiemelésre, rendszeresre, jegyzetelésre, s ennek később nagy hasznát vettem.

Nem maradt ki a gimnáziumi évekből a zene sem. *Székely István* lelkesen vezényelte az iskolai énekkart. És közben rájöttünk, hogy jó együtt énekelni, jó zenét hallgatni.

Ambrus Zoltán és Kiss Péter hegedül az iskolai ünnepélyen

Sokat kaptam osztálytársaimtól, értékeltük egymás magatartását, teljesítményeit. Megtanultam tisztelni egyéniségüket, hálás vagyok a barátságukért. Köszönöm, hogy sokat magyaráztattak velem, akkor világosabbak lettek számomra is a dolgok: most pedig ennek hasznát veszem.

A négy év alatt volt jó is, rossz is. 1956 kritikus évében tanáraink többsége példásan „vizsgázott”.

Emlékezetemben inkább a jó maradt meg, úgy érzem, az volt a több, a lényeges.

Azóta elvégeztem a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karát. Az egyetem Automatizálási Tanszékén dolgozom adjunktusként. Elsősorban az automatika tárgy oktatásában veszek részt, amely a műszaki rendszerek irányítási kérdéseivel foglalkozik. *Dr. Csáki Frigyes* professzorral közösen *Automatika* címen tankönyvünk jelent meg. Foglalkoztam a műszaki rendszerek identifikációjának és irányításának néhány speciális kérdésével. Ebben a témakörben egyetemi doktori disszertációt írtam.

Van egy 6 éves kislányom.

Akiknek barátsága elkísér...

Szeptemberben, amikor az iskolába induló diákseregben már gyermekeim mennek izgalommal és kíváncsisággal, óhatatlanul felidéződik saját diákkorom számtalan derűs emléke.

Az emlékképek napfényes forгатagából, a gimnáziumi évekből, öntudatosodó ifjúságom felejthetetlen éveiből mindig szívesen idézek.

Húsz éve múlt — sajnos —, hogy először léptem át a gimnázium küszöbét. Képletesen persze, hiszen iskolánknak nem volt önálló épülete, hanem a Vasvári Általános Iskola egyik szárnyában helyezkedett el. Reál tagozaton, „B” osztályban kezdtem meg több mint negyven társammal a már akkor sem „kötelező” tanulást. Az évek során sokan kerültek ki közösségünkől — „szerencsétlen összetételű” osztály voltunk —, s az érettségi vizsga próbatételére már csak 28-an jutottunk el. De eddig számtalan élmény, vidám tréfa, izgalmas esemény történt. Az elmúlt évben tartott 15. éves találkozónkon *Varga Sándor* osztályfőnökünk — mindannyiunk kedves Samu bácsija — társaságában meséltük és éltük át újra diákkorunkat.

Az egyik kedves, mulatságos s számunkra emlékezetes csínytevés már a Ságvári iskolában töltött gimnáziumi évekhöz kötődik. Akkor még nem volt központi fűtés a tantermekben, nagy szénfűtéses kályhák ontották a meleget. A fűtési idény elteltével természetesen a kályha továbbra is a tanteremben maradt. Történt egyszer, hogy a fiúk megfogtak egy verebet, lábára madzagot kötöttek, s röptették a teremben. Volt nagy lármá, nevetés szegény veréb ijedelmére. A szünetnek azonban vége szakadt. A verebet elengedni még korai lett volna, valakinek az ötletére bekerült a sötét kályhába. Soha annyira nem beszélt tanár diáknak, mint akkor nekünk. Az egész osztály feszülten figyelte a veréb mocorgását, csipogását, s egy-egy hangosabb neszre a féktelen jókedv köhögésbe, tüsszentésbe fojtva tört fel hol itt, hol ott. Az óra eltelt, s a tanárunk értetlen és szemrehányó pillantással távozott. A vidámság újult erővel kitört. Szegény veréb kiszabadult kályhabörtönéből, s jó szerepléséért végül megkapta szabadságát — jutalmul.

Félretéve a vidámságot, a megmaradt „válogatott” eddig példásan járta az élet iskoláját. Az említett találkozón — ahol tizenöt év külső és belső élettapasztalatával gazdagodva kutattuk régi önmagunkat — számot adtunk arról, hogyan sáfárkodtunk az iskolától kapott tudással, neveléssel, életünkkel, senki nem kapott elégtelent.

Sokan szereztek közülünk diplomát. Sokan maradtunk itt a városban, ahová tizenéves korunk emlékei is fűznek. Dolgoznak közülünk többen a *Dunai Vasműben* és más ipari üzemekben, van, aki tsz-elnök, községi párttitkár, s tanácsi dolgozó, mint én. Van, aki már a mi gyerekeinket is tanítja az iskolában, van, akinek keze munkáját nap mint nap látjuk a kirakatokat szemlélve. Zömében családostok vagyunk már, telve a munkahely, otthon gondjaival, de ha összefutunk az utcán, mindig akad a másik számára egy mosoly, egy szó, ami egy pillanatra összeköt: még mindig osztálytársak vagyunk.

Reggelizés előtt

S ha összegeznem kellene, hogy mit adott nekünk az iskolánk, a gimnázium? Tárgyi emlékeink nincsenek, hiszen nem mondhatjuk el a mai gimnázium egyik terméről sem, hogy a mi osztályunké volt, ez volt az én padom. Osztályunk tablója sem függ a falon. Emlékeink a holt tárgyak helyett személyekhez, közösséghez, gondolatokhoz kötődnek: szilárd, megalapozott tudást átadni tudó tanárainkhoz, akik neveltek is; diáktársakhoz, akiknek barátsága maradandóan elkísér; s olyan elvekhez, mely szerint kell és tudunk is élni.

Az utolsó csengőszó...

Iskolám előtt sétálva eszembe jutnak a legszebb évek, amikor még nekem is szólt a csengő. Diákévek! Most érzem csak, milyen gyorsan múlik az idő, hiszen mindkét kezem gyermekeim fogják.

Mennyire vártuk akkor az utolsó csengőszót, a felnőtté válást! Néha jó lenne visszamenni a vidám, gondtalan diákkorba, ahol jót és rosszat egyaránt elfeledtünk. A büntetés sokszor elmaradt. Tanáraink is érezték, hogy gonoszságunk nem valódi, csak hetvenkedés, a fiatalság meggondolatlansága.

Tisztelettel és szeretettel emlékszem rájuk, akik képességük legjavát nyújtották, s azon fáradoztak, hogy a társadalom számára értékes embereket neveljenek. Jólesik találkozni velük, és pár szóban emlékezni az együtt töltött időre.

Sajnos, nem tartoztam a jó tanulók közé. Igazán csak a sport tudott lekötni. A Kohász röplabdacsapat tagja lettem. Örültem az itt elért sikereknek. Azt hittem, ez mindennél fontosabb. Osztálytársaimmal jó kapcsolatomban volt, ha valamit közösen kellett megcsinálni, mindig köztük voltam. Az osztálykirándulások pedig igazi szép élményt jelentettek.

Ezek az évek számomra egy életre szóló boldogság kezdetét is jelentették. Itt az iskolában ismertem meg *Kazinczi Erzsébetet*, akit később feleségül vettem.

Érettségi után mindketten szakmát tanultunk. Én műszerész, ő gyógyszerértári asszisztens lett.

Én a Dunai Vasmű energiagyáregységéhez kerültem, feleségem pedig a Ságvári városrészben működő gyógyszerészeti intézménybe. A tanulást munkahelyünkön sem hagytuk abba. Feleségem 1974-ben a szolnoki országos asszisztensi vándorserleg versenyen III. helyezést ért el. „*Az asszisztens szerepe a gyógyszerészeti aszeptikus munkában*” című előadásával. Nekem pedig jól sikerült a „*Szakma Mester*” tanfolyam. Nagyon boldogok voltunk. Eltelt 11 év, s mi nem bántuk meg, hogy kitartóan egymást választottuk. Két gyermekünk van. Kislányunk 10, kisfiunk 2 éves, s ha rájuk nézek, úgy érzem, a megtett út nem volt haszontalan. Családunk valódi közösség, ahol mindenki tesz valamit a másikért. A szeretet, amely összetart bennünket, óriási erő. Ez a biztosíték a komorabb napokra, a válságos pillanatokra, hiszen hazudnánk, ha csupa örömről és derűről beszélnénk. Vannak s lesznek gondjaink, de az egymás iránt, a családért érzett felelősség nem lesz kisebb.

Nemcsak otthon igyekszünk feladatainkat megosztani, hanem részt vállalunk a közösségben is. Kislányunk *kitűnő tanuló, városi úttörőtanács-tag, kiváló kisdobos*, és erre vagyunk a legbüszkébbek. Az ő korában ez szép eredmény. Mi pedig a HNF 5. körzeti bizottságában aktívaként kezdtük el közelebbi tevékenységünket. Az itt eltöltött évek sokrétű munkát jelentettek számunkra. Itt tanultunk meg felnőttként tenni a közösségért, városunkért, amelyet nagyon szeretünk.

Nagy megtiszteltetés ért 1976 tavaszán. Városunk küldöttként részt vettem a HNF megyei küldötttervezletén. Itt a HNF megyei elnökségi

tagjává választottak. Ugyanakkor küldöttként utazhattam a HNF VI. kongresszusára. Felejthetetlen élmény volt számomra ez a kongresszus. Sok tapasztalattal tértem haza. Nagy erőt adott ez a továbbiakban rám váró megyei és városi feladatok elvégzéséhez. Ezek a feladatok politikai felkészültségben is többet igényelnek. Ezért kértem felvételem a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemre. Szeptembertől ismét „szól a csengő”, s ha „öreg fejjel” is, de újra diák lehetek.

Feleségem feladatai is nőttek, új megbízást kapott, a városi nőpolitikai bizottság titkára lett. Örülök, hogy olyan asszony, anya, aki gyermekgondozási szabadsága idején sem hagyta abba közeleti tevékenységét.

A középiskolától napjainkig dióhéjban ennyi történt velünk. Köszönet mindenkinek, aki csiszolt rajtunk, aki felnőtte, munkássá, becsületességre törekvő emberekké nevelt bennünket. Hogy idáig eljutottunk, hogy tanulva dolgozó, dolgozva tanuló emberek lettünk, abban nagyon sok szerepe volt a Münnich Ferenc Gimnázium szellemének.

Köszönet érte.

Találkozások

Legelső emlékem a gimnáziumi évekből még a felvételi vizsgához fűződik, ahonnan hazaküldtek. Most az egyszer nem kell sajnálni a „szegény diákokot”, mert kivételesen a hazaküldés dicséretnek számít: a városi orosz nyelvi versenyen elért eredményként automatikusan besoroltak az orosz tagozatos osztályba. Ez harmincnál több tizennégy éves ismeretlent jelentett, amit egyszerűen így neveztek: I. B.

Ahogy változott az osztály neve: II., III., majd IV. B-re, úgy lett az ismeretlen lányok és fiúk „halmazából” (ez a szó osztályfőnöki hatás, aki ui. matematika szakos) egymást segítő, egymásra odafigyelő, összetartó közösség: őszinte barátok, jó vagy kevésbé jó pajtások, de mindenképpen egy egész — a mi osztályunk.

Mindenkinek megvolt persze a kedvenc tantárgya, nekem a magyar. Elismerem, van született tehetség, de középiskolai szinten még egy-egy tárgy szeretete, s a benne elért sikerek döntő százalékban a tanártól függenek. A mi magyartanárnk, *Pásztor Bertalan* valósággal belénk oltotta az irodalom és a nyelv szeretetét, s önállóságot és egyéni látásmódot követelt. Később Leningrádban, az egyetemen nem volt nehéz megszoknom, hogy olvasás közben a művek lényegét cédulákra jegyzeteljem, már a versenyelőkészítők megtanultak. (Arról, hogyan lettem leningrádi egyetemista, majd később.) A „Szép magyar kiejtési versenyek”, az irodalmi pályázatokkal elért rangos helyezések, sőt, később a pécsi főiskolán az aranyplakett — mindez nagyrészt az Ő érdeme. Szerencsénk volt a fő tantárgyunkkal is: fiatal orosz tanárnőnk (*Kéthelyi Péternét*) mindenki szerette, osztálytársaim közül meglepően sokan tanítják az orosz. Engem például nem az orosz nyelv különös szeretete vitt erre a pályára, hanem sokkal inkább orosz tanáraink iránti tisztelet és szeretet. Egy tárgyat csak akkor szeret meg igazán az ember, amikor már egy bizonyos szinten tudja művelni.

A történelmet említeném még: csak keveseknek volt távolabbi célja vele, mégis tanultuk, tudtuk és szerettük, mert rajongtunk *Grau Katalin* tanárnőért.

Minden évnek megvoltak az emlékezetes eseményei, sajnos azonban nincs mód a részletes felidézésre. Csak néhány utalás, elsősorban a volt osztálytársaim kedvéért, akik talán olvassák e sorokat: babszedés, Erdőhát, a „mi szigetünk”, Dunakanyar, november 7-i ünnepély, Kilián-telep, és természetesen az érettségi.

Annak az emlékezetes november 7-i iskolai ünnepélynek a rendezését a II. B vállalta el. Később jöttünk rá, hogy ezzel saját magunknak tettük a legnagyobb szívességet: megtanultunk lelkesedni. Fiatal orosz tanárnőnk vezetésével valami teljesen újat akartunk: az „*Isodora*” c. film vörös leplek táncjelenete, az „*Eper és vér*” zenéje, a merész rendezés meghozta a sikert.

Ez volt a kezdet, s a következő év még szebb, talán a leggazdagabb a négy közül.

Vannak időszakok, amikor a közösségi élet forrponon van, mindenki nyüzsög, mindenki szeret mindenkit, tele van segítőkészséggel, megértéssel, tenniakarással, szóval minden úgy megy, mint a karikacsapás.

Mindnyájan éreztük ezt. Sikerélmény kellett, hogy ez a pezsgés minél tovább tartson. Kitűnő alkalom kínálkozott a „megméretésre”: a gimnázium vezetősége és a KISZ egész éves versenyt hirdetett az osztályok között. A legkülönbözőbb dolgokért lehetett pontot szerezni: gyűjtöttünk hulladékot, társadmiztunk, dekoráltunk, ügyeltünk a tisztaságra, jobban tanultunk, sokat vállaltunk, és — győztünk. A jutalom: egyhetes táborozás *Kilián-telepen*. Együtt az egész osztály! Az osztálykirándulás kapcsán ide kívánczik még egy korábbi emlék: a hivatalos, önerőből szervezett tanulmányi kirándulás. Orosz tagozatos osztály lévén természetesen szovjetunióbeli expressz-utat választottunk 1971 nyarán. Az osztályból azonban ma-

Hajókirándulás Verőcemarosra

roknyi csoport lett osztályfőnökünk és felesége vezetésével — volt, aki nem tudott, de többen nem akartak eljönni. Akkori vitáinkat összevetve a tagozattal kapcsolatos jelenlegi tapasztalataimmal, azt kell mondanom, hogy sokan a nyelvi tagozatot mint feltétlen kiváltságot értelmezik, egyoldalúan. Ha a hovatarozás büszkesége, a kiváltságos helyzett mögött nincs *kiváltságos kötelezettség*, az *átlagnál nagyobb érdeklődés*, több munka, akkor a több tudás kiváltságát sem mondhatjuk magunkénak.

Ilyen szempontból is érdekes és tartalmas volt az a két hét Moszkvában és Leningrádban, s persze egyébként is felejthetetlen.

Talán a sors kedves figyelmessége, hogy jelenlegi leningrádi lakásunk pontosan szemben van azzal a szállodával, ahol 71-ben lakott a csoport. Nap mint nap látom az ablakomból az új és új turistacsoportok érkezését, s ilyenkor az élet állandóságára s egyúttal változatosságára gondolok. Hiszen mi más ez az áramló, lélegző, dobbanó, gyönyörű élet, mint az örök

helyszínek ismétlődése s az események váltakozása, és fordítva — új helyzetekben, esetleg új szereplőkkel a történések újraélése.

Hasonló gondolatokkal léptem be újra a gimnáziumba, az érettségi után immár öt évvel, új minőségben: mint gyakorló orosztanár.

Az első lépcsőfok a Pécsi Tanárképző Főiskola magyar—orosz szaka volt. Új barátok, önálló, főiskolai élet, falujárás, orosz teadélutánok, színház, és főleg a sok egyetemista és főiskolás — a sok színből ötvözött pécsi hangulat az, amit örökre szívembe zártam. Mégis csak egy évig tartott. Egy pályázat — s a következő évben már a *Leningrádi Állami Egyetem Filológia* szakán vagyok újra elsőéves. Nehéz volt ez a döntés, ijesztően hosszúnak tűnik a szolgálati útlevél hivatalos bejegyzése: érvényes 1979-ig. Több mint háromszáz magyar tanul Leningrádban, köztük jó néhány dunaujvárosi, gimnáziumunk volt tanulója. KISZ-alapszervek, irodalmi színpad, táncsoport, énekkar — mindez működik a „Földiek” közösségében (így hívják ugyanis az egy nemzethez tartozó diákok szervezetét). Ugyanakkor nem a kényszerű egymásrautaltság az oka a gyakori magyar esteknek, kirándulásoknak, hiszen sok szovjet barátunk is van. Sőt, a legkülönbözőbb nemzetek fiataljaival tanulhatunk együtt, ami külön élmény és alakító erő. Éppen ezért egyáltalán nem tartottam különösnek, hogy szovjet állampolgárhoz mentem feleségül.

Igaz, abban a magyar néptánc-karnak is szerepe volt: ennek táncosaként egy déli jutalomtúrán ismerkedtünk meg, s immár második éve házasságban vagyunk.

Tehát eltelt négy év „Észak Velencéjében”, melynek szépsége vitathatatlan. Imádom magát a várost is, de mégis, ahhoz, hogy az ember ott éljen, több kell, mint az építészetileg szép környezet, s ez a fő dolog megvan: a sok barát, a közvetlenség, az élet nyitottsága.

A szovjet emberek kedvességét, az egyetem nemzetközi szellemét, azt, hogy autóbusszon, villamoson, mozgólépcsőn alig akad olyan ember, aki ne olvasson, hogy a rendkívül olcsó színházjegyek, és ötvennél több színház mindenki számára lehetővé teszik a rendszeres színházlátogatást. A szovjet fiatalokról csak annyit, hogy nekik is van beatoperájuk, az „Orpheusz és Euridike” csodálatos rendezésben, isteni zenével. A pop-muzikellként feldolgozott „Till Uhlenspegel”-t már évek óta játsszák, s nekem például jobban tetszett, mint a „Képzelt riport...” Nagy előny a szovjet fiataloknak, hogy a tízosztályos iskolarendszer jóvoltából már 17 évesen egyetemisták lehetnek.

Kötetnyi élménybeszámolóra is bőven lenne anyagom, de remélem, hogy a *Münnich Ferenc Gimnázium* tanulói hamarosan személyes kapcsolatba is kerülhetnek leningrádi fiatalokkal, s személyesen szerezhethetik az enyémhez hasonló jó tapasztalatokat. A 25 éves jubileum kitűnő alkalom egy ilyen kapcsolatfelvételhez. Másfél évem van még a tanári diplomáig, de először itt, a gimnáziumi gyakorló tanításon ismertem meg azt az érzést, hogy mit is jelent a katedrán állni. Legszívesebben külön hálaíratban tenném közzé az itt töltött idő történetét. Találkozni régi kedves tanárainkkal (a korábban esetleg kevésbé kedvesek is a legjobbakká válnak a viszontlátás örömteli pillanataiban), tapasztalni őszinte érdeklődésüket — ez a nagy élmény egyik része; a másik pedig a nagy varázslat — a tanítás.

Iskolánk pártszervezete

Az iskolai pártalapszervezet felelős a működési területén folyó minden tevékenységért, elsősorban azért, hogy az iskolai nevelő-oktató munka a párt politikájának megfelelően folyjék. Hogyan tölti be ezt a szerepét a *Münnich Ferenc Gimnázium* pártalapszervezete?

Antal Rózsa, Bende László, Bognár Pál, Dókus Lászlóné, Grau Katalin, Hammerl Ferenc, Jávor Lászlóné, Kobzos Ferenc, Nagy Pál, Nagy Pálné, Nyulasi Sándorné, Pásztor Bertalan, Székelyi Sándor, Székelyi Sándorné elvtársakból álló 14 fős kollektíva felelős azért, hogy az alapszervezet irányító és ellenőrző szerepe révén elősegítse a párt által megjelölt társadalmi céljaink mielőbbi megvalósulását. A tantestület létszámához viszonyítva a szervezettségünk magas (42%), de egész működési területünket nézve — valamennyi dolgozót és a tanulókat is beszámítva — csupán egy maroknyi csapat kb. 2%). A szülők alkotta közvetlen hatósugarat tekintve pedig még ennél is kisebb. Szerepét nem is tudná betölteni, ha nem lennének vele egyként gondolkodó partnerei: az iskola tantestülete, KISZ-szervezete, az iskolai szakszervezet, a kommunista szülők. Így együtt dolgozva tudtuk elérni, hogy az intézményünkéből kikerülő 18 éves fiatalok olyan alapképességekkel rendelkezzenek, amelyek továbbfejlesztésével, gondolkodó, a fejlett szocializmust építeni akaró, szocialista módon élő állampolgárok legyenek.

A központi határozatok iskolai megvalósítását a pártalapszervezet a helyi körülményeket is figyelembe vevő feladatmegjelöléssel és ellenőrzéssel segíti. Helyi határozataink az oktatás-nevelés objektív és szubjektív feltételeinek állandó javítását szolgálják. Éberen öröködünk az iskolai demokratizmus valóságos működésén. Az iskolát érintő minden fontos kérdésben véleményt nyilvánítunk. Csupán néhány példa: igazgatói kinevezés, bér- és munkaügyi kérdések, megbízatások, káderfejlesztés, munkaterv, továbbtanulás stb.

Feladatunk a párt politikájának terjesztése és elfogadtatása, amely tantestületi értekezleteken, egyéni és csoportos beszélgetések, politikai oktatás, szabad pártnapok formájában történik. Szükséges, hogy iskolánk valamennyi dolgozója és tanulója érezze, hogy nemcsak politikánk munkálói, hanem élvezői is, ami ebből a politikából fakad. Ezért is ügyelünk fokozott gonddal arra, hogy a párthatározatok helyi vonatkozásai a lehető legjobban valósuljanak meg. Szinte minden évben ellenőrzi a pártalapszervezet az oktatáspolitikai, nőpolitikai, ifjúsáspolitikai határozatok időarányos megvalósítását.

Taggyűléseinken gyakran elemzünk és megvitatunk egy-egy fontosabb nevelési és oktatási témát, s a vita után megfogalmazzuk feladatainkat is. Az utóbbi időben például a következő témákkal foglalkoztunk: világnézeti nevelés, testi nevelés, az iskolai rend és fegyelem, az osztályfőnöki munka, tanórán kívüli oktatómunka, a KISZ irányítása stb.

Munkánk igen nagy részét az iskolai KISZ-szervezet elvi és gyakorlati irányítása teszi ki. Ez folyamatos, szinte mindennapi munkát igényel az e területen dolgozó párttagoktól. A taggyűlés folyamatos beszámoltatásokon győződik meg a patronáló tanárok munkájáról, értékeli azt. A 8

KISZ-alapszervezet közül hatot párttag patronál (*Antal Rózsa, Dókus Lászlóné, Grau Katalin, Nyulasi Sándorné, Pásztor Bertalan, Székelyi Sándorné* elvtársak) *Patai Zsuzsa* és *Cserjés Katalin* is pártmegbízatásként végzik munkájukat az alapszervezeteikben. *Székelyi* elvtárs pedig mint az alapszervezet ifjúsági felelőse személyesen is felelős a párt előtt az iskolai KISZ-szervezet munkájáért. Minden évben egy alkalommal taggyűlésen elemeztük az iskolai KISZ-bizottság munkáját, tanácsokat, konkrét feladatokat is megjelölve. Vezetőségi üléseken — ez évtől kezdve taggyűlésen is — külön értékeljük valamennyi KISZ-alapszervezet munkáját. Az éves munkatervek összeállításánál egy-egy nagyobb akció (pl. Münnich-hét) programjának kidolgozásakor igénylik és meg is kapják a KISZ-vezetők a pártszervezet segítségét. Nagy gondot fordítunk a káderutánpótlás biztosítására a KISZ-szervezetben, esetenként személyre szóló javaslattevő jogunkkal is élve. A pártszervezet biztosítja a politikai képzés szubjektív feltételét azzal, hogy pártmegbízatásként adja ezt a feladatot, elsősorban a pedagógus KISZ-szervezet tagjainak.

A KISZ-szervezet céljai közé tartozik, hogy tagjait kommunistává nevelje. 18 éves korig természetesen nem mindenki jut el addig, hogy a párt tagja lehessen. Csupán a legkiválóbb KISZ-tagok többéves, a közösségért végzett felelősségteljes, jó munkájuk alapján, ha cselekvésben megnyilvánuló világnézeti, politikai érettségről tesznek tanúságot, és mindez szocialista emberi tulajdonságokkal párosul. Az idevonatkozó kongresszusi határozat megjelenése óta a következő elvtársak tanulóként lettek párttagok: *Takács Rózsa, Hiller Zsuzsa, Sörös Viktória, Olasz Rózsa, Szekeres Ágnes, Huszárik Magdolna, Nagy Csaba, Kóré Róbert, Szabó Tibor, Hardy*

Akik szabni és varrni tanulnak

Ilona, Parrag József. A jelenlegi évben tagfelvételi szándékukat nyilvánították: *Kőhalmi Erika, Utassy Zsuzsa és Schmidt András.*

Arról nincs adatunk, hogy az érettségi utáni években kik lesznek párttagok, de az érettségi találkozók alapján hozzávetőlegesen azt állapíthatjuk meg, hogy nem kevesen vannak. Példa erre *Antal Rózsa* és *Székelyi* elvtársak is, akik tanulmányaik befejezése után párttagként kerültek vissza iskolájukba.

Ugyancsak érettségi találkozókön, de a mindennapi élet kapcsolataiból tudunk tájékozódni volt tanulóink munkájáról, közéleti tevékenységükről. Általános tapasztalatunk az, hogy megállják helyüket párttagként és párttonkívként is, a négy év során a középiskolában szerzett tudás, az itt kialakított személyiségjegyek jó alapot nyújtottak a továbbfejlődésre. Ha ez így van, akkor elégedettek lehetünk a *Münnich Ferenc Gimnázium* oktató-nevelő munkájával. Ha pedig intézményünkben az oktató-nevelő munka jó, akkor az iskolai pártalapszervezet feladatát ellátta, s a jövőben is erre törekszik: magasabb fokon.

Társadalmi munka az uszodában

Miénk a zászló—örökre

1974. november 5. Bartók Béla Művelődési Ház. Iskolánk valamennyi tanulójának, tanárainak, névadónk özvegyének jelenlétében *Hardy Ilona* KISZ-titkár átveszi *Khaut Andrástól*, a megyei KISZ-bizottság első titkárától az immáron harmadszor, s így végleg elnyert *KISZ Központi Bizottság Vörös Vándorzászlaját*. A megye középfokú tanintézetei közül minket ért először ez a megtiszteltetés. Úgy gondolom, mindannyiunkat büszkeség töltött el ezen a napon, de rögtön meg is kérdeztük magunktól: Megérdemeltük ezt, és miért éppen mi?

KISZ-szervezetünk hosszú idő óta kiemelkedően dolgozott, nagy segítséget nyújtva a pedagógusok oktató-nevelő munkájához. A hatvanas évek elején magam is az iskola tanulója voltam, sőt alapszervezeti KISZ-titkár. Van hát összehasonlítási alapom is. Rendkívüli fejlődésen ment át iskolánkban a KISZ szervezeti élete, mozgalmi munkája, annak minősége megalkulásától napjainkig. Próbáljuk meg végigkövetni ezt a fejlődést, a nagyobb állomásokat. Természetesen nem a különböző akciók, rendezvények, konkrét munkák tételes felsorolásával, hiszen arra az évkönyv adta keret szűk lenne.

A gimnázium első alapszervezete már a KISZ zászlóbontásakor, 1957 márciusában megalakult. „*Segíteni kell a pártnak az új szocialista világ építésében, hazaszerető, tiszta erkölcsű, öntudatos magyar ifjúság nevelésében, a népünk, munkásosztályunk legjobbjai által annyira megálmodott álmok valóra váltásában. Aki vállalja ezt a küldetést, jöjjön, lépjen közénk a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség tagjai sorába.*” — hangozott a felhívás, amelyre sokan jelentkeztek. Az elsősöket nem vették fel azonnal, akiknek először bizonyítaniuk kellett. Második év elején Kilián-próbát kellett tenniük. Ha megfelelték a különböző kulturális, sport, politikai követelményeknek, bekerülhettek a KISZ-be. Egészen 1963-ig négy alapszervezet dolgozott az iskolában, évfolyamonként egy-egy. S hogy mivel foglalkoztak ebben a hőskorban? A kezdeti nehézségek leküzdése után egyre jobban belelendülve mind több és több akciót szerveztek. Politikai vetélkedőket, kulturális seregszemléket, sportmérkőzéseket, táborokat, kirándulásokat. Nagy gondot fordítottak a tanulmányi munkára. Több ezer óra társadalmi munkát végeztek. Magam is emlékszem ezekre a munkákra. Délutánonként a mai Dózsa II. városrész helyén lévő gödörbe jártunk földmunkát végezni. Annak idején ott stadiont akartak építeni. Rengeteget dolgoztunk. Úgy gondoltuk, itt fog majd játszani a város I. osztályú futballcsapata. A focicsapat megllett, a stadion nem. Helyét betemették, egész városrész épült ott. A tízemeletes házakra nézve mindig eszembe jutnak azok a délutánok.

Nyaranként egyre népszerűbbek lettek az éptőtáborok. Nagyon sokan büszkélkedhetünk azzal, hogy 1963 nyarán Tárnoknál mi kezdtük el építeni az M 7-es autópályát. Csak a nyomvonal volt kijelölve, de a helyén gabonavetés ékeskedett. Úgyhogy a csákányozás, lapátolás előtt még aratnunk is kellett. Nagyon élveztük. Ebben az időszakban hirdette meg a KISZ I. kongresszusa az „*Ifjúság a szocializmusért*” mozgalmat. Ennek keretében társadalmi munkaakciókban, politikai oktatáson vet-

tünk részt, beneveztünk a *Kilián Testnevelési Mozgalomba*. Év végén pedig próbáznunk kellett. Még ma is emlékszem ezekre a „vizsgákra”. Egy-egy nagyobb túrán (pl. Dunaújváros és Kulcs közti Duna-parti szakaszon) rajverseny formájában öt-hat állomáson kérdésekre kellett válaszolnunk. Így adhattunk számot elméleti tudásunkról, de a 15 km-es távra gondolva: erőnlétünkről is.

1962 tavaszától újabb lehetőségünk nyílt a társadalmi munka végzésére, de erre a munkánkra már büszkébbek lehetünk. Eredményét jómagam is naponta látom. Ugyanis ekkor kezdődött meg a mai gimnázium építése. Az eddigi „albérletek” után végre önálló iskolánk lesz. Persze, hogy szívesen dolgoztunk érte. Naponta néztük, hogyan áll az építkezés, nagyon örültünk 1963 szeptemberében, amikor birtokunkba vehettük az akkor még

Ezzel a kapavágással kezdődött a gimnázium építése

— a korábbi körülményekhez képest — „sárga palotának” tűnő építményt. A létszámunk is megnőtt, így a KISZ-tagok száma is. A megnövekedett létszám új szervezést kívánt. Ekkor tértünk át az évfolyamonkéntiről az osztály-alapszervezetekre. Ez természetesen módszerében, de úgy vélem, minőségében is új munkát jelentett.

Az elkövetkező évekről nem jogos első személyben írnom, mivel elkerültem az iskolától. 1970-ben jöttem vissza tanárként. 1968 ismét jelentős év iskolánk történetében: felvettük Fejér megye szülöttének, a nagy forradmárnak, *dr. Münnich Ferencnek* a nevét. Dunaújvárosi Általános Gimnázium helyett ezután Münnich Ferenc Gimnázium. Ettől az évtől kezdve minden ősszel megrendezzük az ünnepi Münnich-hetet. KISZ-alapszervezeteinknek ez mindig kiemelt feladata. Már hónapokkal előtte készülnek rá. A Münnich-hetek alapvető célkitűzése: *Münnich Ferenc életútjának megismerése, továbbá a hazafias és internacionalista érzések elmélyítése, a tanulói öntevékenység kibontakoztatása.*

Az utóbbira pedig bőven van lehetőség. Az alapszervezetek öntevékenyen jobbnál jobb kulturális, politikai, sport vagy egyéb szórakoztató programokat állítanak össze. Ilyenkor mindenki megmozdul, segít a szervezésben, a lebonyolításban. Kialakultak már az állandó jellegű Münnicheti rendezvények is. Ilyenek pl. a két fordulóban lebonyolított Münnich emlékvetélkedő, az ifivezetők fóruma, a KISZ-fogadalomtétel, a fordított diáknap, a Münnich kosárlabdakupa, a tanár—diák kosárlabda-mérkőzés stb. Olyan az iskola ezekben a napokban, mint a felbolydult méhkas.

Az 1972-es évet az „elismerés évének” is nevezhetnénk. Tavasszal elnyertük a KISZ KB Dicsérő Oklevelét. Ősszel pedig a *Vörös Vándorzászlót*. Természetes, hogy ez mindenkit az eddiginél is jobb munkára buzdított. Gyorsan követték egymást ezután a jelentősebb események, fontosabb, a szervezeti életet is módosító változások.

Egyre többen gondolkoztak azon, hogy vajon az-e a legszerencsésebb szervezési forma a KISZ-ben ha az alapszervezeteket feltétlen az azonos életkorúak köréből hozzuk létre, és osztálykeretekre építjük. Azért, mert az iskolának a tanítás szempontjából az osztályszervezés a legjobb, miért nem szervezhetné a KISZ másképpen tagjait. Talán akkor jobban elláthatná saját nevelési funkcióit, az iskolának is nagyobb segítséget tudna adni. Egyre többen feszegették ezeket a kérdéseket. A változtatás mellett szóló legdöntőbb érv az volt, hogy mindenki tudta, a végzés után sem a mozgalmi, sem az állami, sem a társadalmi keretek nem olyanok, amilyenek között az iskolában éltek a tanulók. A munkapadok mellé sem évfolyamonként szervezik a munkásokat. Ezek voltak a legdöntőbb okai, hogy 1974-ben a középiskolák áttértek a vegyes életkorú alapszervezeti formára. A mi iskolánk KISZ-szervezete már egy évvel korábban, az 1972/73-as tanév végén átállt az új szervezeti formára. Hat vegyes életkorú alapszervezet alakult. Az átalakulás zökkenőmentesen zajlott le. Az iskolai KISZ-szervezet legfőbb célkitűzésének a következőket tekintette: az alapszervezetekben a közösségek kialakítása, hagyományaik megőrzése és továbbfejlesztése, a KISZ kommunista jellegének növelése, a párt ifjúságpolitikai és oktatáspolitikai határozatának időarányos végrehajtása. Az új szervezeti forma irányítása, a szervezeti kérdések (diákbizottságok, tagfelvétel stb.), az egyes iskolai szervezetek munkarendjének, munkaformáinak kialakítása megfelelő tapasztalat híján gyakori útkeresést kíván. A véglegesnek tűnő megoldást saját magunknak kellett megtalálni.

Ma már egyértelműen állást foglalhatunk ezen új szervezési forma mellett. Bevezetése után szinte ugrásszerűen javult valamennyi alapszervezet, s így az iskolai KISZ-szervezet munkája is. Most már nem csak az osztálytársak ismerik egymást. Egy jobb, fejlődő, tenni akaró iskolai tanulóközösség alakult ki. Egészséges versenyszellem tapasztalható az alapszervezetek között mind a mozgalmi, mind az iskolai munkában. S a pártirányítás is gyakorlati valóság lett. Minden alapszervezetet egy, a pártszervezett által megbízott, a munkát pártmegbízatásból végző tanár patronálja.

Mielőtt előrehaladunk az időben, szakítsuk meg egy pillanatra a gondolatmenetet!

1973. november 7-én kellemes meglepetés ért bennünket. Másodszor is elnyertük a *KISZ KB Vörös Vándorzászlaját*. Ezek után valamennyien ugyanarra gondoltunk: harmadszor is el kell nyernünk, hogy végleg a miénk maradjon.

Az iskolai KISZ-szervezet kiemelkedő akciója volt az 1973 őszi rendezett chilei tüntetés. Az egyik alapszervezetünk javaslatára ezt az akciót városi szintre emelte a KISZ városi bizottsága. Az iskola valamennyi

KISZ-tagja, KISZ-en kívüli tanulója, a város dolgozó ifjúsága közül mintegy ötezen vettek részt. Műsorát, lebonyolítási rendjét, szervezését az iskolai KISZ-vezetőség és a kezdeményező alapszervezet végezte. (Hasonló szolidaritási rendezvényre került sor iskolánk szervezésében 1976 januárjában is. A műsor bevételét befizettük a szolidaritási csekkszámmlára.)

1974 áprilisa nemcsak a mi iskolánk, hanem az egész ország KISZ-szervezeteinek életében jelentős változást hozott. Áttérték a mozgalmi éves, illetve tervezéses rendszerre. A mozgalmi év elején mindenkinek egyéni vállalást kell tennie, amelynek teljesítéséről beszámoló taggyűlésen kell számot adni. A tagsági viszonyt évente meg kell újítani, vagyis évről évre rendszeres munkát kell végeznie annak, aki KISZ-tag akar maradni. A KISZ-be belépőknek pedig Kilián-körben kell megismerkedniük a szervezeti szabályzattal, a KISZ-mozgalom történetével.

Fellendülést hozott az alapszervezetek életében az áprilisi határozat, éppúgy, mint az 1975-ben életbe lépő új politikai képzési rendszer. Az ifjúsági vitakörök, KISZ-aktivista körök, alapszervezeti titkárképzők foglalkozásain a korábbinál differenciáltabban, hatékonyabban történhet a politikai ismeretszerzés.

1974. november 7. Talán ez a nap jelenti a csúcst a KISZ-szervezetünk munkájában. Sikerült a nagy terv: *harmadszor, s így végleg elnyertük a KISZ KB Vörös Vándorzászlaját*. Nagy volt az öröm.

Ma nyolc alapszervezet dolgozik KISZ-bizottságunk irányításával. Valamennyien egy-egy példaképüket választották névadójuknak. *Radnóti Miklós, Pablo Picassó, Alber Sweitzer, Dolores Ibarruri, Lukács György, József Attila, Zrínyi Ilona, Paul Robeson* nevét.

Sokat lehetne még elmondani munkájukról, életükről. Mindenekelőtt azt, hogy közülük az elmúlt két év során a *Zrínyi Ilona alapszervezet* „Kiváló alapszervezet”, az *Albert Sweitzer*, a *Dolores Ibarruri*, valamint a *Paul Robeson alapszervezet* „KISZ KB Dicsérő Oklevele kitüntetést kapott. Lehetne még szólni az idén már tizenkettedszer megszervezett erdőháti címező táborunkról, a színvonalas iskolai ünnepségekről, amelyek szervezési gondjait az utóbbi időben egy-egy alapszervezet vállalta magára, a közös iskolai kirándulásokról, az iskolaújságról, az egyre jobban „formába lendülő” iskolarádióról, és még sok minden másról. Például arról is, hogy minden évben két-három 18 éves KISZ-tagot — az alapszervezetek ajánlása alapján — iskolai pártalapszervezetünk felvesz tagjai sorába.

Úgy gondolom, hogy ez a rövid áttekintés is elegendő arra, hogy bizonyítsa: nem véletlenül került hozzánk a zászló.

KISZ-szervezetünknek, minden egyes KISZ-tagnak töretlenül, lelkiismeretesen kell dolgoznia továbbra is. Hiszen most már miénk a zászló, s ez az eredményes munkát kifejező jelkép kötelez: örökre.

A szakszervezet tevékenysége

Iskolánkban a pedagógusok érdekvédelme negyedszázados múltra tekint vissza. A megalakult kevés számú alapszervezet *Dibusz Sándort* választotta meg szakszervezeti bizalminak. Ebben az időben a szakszervezetnek nem volt nagy szerepe az érdekek védelmében. A tagdíjak beszédésén és az üdülőbeutalók elosztásán kívül nemigen foglalkozott mással.

A szakszervezet szerepe és jelentősége akkor kezdett erőteljesebben növekedni, amikor különféle társadalompolitikai intézkedések révén a szocialista demokrácia kibontakozása az intézmények vezetésében is érvényesülhetett. Az objektív feltételek mellett kedvezően hatottak a szubjektív feltételek is. Szakszervezetünk városi bizottságának titkára került az igazgatói posztra, mint szakszervezeti tisztségviselő segítette és támogatta az alapszervezeti vezetőség kezdeményezéseit. Gazdag mozgalmi tapasztalatokkal rendelkezett *Pásztor Bertalan* is, aki 1975-ig négy választási ciklusban volt alapszervezetünk titkára.

A szakszervezet jogkörének kiszélesítése, illetve ennek megvalósítása akkor következett be, amikor az igazgatói teendőket *Piskó József* látta el. A demokratikus vezetési stílus kialakításában elfogadta, sőt kérte a szakszervezet támogatását. Az az igény, amelyet szakszervezetünk közvetlenül a felszabadulás előtt programjában megfogalmazott, hogy *legyen a pedagógus a demokrácia fáklyavivője*, az iskolai alapszervezetben ekkor valósulhatott meg a maga teljességében.

Pásztor Bertalan mint alapszervezeti titkár nagyon sokat tett azért, hogy iskolánkban kialakuljon ez a vezetési stílus, aminek a híre eljutott a város határain túlra is. Következétesen harcolt az autokrata vezetési stílus minden maradványa, minden megnyilvánulási formája ellen. A szakszervezeti vezetőség 1975. évi beszámolójából idézve: „Tulajdonképpen a szocialista demokratizmus — országos szinten — ezzel a vezetési stílussal szemben bontakozott ki és erősödött meg. Ebbe a folyamatba kapcsolódott be alapszervezetünk vezetősége újat, hagyományt teremtő törekvése, de nyugodtan hozzátehetjük: ezt támogatta iskolánk egykori igazgatója, *Piskó József*, és ezt segítette *Bognár Pál* utóda, *Fejős Ádám* is mint párttitkár.”

Hogy milyen ereje van a demokratizmus hagyományának, azt a legutóbbi két év szakszervezeti érdekképviselő is bizonyítja.

Teljesen megváltozott az iskolavezetés, az iskola igazgatója *Hammerl Ferenc*, a pártalapszervezet titkára *Bende László* lett, a szakszervezeti vezetőség élére *Kobzos Ferenc* került. Ennek ellenére az iskolai demokratizmus nem szenvedett csorbát, sőt tovább fejlődött. Igaz, hogy a szocialista demokratizmus kiteljesedésével nőtt a szakszervezet feladata és felelőssége. Nemrégén adta ki szakszervezetünk központi bizottsága a jogosultságok gyakorlásával kapcsolatos állásfoglalását. Ennek alapját a Munka Törvénykönyve és a benne foglaltak végrehajtási utasítása, továbbá a 12/1976. Mt. számú rendelet képezi.

Ahhoz, hogy a szakszervezet vezetősége élni tudjon ezekkel a jogokkal, az iskolában demokratikus légkörnek kell lennie. Mi azonban a demokratizmust nem állapotnak, hanem *folyamatnak* tekintjük. Mégpedig

olyan összetett folyamatnak, amelyet a mindenkori igazgatónak és a szak-
szervezeti titkárnak a pártvezetőséggel együttműködve kell tovább fejlesz-
teni. Ez az alapvető elv a mi iskolánkban — gyakorlattá vált.

Mint ismeretes, a szakszervezetnek kettős feladata van:

1. az iskolában folyó oktató-nevelő munka támogatása, az oktatáspolitikai célkitűzések segítése;
2. a pedagógusok és a kisegítő személyzet érdekeinek a védelme, az élet- és munkakörülmények javítása.

Ezeket az alapvető feladatokat a szakszervezet vezetősége soha nem hagyhatja figyelmen kívül. De nem tévesztheti szem elől az igazgató sem, a mi felfogásunk szerint az iskola igazgatójának legalább annyira kell ismernie, mint a szakszervezetnek az állami vezetés gondjait és céljait. Ha e kölcsönösség érvényesül a munkában, akkor az álláspontok azonosak, vagy közelítenek egymáshoz. Ellenkező esetben — erre is volt már példa — a vélt és az igazi érdek szembekerül egymással. Talán nem túlzás, ha ezt a szakszervezet *próbatételének* nevezzük. Szakszervezetünk előző vezetősége élt már nemcsak az egyetértési, hanem a kifogásolási jogával is. A demokratikus együttműködés szabályaihoz az is hozzátartozik, hogy véle-

Tanárok és diákok — egymás ellen

ményeltérés esetén mindkét fél kérje a pártvezetőség segítségét. Ez megtörtént. S ennek köszönhető, hogy sikerült olyan alternatívát találni, amely mind a szakszervezet, mind az állami vezetés számára elfogadható volt. Ily módon nem került sor a kifogásolási jog *gyakorlati* alkalmazására.

Az iskolai demokratizmusnak másik területe a szakszervezeti vezetésen belül jelölhető meg. Mielőtt az igazgatói döntés megszületne a bennünket érintő kérdésekben, a titkár egy személyben képviseli a szakszervezetet, a párttitkárral és az igazgatóval közösen kialakított javaslatot minden esetben ismertetni az alapszervezet vezetőségével, s a javaslatból csak az egyetértés után születik meg az igazgatói döntés.

Alapszervezetünk vezetőségei sokat tettek azért, hogy az iskola valamennyi dolgozójának javuljanak a munkakörülményei. Erre mindaddig, amíg a gimnázium nem rendelkezett önálló épülettel, kevés lehetőség volt. Az új épület átadásával remény nyílt arra, hogy javuljanak a munkakörülmények. Nem így történt. Sőt a kétműszakos oktatás kényszerű bevezetésével az önálló épület rosszabb volt, mint a korábbi „albérlet”. Be kellett indítani az ipari szakközépiskolát, s ezt hamarosan követte a közgazdasági szakközépiskola beindítása is. Az épületben kétszer annyi diák tanult, mint amennyire eredetileg tervezték. Ez a helyzet akkor szűnt meg, amikor új épületet kapott az ipari, illetve a közgazdasági szakközépiskola. Ezt követően új bútor került a tanáriba, s az a környezet, amelyben dolgozunk, méltó a pedagógiai tevékenységhez.

Lehetőség nyílt arra is, hogy öltöző helyiséget biztosítsunk a takarítónőknek. Mivel a tantermek egy részét nem bírták megfelelő hőmérsékletre felfűteni a radiátorok, éppen a szakszervezet javaslatára az igazgató kicseréltette ezeket.

A szakszervezet vezetősége arra törekszik, hogy jó partnere legyen az állami vezetőknek, s a kölcsönös megértés és feladatvállalás alapján szeretnénk elősegíteni az oktatáspolitikai határozatok megvalósítását, az élet- és munkakörülmények javítását, a jogok és kötelességek összhangjának a megteremtését.

Mozaikok a kulturális életből

Megható érzés visszatekinteni arra, hogy a kezdetben kis létszámú iskola hogyan terebélyesedett, hogyan nőtt a tekintélye, s már kifejezője lett a felépülő új világnak, plántálója a tudománynak, a marxista világnézetnek.

Tanár és diák együttes munkája nyomán nemcsak magasabb műveltségű ifjúság indul az életnek, hanem a közös munka eredményeit hirdetik az oklevelek a művészeti ágakban, serlegek és érmék a sportban, jó helyezések a tanulmányi versenyeken.

A lázas és alkotó hétköznapok sodrába a pezsgő kulturális élet is belefért. A gimnázium megalakulása óta működik az irodalmi szakkör. Vezetői a 25 év alatt *Siklósi Pál*, *Pásztor Bertalan* és *Abaffy Lászlóné* voltak. A szakköri munka sokrétűségét jellemzi, hogy tagjai nemcsak alkotókkal, művekkel, irányzatokkal ismerkedtek meg, hanem az ünnepi műsorok összeállítását, előadását is vállalták. A november 7-i, az április 4-i ünnepélyek előadásait később a többi magyartanár is feladatul kapta, az utóbbi években pedig a KISZ-alapszervek készülnek lelkesen irodalmi-zenei programmal az ünnepekre, a patronáló tanárok irányításával. A műsorok sikerét jelzi, hogy nem egy ízben kérték fel iskolánkat a városi ünnepélyeken való szereplésekre is.

Az irodalmi színpad a magyartanárok nagyfokú leterhelése miatt csak időszakosan működött, mégis tud felmutatni sikereket. Az 1955/56-os tanévben *Siklósi Pál* betanításában nagy sikerrel adták elő *Kisfaludy Károly Kérők* című vigjátékát. A darabot a környező falvakba is kivitték. Ide kívánczok a régi diákok névsorából néhány lelkes szereplő neve: *Gidai Erzsébeté*, *Tőke Tamásé*, *Andocs Máriaé*. 1956/57-ben *Heltai Jenő Néma leve* című színművét adták elő ugyanolyan sikerrel, mint az előző évi előadást. 1958 májusában *Csehov Kaméleon* című jelenetével és *Hunyady Sándor A tanító úr nadrágja* című egyfelvonásosával léptek fel a gimnázium kulturális seregszemléjén. A darabokat *Abaffy Lászlóné* tanította be. *Dienes László*, *Fridrich József*, *Soós Zsuzsa*, *Szabó Erika*, *Zoványi Károly* ügyes játékuért méltán megérdemelték az elismerést.

Iskolánk tanárai és tanulói lelkesen készültek a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának negyvenedik évfordulójára. A lelkesedésnél azonban nagyobb volt az izgalom, mert *Nagy Jenőné* életének első dramaturgiai munkáját végezte el: színpadra alkalmazta *Kőszegi Imrének* a Tanácsköztársaságról szóló regényét, *A diákszázad becsületét*. Az izgalmat fokozta az is, hogy a rendező, *Pásztor Bertalan* — ilyen minőségben — soha nem lépett színpadra. A közönség, köztük voltak a város vezetői is, vastapssal fejezték ki elismerésüket.

Ez a taps elsősorban a színjátszóknak szólt, akik szerepeikben önmagukat adhatták, hiszen olyan diákokat alakítottak, akik sikeres harcot vívtak az ellenforradalmi eszmékkel már az iskola padjaiban. Egyedül *Kovács Jenő* kapott hálátlan szerepet, ő alakította ugyanis a konzervatív szemléletű középiskolai tanárt. *Jenő* rajongott *Ady* költészetéért, s a színpadon

Ady ellen kellett szónokolnia. Nehezen élte bele magát ebbe a szerepbe, de a színpadon remekelt.

A Fejér megyei Ifjúsági Napok versenyein egy ízben ezüst (Honti Klára irodalmi színpada), 1977-ben bronz fokozatot értünk el.

1968-ban véget ért a névtelenség korszaka, májusban felvette iskolánk *Münnich Ferenc* nevét. Lázás készülődés előzte meg a névadó ünnepséget. Az ünnepi beszéd és a zászlóavatás után az irodalmi színpad műsora következett. A helybeli újságíró szerint a közönség „nagy tetszéssel” fogadta a műsort. „Pásztor Bertalan tanár irányításával Münnich Ferenc életútját dolgozták fel a diákok az egykori katonatiszt forradalmárrá válásától céljának eléréséig, hazánk felszabadulásáig. Az igényes irodalmi összeállítást jól kiegészítették a vegyeskórus által interpretált munkás- és forradalmi dalok.” (Dunaújvárosi Hírlap, 1968. május 3.)

Iskolánk diákjai nemcsak a múltra, a jelenre is figyelnek. Erre kitűnő példa a Szolidaritási műsor, amelyet *Nyulasi Sándorné* segítségével tanultak meg és adtak elő a fiatalok. A sikeres előadás után több helyre kaptak meghívást.

Jól sikerült még az a műsor is, amelyet a KISZ KB vándorzászlajának végleges elnyerése alkalmából *Abaffy Lászlóné* és *Grau Katalin* rendezett.

Volt olyan időszak, amikor iskolánk tanulói tevékenyebben bekapcsolódtak a város kulturális életébe. A hatvanas években működött egy irodalmi színpad a Bartók Béla Művelődési Házban, tagjai zömmel a gimnáziumból verbuválódtak. Elévülhetetlen érdemük, hogy *a fiatal szovjet költőket ők mutatták be először a városban*. Emlékezetes volt még az a műsoruk is, amelyet a béke, az atomháború elleni tiltakozás hatott át. Az utóbbi műsorral Perkátán is felléptek.

Az irodalmi színpadot azonban — előttünk ismeretlen okokból — megszüntették.

A hatvanas évek közepén új kezdeményezés született a gimnáziumban, megalakult a felolvasó színpad. *Hochhuth* dokumentumdrámájának, *A helytartónak* egyik felvonása megjelent a Nagyvilágban, a drámarészlet megtetszett a diákoknak, s elhatározták, hogy adandó alkalommal felolvasásuk a meghívott diákok előtt. A felolvasó előadásra meghívták a dráma fordítóját, *Kalász Mártont*, aki akkor még Dunaújvárosban élt.

Az élő irodalommal való megismerkedésnek egyik módja volt ez, s bemutatkozás sem sikerült rosszul, de a folytatás elmaradt. Később, a hetvenes évek elején új színfolttal gazdagodott Dunaújváros kulturális élete, iskolánk kezdeményezésére megrendeztük a *Vörösmarty Mihály szavalóversenyt*. A rendezvény a Dunaújvárosi Ifjúsági Napok programjában szerepelt. A KISZ felhívására szívesen jöttek Fejér megyéből a szavalók, hiszen a nagy költő megyénk szülötte, s a hagyomány ápolása szép és nemes feladat. A szavalóverseny azonban nem vált hagyománnyá. Egykét év kihagyással azonban — ismét bekerült a DIN programjába a versmondás — a főiskolai diákok évről évre megrendezik a városi szavalóversenyt. Vörösmarty neve nélkül. Nekik sikerült a hagyományteremtés. Bennünket csak az vigasztal, hogy az elmúlt években *Klamerusz Ilona*, *Molnár Éva*, *Molnár Andrea* és *Bartos Ildikó* kiváló versmondással meghódították a közönséget és a zsüri tagjait is.

Legjobb szavalóink évenként részt vesznek a megyei szavalóversenyeken, váltakozó sikerrel. Eljutottak a szekszárdi Babits Mihály szavalóversenyre, s ott nem egyszer bejutottak a döntőbe. Az országos Ady szavalóversenyen egy tanítványunk a középdöntőig szerepelt sikeresen.

A sikeres szereplés oka az iskolában keresendő, pontosabban abban, hogy a magyar munkaközösség tagjai lelkiismeretsen készítik fel a szavalókat. És évek óta a Münnich-héten rendezzük meg az iskolai szavalóversenyt, s így elegendő idő áll rendelkezésünkre a legjobb szavalók felkészítésére.

A legtöbb sikert a következő szavalók érték el az eltelt negyedszázad folyamán: *Parádi Zsuzsa, Tóth Éva, Gidai Erzsébet, Kóta Margit, Kovács Jenő, Palkovics Vera, Szatmáry Ildikó, Kazinczi Erzsébet, Klam Ádám, Feltóti Zsuzsa, Nagy Annamária, Klamerusz Ilona, Molnár Éva, Molnár Andrea, Bartos Ildikó.*

A Kerékkötő együttes — szereplés közben

Tanulóink 11 év óta vehetnek részt az iskolai Szép Magyar Beszéd versenyén is. A kiemelkedők tovább jutnak a megyei, onnan az országos döntőkbe. Kazinczy-érmes diákjaink: *Nagy Annamária, Takács Lajos, Fabó Tibor.*

A KISZ Fejér megyei Bizottsága az idei tanévben rendezte meg a Vörösmarty műveltségi versenyt. Iskolánk két csapattal nevezett be. A III. B osztályból összeállított csapat maximális pontszámmal nyerte meg a megyei versenyt.

Iskolánk kultúra iránti érzékenységét jelzi, hogy évről évre több diák igényel színház- és hangversenybérletet, sőt a bérleten kívül helyi és budapesti színházlátogatás is közkedvelt programmá vált már.

Gimnáziumunk az elmúlt negyedszázad alatt behozta régi, jó hírű iskolákkal szemben az elmaradást, kivívta a város és a környék elismerését, s megérdemli, hogy országos szinten is számolnak vele.

Zenei életünk

„Nem lehet egészen boldog ember, akinek nem öröm a zene. Erre az örömrre azonban tanítani kell az emberiséget.”

Ez a kodályi idézet fogadja az iskolánk zenetermébe lépő tanulókat. Kodály Zoltán szavait bőségesen igazolták az évek. Az ének felszabadít, figyelemre és fegyelemre szoktat, egész embert mozgat, fejleszti a közösségi érzést. A zene a művészeti élmény erejével aktivizál, ezzel hatékonyan hozzájárul a személyiség sokoldalú fejlesztéséhez. A zenével való meghitt kapcsolat fölér a legjobb barát segítőkészségével, kizökkent fásultságunkból, munka- és életkedvet ad. A zenével való foglalkozás sohasem fölösleges időfecsérlés. A művelődés ezernyi lehetőségét kínálja. A zenei élvezetre képes ifjúság magatartásában a közösségi vonás hangsúlyozódik, mert akár szereplésről, akár műélvezetről van szó, beleolvadnak valami nagy közösségbe. A zenei nevelés *maradandóan* alakítja a jellemet. Mindaz a szép és jó, amit a zenével kapcsolatban elmondunk, csak azoknak az életében érvényesül, akik eljutnak a zenéhez, akikhez eljut a zene, akik élni tudnak vele. Legfőbb törekvésünk, hogy „*Legyen a zene mindenkié*”.

Az emberi művelődés nagyon fontos részterülete a zene, amely nélkül nincs teljes ember. Ennek tudatában törekszenek — legalábbis az aktívabb — növendékeink túllépni a heti egyszeri 45 perc lehetőségein. Igaz, sok szervezés, aktivizálás segítette őket ehhez, de ennek a törekvésnek van értelme. Amíg 1967-ben 62 operabérlet nehezen talált gazdára, addig 1970-ben 300 kevésnek bizonyult. Elértük azt is, hogy erre az időre iskolánk valamennyi tanulója rendelkezett hangversenybérlettel. Természetesnek vették, hogy az élőzenét semmi sem pótolhatja. Emellett — a megbeszélte műsorokból — sok érdekes muzsikát hallgattak a rádió és a televízió révén.

Néhány évvel ezelőtt vállaltuk az osztályozás nélküli értékelés kísérletezését. Ez újabb tanítási módszerek megteremtését tette és teszi szükségessé. Fokozni kell az élményszerűséget, és tartalmasabbá kell tenni a zenei életet.

Az MSZMP 1972. június 15-i határozata úgy jellemezte értékelési rendszerünket, hogy „egész oktatásügyünkben talán legkonzervatívabb eljárás az osztályozás. Mi az oktatás célja, a tudás vagy a jegy? A tanulás gyakran nem a tudásért, hanem a jegyért folyik. A tanulás lényege torzul el, s a belső ösztönző — a tudásszomj — helyébe a külső kényszer lép.”

Feladatunk tehát, hogy megszabadítsuk a tanulót a gúzsba kötő osztályzatközpontúságtól, az érdemjegyek indokolatlan egyeduralmától, és módot adjunk a tanulói teljesítmények sokoldalú elemzésének és értékelésének. A differenciáltabb értékelés megvalósításában számos ország példáját vehetjük figyelembe. Visszatekintve az elmúlt időszakra, elmondhatjuk, hogy eddig a hagyományok megteremtésének nehéz útját jártuk. Eljutottunk számos országos rendezvényre, vetélkedőre, versenyre, amelyeket válogatók előztek meg. Az eredményekben mindig éreztük egész iskolánk egységét, törekvését és támogatását. Akik a szerepléseket vállalták, hol egyének, hol éneklő-muzsikáló kis csoportok vagy nagy közösségek voltak.

Teljesítményükkel mindig gazdagították fiatal iskolánk hírnevét. Közülük többen művészpályára kerültek, akikkel megmaradt a kapcsolatunk.

Iskolánk negyedszázadából a kórus tevékenységét külön is ki kell emelni. Igazi, kollektív muzsikálás kell ahhoz, hogy magas színvonalon betölthesse hivatását. A kórusban működtek közre a legtöbben, néha száz fölé is emelkedett a létszám. Az iskolai karéneklés egészséges szemléletű vizsgálódásakor nem szabad szem elől téveszteni, hogy a karének nem egyetlen célja a produkciókra való kizárólagos törekvés. A karének, mint a zenével való találkozásunk egyik lehetősége, *a nevelés szolgálatában áll.* A művészi megszólaltatással a művészi nevelést szolgálja, művelőjét azonban másra is neveli, ami talán egyenrangú azzal, sőt némely vonatkozásban több is annál. *Közösségre, fegyelemre, felelősségre, jó emberi kapcsolatokra, tehát a szocialista humanizmusra nevelésnek igen fontos tényezője.* Ugyanakkor jelentős mértékben hat az énekesek zenei műveltségének alakulására. Az énekkari tagság azzal is jár, hogy nagyobb ezeknek a tanulóknak a felelőssége. A karénekes többletmunkát végez, amiért néha több elismerésben is kellene részesíteni, mert ez is fokozná a lelkesedést. Szerencsére nálunk szinte mindig érvényesülhetett az önkéntesség. Egészséges szellemű, magas színvonalú közösséget tudtunk biztosítani, és nem volt szükségünk „kötelező” közreműködőkre. Persze találkozunk olyanokkal, akik szívesen énekelnének, de a szüleik és a „reálisan gondolkodó” felnőttek tanácsára úgy viselkednek, hogy az énekkar nem hasznos elfoglaltság. Helyesebb, ha az időt tanulásra fordítja, amiből egyénileg haszna lesz, és olyasmit vállal, ami révén könnyebben bejuthat az egyetemre. Ilyenkor legtöbb esetben a felnőttek ráhatásai jelentkeznek. Sok felnőtt nem veszi észre, hogy a fiatalnak — a tanulás mellett — szüksége van valami szórakozásra is, és ha az ilyen nemes elfoglaltságtól távol tartjuk, majd talál magának valami mást, olyan kikapcsolódást, ami nem biztos, hogy helyesnek bizonyul.

Mi mindig úgy éreztük, hogy nálunk a kórus az iskola ügye, *közügy.* Az iskolai KISZ-szervezet támogatására mindenkor és mindenben lehetett számítani. Segített a helyi, vidéki és külföldi hangversenyeink megszervezésében. Így lehetőségeink túljutottak az iskola falain. Ezek a szereplések készítették az együtttest újabb műsorokra, jobb munkára, amelyek révén elértük, hogy — minden kórustag négy esztendő alatt — *száznál több művet* megismerjen, valamennyi stílust felölelő módon. Csodálatos érzés ennyit gazdagodva búcsúzni az iskolától. Sok negyedikesünk azt sajnálta legjobban, hogy a kórus-közöségtől meg kell válnia. Egyetem után is sokan a kórusmunkájukra emlékeztek vissza a legszívesebben. Akadtak olyanok is, akik azért jelentkeztek iskolánkba, mert ebben a kórusban akartak énekelni. Akik kikerültek a kórusból, azok szinte minden megmozdulásunkat figyelemmel kísérik. Nagy öröm, és megtiszteltetésnek érezzük, hogy olyan régebbi énekesünk, mint *Lukácsházi Győző* — végzős zeneakadémista — nagyszerű művész, ma is állandó hangversenypartnerünk. Az országban egyedülálló *Gabrieli Rézfúvóegyüttes* egyik motorja. Sok országban arattak sikert. Legutóbb az itthoni és a *Budavári Palotában* tartott koncertükön is közreműködtek. Igaz, a zene nem ismer határokat, még korban sem. Azonban valami szükséges ahhoz, hogy kapcsolat maradjon a régebbiek és az állandóan megújuló közösség között. Ehhez mindig kulturáltan, magas színvonalon kell énekelni. Ennek a törekvésnek köszönhető, hogy számos, neves zeneszerző énekkarunkra bízta új művének bemutatását.

1974-ben elnyertük — az ifjúsági kórusok számára elérhető — legmagasabb kitüntetést, a *Magyar Rádió nagydíját*. Ezt követően vegyeskarunkkal nagydíjas hanglemezt készítettek, mely minden maximális igényt kielégít. Az eddigi legrangosabb élmezőnyben kellett helytállni, ahol a budapesti, a szegedi és a debreceni zeneművészeti szakiskolák, valamint a fővárosi zenei profilú intézmények kórusai voltak. Ezt a sikert sorozatban országos aranyérmek előzték meg.

Az 1974. évi csúcsteljesítménye után újabb országos hírnevet szerzett iskolánknak, a kórus tagjainak *Mozart Műveltségi Versenye*. *Boda Péter*, *Gerencsér Tamás* és *Szabó Tibor* — *Kóré Róbert* póttag — részvételével iskolánk megkapta az igen tekintélyes III. díjat, 30 000 forinttal. Az izgalmas és szoros verseny érdekességéhez tartozik, hogy tanulóink szinte az utolsó percig az első hely várományosának számítottak.

Hosszú évek óta küzdünk a karéneklésben a fiúk hangjának védelméért: nem eredménytelenül. 1967-ben elhatároztuk, hogy az addigi leánykar megtartása mellett vegyeskart hozunk létre. Nagy meglepetésünkre a fiúk — mutálás alatti koruk ellenére — szépen énekeltek. A mostani, soproni rádiófelvételünk során is neves szakember jegyezte meg, hogy ez az énekkar kivétel, a fiúk talán még jobban énekelnek, mint a lányok. Hozátette: a lányok is szépen énekelnek.

Annyi bizonyos, hogy a hirtelen fellendülés a fiúk bekapcsolódásával kezdődött. A kórus vezetőségében is igen aktívak. A klubestek műsorában is nagyszerű közreműködők. Hangszeres játékkal és az újabb énekkari műsorok bemutatásával nívós összejöveteleket tarthatunk. Mivel *Jeunesses-*

Énekkarunk pécsi fellépése

A kamarakórus Lengyelországban

tagok vagyunk, így a szervezeti elvárásnak megfelelő a belső közösségi életünk.

Sokat köszönhetünk a testvérkórusi kapcsolatok megteremtésének is. A nagy múltú pécsi *Nagy Lajos Gimnáziummal* kötöttünk szoros barátságot. Kedves színfoltja mindkét városnak a kétévenként rendezett közös hangverseny. Ezeket közös diákbál és kirándulás követi. Ezekből a testvérkórusi kapcsolatokból sokszor szövődik életre szóló barátság is. Mennyi öröm fakad ilyenkor a vendégek számára, a sok apró ötlet, figyelmesség nyomában! Mivel a pécsiek rendszeresen szerveztek kórustábort, meghívták a mi legjobb énekeseinket is. Egy-egy abaligeti, illetve tengerparti táborozás még szorosabbá tette kórusaink kapcsolatát. Együtteseink közös élményéről többször készített helyszíni riportot a pécsi rádió.

Okulva pécsi barátaink példájából, a jövő évtől mi is szervezünk kórustábort. Nagyszerű lehetőség ez a jó közösségi szellem további elmélyítésére. Semmi sem pótolhatja ezt a fiatalos, dalolással, muzsikálással, vidámsággal átítatott életet. Lehetőség ez a közösség összekovácsolására, az ismert művek felújítására, az újabb műsor megbeszélésére, áttekintésére és a legmegragadóbb részek éneklésére. A kirándulások során elsajátított dalok, a délelőtti kóruspróbák anyaga vidám játékokkal, mókával felejtethetlenné tehetik a napi tábortűz programját. Utolsó eseményként kerülhet sor az új évad programjának ismertetésére és az új kórusvezetőség beiktatására is.

A fentiekből bizonyára úgy tűnik, hogy zenei életünk központja a kórus. Kétségtelenül ebben dolgoztak a legtöbben. Az énekkar egy kicsit az iskola tükre is. Ahhoz, hogy daloló fiataljaink az utóbbi tíz évben 24 alkalommal — nívós műsorral — léphettek a rádió hullámain keresztül az ország nyilvánossága elé, annak rezonanciáiban érezni, hallani lehetett sok jó osztályfőnöki lelkesítést, *egy egész tantestület zeneszerető támogatását.*

Mindenki érezte, hogy a vas és beton fellegvárát lélekkel kell megtölteni. *Kodály Zoltán* 1965-ben így szólt Dunaújváros fiataljaihoz: „Teremtsétek meg a dunaújvárosi hagyományokat, hadd mondják el egyszer rólatok; kivívta a dunaújvárosi nevet.”

Mit tettünk azóta a hagyományok megteremtése érdekében? Az *Iskolai Híradó* 1970. decemberi számában írta *Bergmann Annamária* kórustitkárunk: „Nagy eseménynek számított, amikor a *Bárdos-esten* szerepeltünk. A műsort végighallgatta *Bárdos tanár úr* is. Örvendetes az, hogy a magyar zenei élet egyik nagy egyénisége igen pozitív véleményt alkotott vegyes- és kamarakórusunkról.”

Bárdos Lajos — nemzetközileg elismert szaktekintély — eljött 1977. június 5-én, a *Magyar Nemzeti Galériában* tartott hangversenyünkre is. Miután tetszését kifejezte, nyilatkozatát azzal zárta, hogy minél több ilyen gimnáziumi kórusra lenne szükség.

Feladataink, céljaink megvalósítását mindig éneklési öröm kísérte, de az sem volt kisebb, ha másoknak tudtunk örömet szerezni. Ma már a zenei nevelés és benne az iskolai kóruséneklés is közügy, amelyet államunk minden erejével támogat. Ifjúságunk így lesz részese a nagy bartóki, kodályi örökségnek. Így lesz lehetőség arra is, hogy majdan valóra válhasson az éneklő Magyarország.

Ki tudná felmérni pontosan, hogy mennyi munka, mennyi izgalom, mennyi küzdelem rejlik egy-egy szereplés háttérében?! De amikor felcsendül a kórus hangja, és a levegőn szinte átsüt a művészet varázsa, amikor a dobogón kipirult arccal éneklők és a nézőtéren elmélyülten figyelők között létrejön valami különös, bűvös kapcsolat, akkor mindannyian azt mondjuk: érdemes volt!

Testnevelés és sport iskolánkban

Az 1971—77-es években a sport és testnevelés területén fejlődés volt gimnáziumunkban.

A fejlődést több tényező idézte elő. Az egyik jelentős esemény volt a testnevelési órák számának emelése 2-ről 3-ra. Persze ez a tény önmagában nem tudta volna ellensúlyozni a testnevelő tanár, s a szűkös tornateremhiányból adódó nehézségeket. Az 1973-tól működő testnevelő tagozatos osztályok tanulóinak jelenléte az iskolánkban nemcsak a minőségi sportban, hanem a tömegsport eredményeinkben is jelentkezett.

A minőségi sportolóink között olyan kiválóságok voltak, illetve vannak, mint *Óvári Éva, Tóth Margit, Kovács Péter, Lóvei Mária, Erdélyi Péter* — akik az olimpián, Európa-bajnokságokon, nemzetközi válogatottként képviselték hazánkat. Itt kell említeni az ifi Európa-bajnokságon szerepelt tanulóinkat: *Gubán Gabriella, Szenczi László, Kovács Mária (Maxi), Héring Katalin*. Jelenlétük az iskolánkban a tömegek sporthoz való vonzódását segítette. Jól segítették ezt a vonzódást azok a tanulóink, akik nevét a jó szervezői, mozgósítói tevékenységük miatt érdemes feljegyezni: *Szeke-res Zoltán, Rajnai István, Máté Ella, Pfaff Szilvia, Zelenka Ágnes, Rózsai Éva, Palóczy Zsuzsanna, Kovács Mária (Maxi), Gulyás Rozália, Oroszi Hedvig, Becsei Sarolta, Suha Zoltán, Birtók András, Schmidt András*.

A minőségi és a tömegsport mellett az iskolai szakosztályokban folyó munkáról is szóljunk valamit.

Ezekben a szakosztályokban nevelődtek az elmúlt években azok a növendékek, akik kiegészítették vagy sikeresen helyettesítették a külső egyesületekben tevékenykedők népes csapatát.

Sporttevékenységünk fejlődésében döntő szerepet kaptak azok az állami, párt-, KISZ- és OTSH-rendeletek, irányelvek, állásfoglalások, amelyek elvi, anyagi, politikai alátámasztását jelentették az iskolánkban folyó testnevelési és sportmunkának.

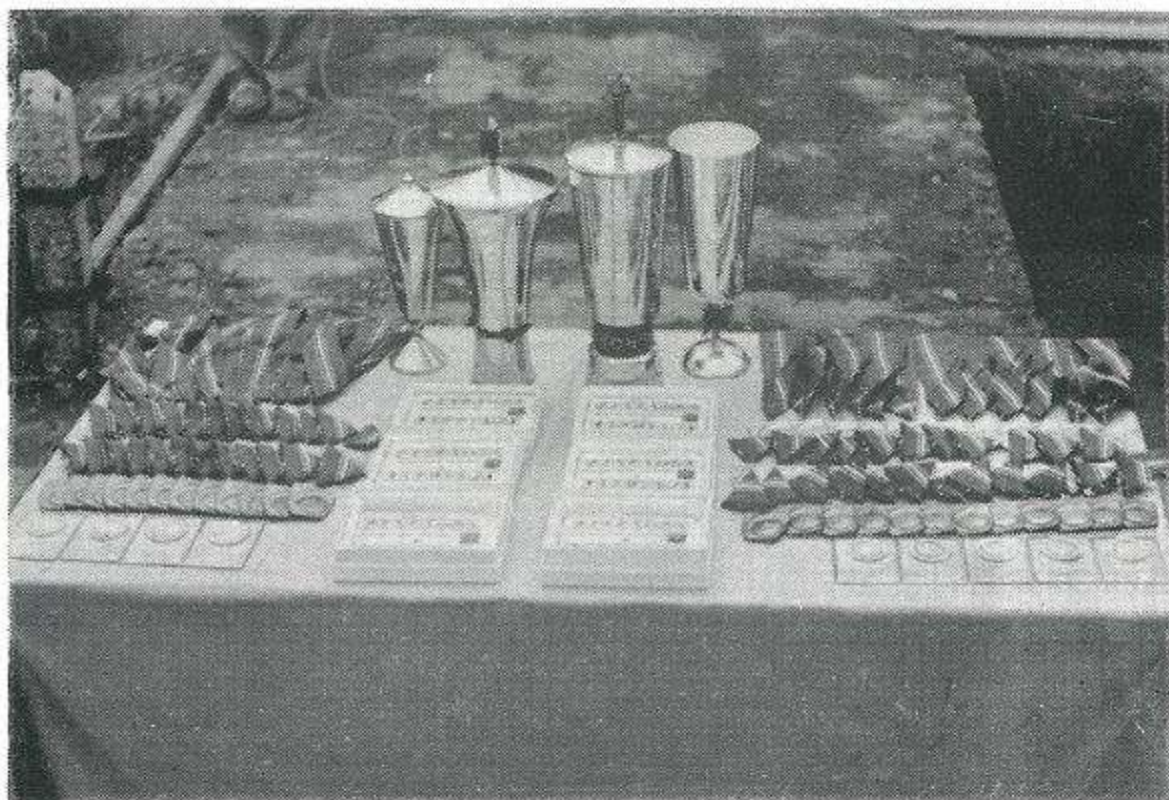
Igen fontosak voltak fejlődésünk szempontjából azok az iskolai, városi, megyei hagyományos sportrendezvények (Pentele-kupa, Felszabadulás-kupa, November 7. Kupa, Münnich-kupa, Bánki-kupa, DIN, FIN), amelyekben iskolánk atlétikai, kézi- és kosárlabda csapatai, versenyzői rendszeresen összemérhették erőiket más iskolák versenyzőivel.

Nagyon jó segítője volt sportmozgalmunknak a középiskolás versenyszerű rendszer is, ahol a bajnokságok és kupák küzdelmeiben tanulóink sok dicsőséget szereztek iskolánknak.

Sportágankénti bontásban nézzük végig az eseményeket!

Atlétika

Az 1970/71-es tanév országos középfokú atlétikai bajnokságát Gyula városa rendezte. Atlétáink közül a pontversenyben leányaink 2. helyezése jelentette a dicsőséget. Főleg a leány távolugró csapat tett ki magáért. Az akkor elért 525 cm-es átlag még most is középiskolás országos rekordnak

A Münnich-kupa díjai

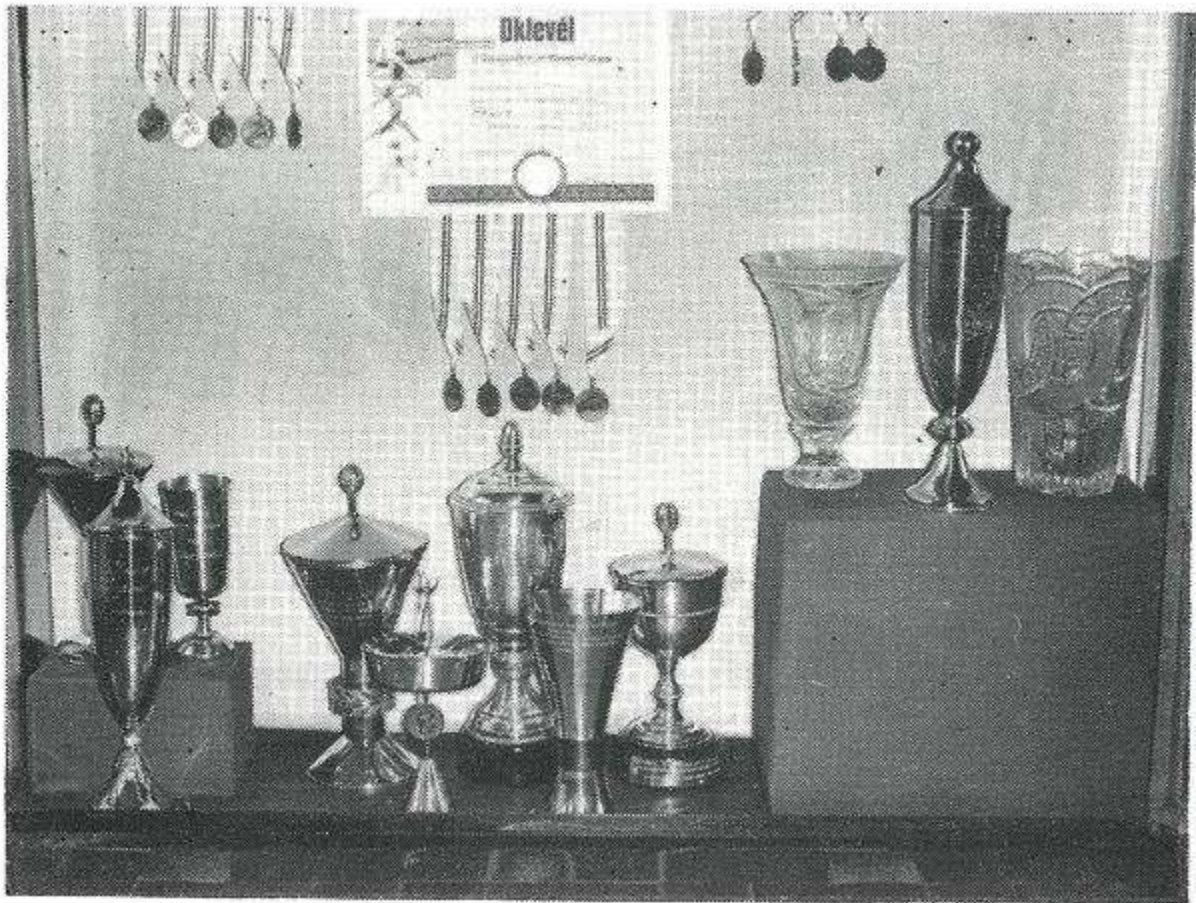
számít. Ezt a bajnoki csúcsot *Bondor Anna, Antal Erzsébet, Lovász Zita, Kunszenti Márta, Máté Ella* összetételű csapatunk érte el.

Az 1971/72-es tanévi bajnokság színhelye Kecskemét volt. Az iskolák közötti pontversenyt iskolánk nyerte meg. Tanítványaink nyerték a leányok pontversenyét. *Máté Ferenc* egyetlen döntőbe jutott fiú versenyzőnk nyerte a gerelyhajítást, így lett iskolánk az összetett pontverseny győztese. Országos középiskolás rekordot értek el leány gerelyhajítóink (*Kitczák Mária, Szloboda Jolán, Kajári Ilona, Pfaff Szilvia, Zöld Marianna*), valamint a 100 m-es gátfutó csapatunk (*Kunszenti Márta, Gubán Gabriella, Nagy Lídia, Rab Ágnes, Máté Ella*).

1973-ban Szombathely adott otthont az országos középfokú atlétikai bajnokságnak. Az előző évi gerelyhajító csapatunk ekkor újabb országos rekorddal nyert bajnokságot! A női pontversenyben olyan fölényes volt győzelmünk, hogy az összetett pontversenyben I. helyezetteket 80 ponttal vertük volna, de fiú döntősünk sajnos nem volt.

Az 1974. évi bajnokságra Nyíregyházára gyűltek össze a középiskolás atléták. Bajnokságot nyertek: *Szokolai Valéria, Héring Katalin* (országos csúccsal), továbbá *Halmos Zsuzsa, Zelenka Klára, Kruchió Gabriella, Peitler Zsuzsanna*. A vándordíjért folyó pontversenyben női versenyzőink II. helyen végeztek. A fiúk 6 pontjával a versenyben szerzett 135 pontunkkal a 4. helyen végeztünk.

1975-ben ismét Nyíregyházán találkoztak a középiskolás atléták. Sérülések, balszerencsés versenyzés, betegség csökkentette csapatunk harci kedvét. Versenyzőink a következő helyezéseket érték el: *Kitczák Mária* megnyerte a gerelyhajítást. 4 x 100 m-es leány váltónk a III. helyen ért célba, 4 x 300 m-es váltónk és a leány magasugró csapatunk IV. helyezett volt. Fiaink V. helyezést szereztek a 4 x 100 m-es váltófutásban, a magasugró és a távolugró csapatok versenyében.

Az országos középfokú iskolai bajnokságok díjai

1976-ban a rendező Szombathely volt. Az összetett pontversenyben a csapat által gyűjtött 94 pont a IV. hely megszerzéséhez volt elegendő.

A versenyek során fiú távolugróink országos középiskolás csúccsal nyertek elsőséget. Első helyen végeztek a lányok is a 4 x 100 m-es váltófutásban.

Az alábbi versenyzőink szerepeltek sikerrel a bajnokságon: *Halmos Zsuzsanna, Héring Katalin, Molnár Ferenc, Török Erzsébet, Varga Ildikó, Csonka Edit, Károlyi Brigitta, Andics Zsuzsa, Makray Györgyi, Kottán Béla, Zelenák János, Szabó Géza, Vonnák László, Joó László, Balogh Tamás, Simity László, Gönczi Pál, Nyúli János, Végh Péter.*

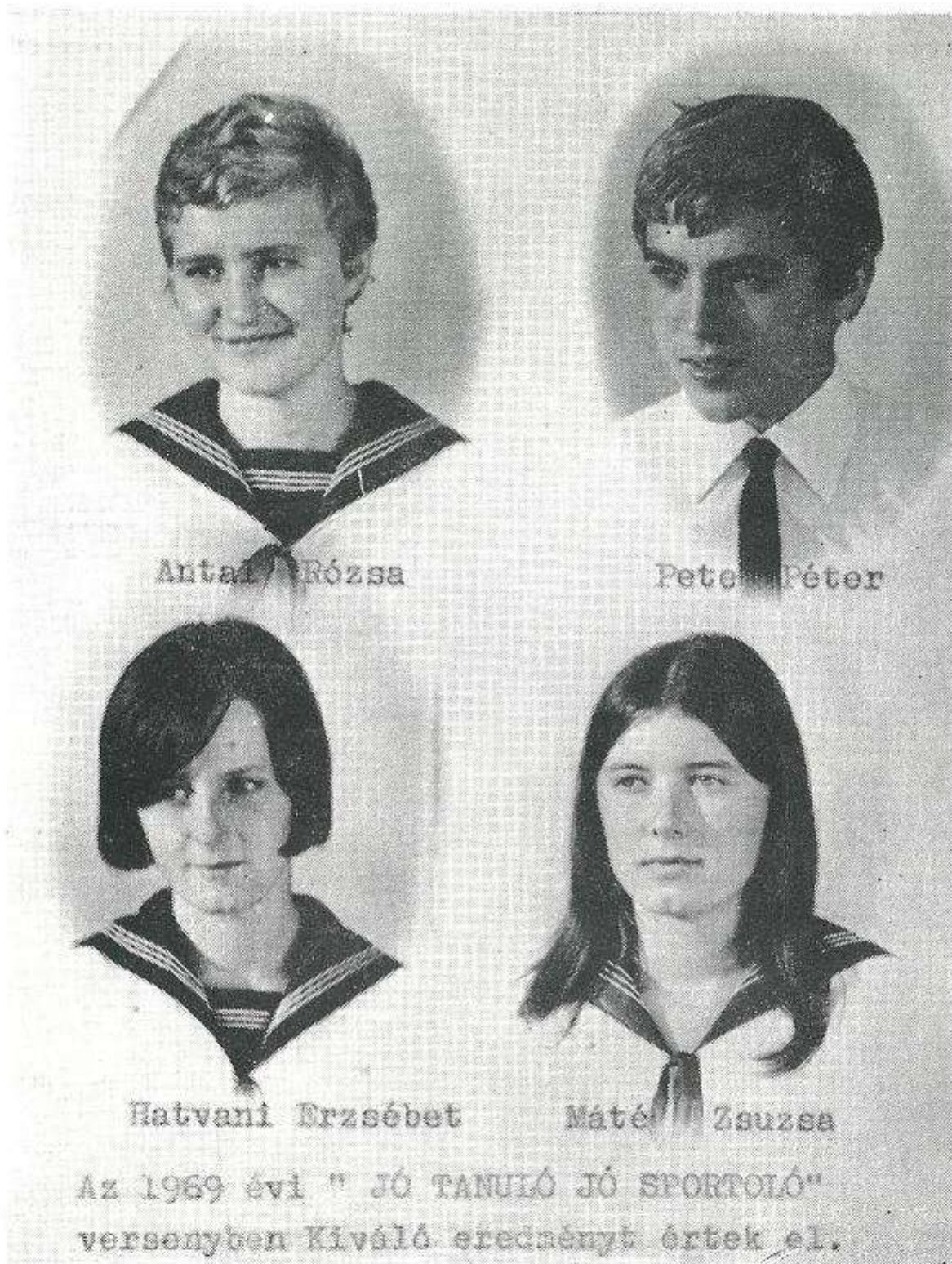
1977-ben a döntők színhelye Debrecen volt. A bajnokságra atlétáinkat elkísérte a tanárkollégák, kolléganők egy csoportja igazgatónk, Hammerl Ferenc vezetésével. Tanulóink nagyszerűen küzdöttek a versenyeken. Sajnos a fiú csapat nélkülözötte Szenczi Lászlót, akinek a verseny idején a magyar felnőtt válogatott tagjaként Csehszlovákiában kellett versenyeznie.

Bajnóságot nyertek: *Molnár Ferenc* távolugrásban, *Joó László, Szabó Géza, Simity László, Tihanyi Zoltán, Kiss Attila, Lendvai György* — a távolugró csapatban, továbbá *Berta Emőke, Szabó Andrea, Károlyi Brigitta, Csonka Edit, Vigh Márta, Kakray Györgyi* a leány távolugró csapatban.

II. helyezett volt a leány magasugró csapat.

A 100 m-es gátfutó csapatban és a 4 x 400 m-es váltóban a lányok III. helyezést szereztek. Magasugrásban III. helyet nyert *Molnár Ferenc* is.

E rövid áttekintés után a jelenleg érvényben levő atlétikai iskolacsúcsokat vegyük szemügyre.

Jó tanulók, jó sportolók

Csúcslista

100 m	Szenci László	11,0 mp
200 m	Szenci László	23,0 mp
400 m	Kottán Béla	52,6 mp
800 m	Matkó Jenő	2:06,5 mp
1500 m	Matkó Jenő	4:14,2 mp
110 m	gátfutás (91,4 cm) Joó László	15,5 mp

magasugrás:	Molnár Ferenc	200 cm
távolugrás:	Szenczi László	761 cm
hármassugrás:	Szenczi László	14,38 m
súlylökés (6 kg)	Máté Ferenc	12,94 m
gerelyhajítás:	Máté Ferenc	65,00 m
diszkoszvetés:	Máté Ferenc	42,52 m
rúdugrás:	Dvorszky Lajos	3,20 m

Távolugró csapat: átlag: 604 cm:
Simity László, Szabó Géza, Joó László, Kiss Attila, Lendvai György, Tihanyi Zoltán.

Magasugró csapat: átlag: 172,8 cm:
az előbbieket.

Súlylökő csapata: 9,03 m:
Varga Sz. Endre, Ruzsonyi Gábor, Ádám Zoltán, Kóré Róbert, Józsa Péter.

Gerelyhajító csapat: 32,60 m:
Nagy Csaba, Sárközi József, Ruzsonyi Gábor, Kóré Róbert, Kovács Gábor.

Diszkoszvető csapat: 24,31 m:
Kóré Róbert, Nagy Csaba, Fási Péter, Varga Sz. Endre, Szabó Tibor.

4 x 100 m: 44,6 mp:
Szenczi László, Molnár Ferenc, Nyúli János, Végh Péter.

4 x 400 m: 4:37,2 mp:
Szenczi László, Énekes Attila, Kottán Béla, Molnár Ferenc.

4 x 1500 m: 18:15,6 mp:
Kosztópulosz Dimitrisz, Lang Vilmos, Matkó Jenő, Nagy Károly.

110 m-es gátfutó csapat: 17,44 mp:
Joó László, Szabó Géza, Simity László, Lendvai György, Tihanyi Zoltán.

Lányok:

100 m:	Antal Rózsa és Berta Emőke	12,4 mp
200 m:	Szokolai Valéria	25,6 mp
400 m:	Török Erzsébet	57,5 mp
800 m:	Héring Katalin	2:15,2 mp
1500 m:	Héring Katalin	4:35,4 mp

magasugrás	Gubán Gabriella	174 cm
távolugrás	Máté Ella	592 cm
súlylökés	Kitzák Mária	13,27 m
gerelyhajítás	Kitzák Mária	47,38 m
diszkoszvetés	Szloboda Jolán	37,14 m

Távolugró csapat: 525 cm:
Bondor Anna, Máté Ella, Kunszenti Márta, Lovász Zita, Antal Erzsébet.

Súlylökő csapat: 10,30 m:
Szloboda Jolán, Kitzák Mária, Kajári Ilona, Zöld Marianna, Palóczi

Magasugró csapat: 156,5 cm:
Gubán Gabriella, Máté Ella, Kitzák Mária, Szokolai Valéria, Zelenka Klára.

Diszkoszvető csapat: 23,67 m:
Szloboda Jolán, Kitzák Mária, Kajári Ilona, Zöld Marianna, Palóczi Zsuzsa.

Tömegsport

Gerelyhajító csapat: 33,46 m:

Kiteczák Mária, Zöld Marianna, Kajári Ilona, Szloboda Jolán, Pfaff Szilvia.

100 m-es gátfutó csapat: 17,7 mp:

Máté Ella, Rab Ágnes, Szokolai Valéria, Gubán Gabriella, Kunszenti Márta.

4 x 100 m: 50,0 mp:

Halmos Zsuzsa, Zelenka Klára, Szokolai Valéria, Kruchió Gabriella.

4 x 300 m: 2:54,6 mp:

Török Erzsébet, Andics Zsuzsa, Varga Ildikó, Károlyi Brigitta.

4 x 400 m: 4:12,2 mp:

Török Erzsébet, Kovács Teréz, Halmos Zsuzsa, Andics Zsuzsa.

4 x 800 m: 9:51,2 mp:

Papp Margit, Zelenka Ágnes, Héring Katalin, Varga Lilla.

Asztalitenisz

Az 1971. és 77. között eltelt időben iskolánk tanulói ebben a sportágban városi és megyei szintű eredményeket értek el. Az országos középiskolás bajnokságot ebben a sportágban nem rendezik meg. Jó nevű versenyzőink voltak: *Becsei Sarolta, Kovács Marianna, Grósz Hilda, Bártai Éva, Fenyőházi Jenő.*

Kézilabda

Iskolánk tanulói körében nagy népszerűségnek örvend ez a sportág. Főleg a lányok szereztek sok szép sportsikert. Az 1972/73-as tanévben

Szombathelyen a középfokú országos bajnokságon V. helyet értek el. Az 1974. évi országos döntőn Nyíregyházán bronzérmesek voltak leány kézilabdásaink. Az 1975/76-os évi kupaküzdelmekből az elődöntő mezőnyéből esett ki női csapatunk. Az elmúlt tanév kupaküzdelmek során csapatunkat a megyei döntőben a székesfehérvári Vasvári Pál Gimnázium csapata győzte le.

A fiúk az elmúlt tanévi Münnich-kupa megnyerésével bizonyították, hogy velük a továbbiakban komolyan számolni kell. Az elmúlt időszak jeles egyéniségei voltak e sportágnak iskolánkban: *Kovács Mária, Vogl Klára, Juhász Zsuzsanna, Pfaff Szilvia, Várszegi Erika, Szabó Erzsébet, Straub Erika, Nyírfa Gabriella, Szekeres Zoltán, Rajnai István, Gyurgyák Tibor, Ruzsonyi Gábor, Sebestyén Tibor.*

Kosárlabda

Iskolánkban sajnos még nincs kellő hagyománya ennek a szép labdajátéknak. Fiú csapatunk, valamint a lányok is az elmúlt tanévben örvendeztetek meg bennünket a megyei középiskolai bajnokságban elért III., illetve II. helyezéssel. Jó kosarasok voltak: *Mucsányi István, Dvorszky Lajos, Gulyás Rozália.*

Labdarúgás

Ezen a területen még városi sikereket is alig tudunk felmutatni. Jó játékosok voltak: *Bondor László, Suha Zoltán, Péter Elemér, Szalai István, Takács Endre, Szalai Attila.*

Röplabda:

Legnagyobb sikerünk ebben a labdajátékban az 1974. évi országos döntőben elért II. hely volt. Ekkor olyan játékosok voltak a csapatban, akik a DKSE NB II-es együttesében játszottak: *Mázik Zsuzsanna, Kiteczák Magdolna, Kovács Mária, Sahin Tóth Margit, Fülep Ágnes, Gulyás Erzsébet.*

Sakk

Az 1971—77-ig terjedő időszakban főleg fiúversenyzőink haladtak Grosch Mária nyomdokain. Fiúcsapatunk 1976-ban eljutott az első ízben kiírt országos döntőbe. 23 csapatból a 18. helyen végeztek. A csapat fő mozgatója *Udvari Tibor* volt, de jól egészítették ki a versenyben *Dorkota Lajos, Fenyőházi Jenő, Vancsura Vince.*

Tájékozódási futás

Ez a sportág nagyon fiatal még a mi iskolánkban. Említésre méltó, hogy *Táborosi Éva* 10. helyen végzett az 1976. évi országos döntőn Nyíregyházán.

Torna

Az 1971—77-es évek során nem volt középiskolás tornász bajnokság münnichesek nélkül. Eleinte a fiúk, majd a lányok is sikert sikerre halmozva nyerték az „A” és „B” kategória egyéni és csoportversenyeit. A történeti hűség szerinti jeles egyéniségei voltak a tornának: *Paál Balázs, Pifjók*

György, Nagy József, Iván László, Iván Tamás, Gaál József, Raábe Imre, Kovács Péter, Erdélyi Péter, Major Gábor, Illés János, Bajnok István.

Leányok között: Nagy Zsuzsanna, Szuprics Ágnes, Gulyás Erzsébet, Óvári Éva, Limperger Katalin, Limperger Márta, Matkovics Marianna, Kovács Ilona, Ritgasser Rozália, Tóth Margit, Nyalka Erika, Lővei Mária, Marhardth Erika, Németh Erzsébet, Hegedűs Anna.

Az 1977. évi középiskolás bajnokságot Szegeden rendezték. Az összetett versenyben csapatban bajnokságot nyertek a leányok és a fiúk egyaránt.

Úszás

Az első alkalommal 1976/77-es tanévben kiírt megyei úszó csapatbajnokságon mind a fiaink, mind a leányversenyzőink dobogósok voltak. Az új uszoda átadásával ez a szép sportág biztosan még sok örömet és sikert hozó lesz az iskolánk további fejlődése során.

ODK

A csoport évente 6—8 külön, önállóan szervezett belföldi és 1—1 külföldi túrára (NDK, Lengyelország, Bulgária) vitte tagjait az elmúlt esztendőben. Közreműködésükkel, agitációjukkal segítették a tanulmányi kirándulások szerves alkotójává tenni a gyalogos túrát, a természeti szépségekben gazdag hazai tájakon.

Az országos közép fokú iskolák tornabajnokságán az A-kategóriában a lány- és a fiúcsapat I. helyezést ért el

Gyümölcsöző kapcsolat

A Münnich Ferenc Gimnázium és a Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutató Intézete Gazdaságának kapcsolata 11 évre tekint vissza. Ez időszak rendkívül sikeresnek és mindvégig fejlődőnek mondható. Az eltelt évek alatt a két intézmény kapcsolata egyre szorosabbá vált. E körülmény tette lehetővé, hogy a gazdaságban a területileg mind jobban növekvő kukorica címerkezési feladatnak az iskola sikeresen tudott megfelelni. Így a gimnázium és a gazdaság veztese közötti kapcsolatok az évek során egyre erősödtek.

A gazdaságra mint az MTA Mezőgazdasági Kutató Intézet Gazdaságára igen fontos népgazdasági feladat hárul. Itt történik: a Kutató Intézet által nemesített növényfajták (őszi búza, őszi árpa, tavaszi árpa) és a kukorica hibridek vetőmagjának, illetve alapanyagának elit szinten történő elszaporítása, továbbá a mikroparcellás kísérletek eredményeinek üzemi viszonyok közötti kipróbálása, valamint új technológiai eljárások kidolgozása.

Magyarországon a szántóterületnek mintegy felén őszi búzát és kukoricát termesztenek. Az ország mezőgazdasági termelésének színvonala döntően e két növény termesztési eredményeinek függvénye. Az országban jelenleg termesztett kukorica hibrideknek számottevő hányada martonvásári nemesítésű, vagy kooperációban előállított hibrid. Így érthető, miért jelentős a Martonvásáron folyó nemesítési és vetőmagszaporítási munka. Ez a tevékenység természetesen hosszabb időre tekint vissza, melynek 1967 évtől kezdve a Münnich Ferenc Gimnázium diákjai és tanárai is aktív részesei. Azóta végzik a nyári szünetben 5—6 héten keresztül a hibridkukorica vetőmagelőállítások címerkezési és idegenelési munkáit Martonvásáron. Tizenegy évvel ezelőtt még csak 393, 1977-ben pedig már 973 hektáron.

A címerező tábor Simon majorban épült fel. Először a lányok — alig kétszázan — sátrakban laktak. A hajdani „romantika” évről évre újabb létesítményekkel bővült.

Először a sátrakat *panelépületek és faházak váltották fel. Ma már orvosi rendelő, jól felszerelt konyha és étterem, egy szép, korszerű úszómedence, sportpálya, valamint társalgó áll a diákok rendelkezésére. A szabad idő hasznos eltöltését kultúr- és sportrendezvények gazdagítják.*

Ebből a táborból indulnak el naponta a lányok és 4 év óta a fiúk is — tanáraikkal (ma már autóbuszokon) a kukoricatáblákra.

A címerkezési munka szakértelmet, szorgalmat és kitartást igényel. Esetenként rekkenő hőségben, vagy éppen sáros földön kell dolgozni, és pihenő csak az 500—1000 méteres sorok végén van. Minden anyanövény címerét még virágzás előtt ki kell húzni, s a címerrel legfeljebb egy-két levél szakítható ki. Egy-egy esős nap után pedig pótolni kell a kiesett munkát is, különben előfordulhat, hogy a kukorica öntermékenyül, bevirágzi, és ezzel alkalmatlanná válik a vetőmagtermesztésre. A gimnázium tanárai és diákjai munkájukat mindenkor hibátlanul végezték. Azok,

akik egyszer a címerezési munkában részt vettek, megismerték és megszerették a Simon-majori táboréletert, évről évre visszatértek, és végül is komoly „szakmunkásokká” válnak.

Később ők segítettek, tanították a tábor fiatalabb lakóit. Voltak köztük olyanok is, akik még egyetemistaként is dolgoztak a táborban.

Ez a szakmai hozzáértés és a felelősségteljes munkavégzés eredményezte, hogy a címerezési munkák kezdettől fogva kiváló minősítést kaptak.

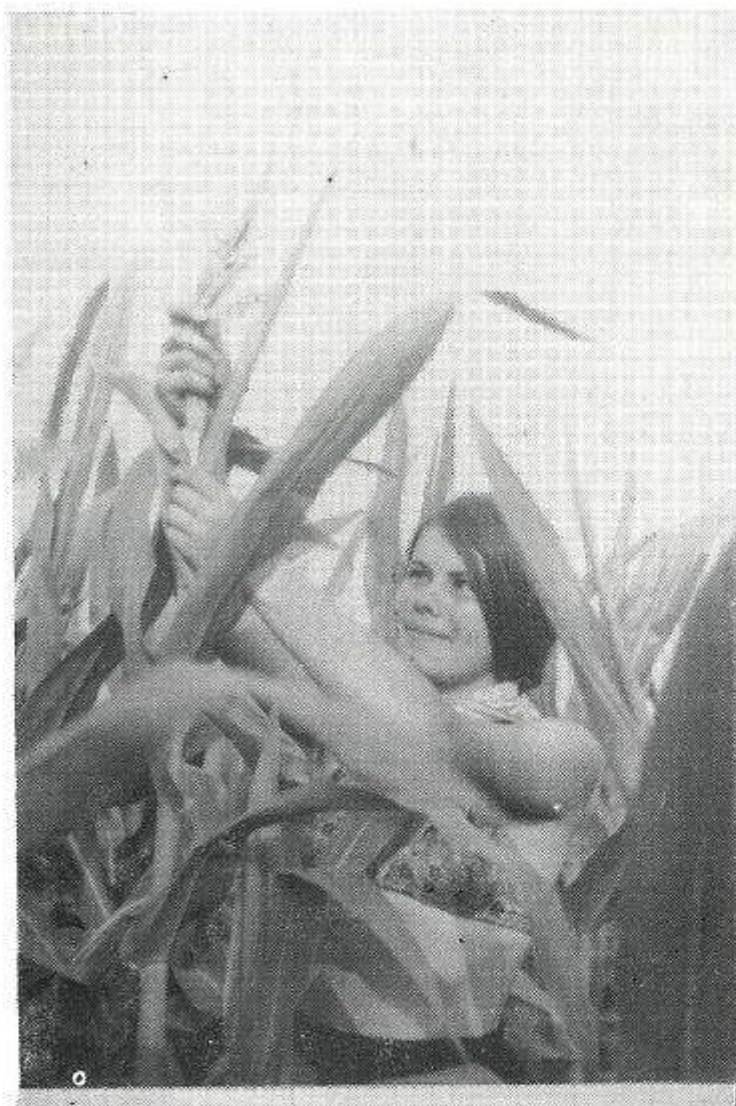
A nyári címerezési munkában öt éven át részt vevő pedagógusok a gazdaság kiváló dolgozói és törzsgárda tagjai lettek, míg a jubiláló diákok értékes jutalomban részesültek.

Végül is a területileg egyre növekvő címerezési feladatokhoz szükséges létszámot a gimnázium saját soraiból már nem tudta biztosítani, ezért 1975-től a munkába bevonta a dunaujvárosi közgazdasági szakközépiskolát és a pusztaszabolcsi gimnáziumot is.

A dunaujvárosi Münnich Ferenc Gimnázium és a Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutató Intézete Gazdaságának kapcsolata gazdaságilag hasznos és társadalmilag fontos tevékenység. A címerező táborban töltött idő munkára nevel, a hely jó közösséget formál, s ez kedvező a ifjúsági mozgalom számára is.

Ezt a 11 éves jó kapcsolatot — megköszönve az iskola tanárainak és diákjainak eddigi munkáját — továbbra is ápolni és erősíteni kívánjuk.

A gimnázium fennállásának 25. évfordulójához szeretettel gratulálunk, további munkájukhoz — melynek egy részét ezután is közösen végezzük — erőt és egészséget kívánunk.

Vidám címerező

Iskolaszociológia a gyakorlatban

Iskolánkban, a dunaújvárosi Münnich Ferenc Gimnázium és Szakközépiskolában 1968 elején az iskolai tanulóközösségre irányuló nagyméretű szociológiai adatfelvételt hajtottunk végre, s 1968 október végére, az adatfeldolgozás után, mintegy 100 oldalnyi terjedelemben elkészült az iskola szociográfiája.

Az iskola jelenleg városunk egyetlen középiskolája. Hogy ez a csaknem 50 ezer fényi lakossághoz képest kevés, igazolja, hogy az épület 14 tantermében 2 műszakos tanítás folyik, reggel fél 8-tól este 7-ig összesen 32 tanulócsoporttal, kb. 1100 tanulóval. Erről a több, mint ezer gyermekemberről, iskolánk tanulókollektívájáról akartunk képet alkotni, amikor a munka alapötlete felmerült.

A szociológiai felvételt, majd később a feldolgozást iskolánk marxizmus-szakköre végezte, a tanulmányt a szakkörvezető állította össze. Az 1967/68. tanév első felében a mintegy 20 főnyi gárda általános szociológiával foglalkozott, megismerkedett a jelentősebb szociológiai elméletekkel, az általánosan alkalmazott módszerekkel.

A II. félév elején indult meg a felvétel előkészítése. Szakkörünkön körvonalaztuk a felvétel célját, megbeszéltük az alkalmazható módszereket, statisztikai számításokat.

Teljes képet akartunk alkotni iskolánk ifjúságáról, mintegy keresztmetszetben bemutatni életmódját, körülményeit, viszonyát az őt körülvevő társadalomhoz. A feladat pontos meghatározásához, a kérdések összeállításához kértük az iskolavezetés, a párt- és KISZ-szervezet és a tanári kar véleményét. Sok érdekes problémát vetettek fel, amelyek megfelelő fogalmazásban bekerültek felvételi lapjainkra. Az adatfelvétel ankétmódszerrel történt. A felvetett problémákat kérdésekké formáltuk, rendszereztük. Kérdőívet állítottunk össze, amely végső formájában 9 kérdéscsoportba rendszerezve 135 kérdést tartalmazott, három gépelt oldalon.

A felvétel körének meghatározásakor figyelembe vettük iskolánk heterogén jellegét (gimnáziumi, kereskedelmi, közgazdasági, ipari szakközépiskolás osztályaink vannak), és a teljes körű felvétel mellett döntöttünk. Kérdőívünk használhatóságát egy osztályban elvégzett próbafelvétellel kísérleteztük ki. Lebonyolítása után az olyan kérdéseket, amelyekre nem kaptunk egyértelmű válaszokat, módosítottuk. Az olyan kérdéseket, amelyek sértették vagy nem őszinte válaszra késztették a megkérdezettet, átfogalmaztuk. A felvétel gyakorlati lebonyolítását szűkös anyagi lehetőségeink miatt „vándorkérdőívekkel” oldottuk meg. 120 kérdőívet készítettünk gépirással, úgy, hogy a lapokon a válaszoknak nem hagytunk helyet. Válaszadásra a kérdőív mellé mindenkinek összetűzve kiadtunk 3 lapot, amelyre a felvételeket a kérdés sorszámával ellátva kellett felírni. Amikor egy osztály a válaszlapokat kitöltve, a kérdőívekkel visszaadta, a válaszlapokat dossziéba helyeztük, a kérdőíveket pedig átadtuk a következő osztálynak.

A megfelelő motiváció érdekében a lapok kiadását a szakkörvezető tanár végezte, lehetőleg osztályfőnöki órán. Részletesen elmagyarázta a

felvétel célját, a válaszadás módját, hangsúlyozva az őszinteséget. A felvétel munkáját a negyedik osztályokban kezdtük és az elsőben fejeztük be, ez március elejétől május végéig tartott. A hosszadalmasság oka a „vándorkérdőívek” alkalmazása volt.

A beadott válaszlapokat összeszámolva kiderült, hogy összesen 810 fő válaszolt kérdéseinkre. Ez az iskola összlétszámának mintegy 80%-a volt. A kiesés főleg az akkor zajló influenzajárványnak tulajdonítható, sok volt a hiányzás. Többen az önkéntességre hivatkozva nem adtak választ, nem annyira a tőlük nyerhető adatok intimitása, hanem — érzésünk szerint — lustaságuk miatt.

A válaszok feldolgozása próbafeldolgozással kezdődött. Egy osztály válaszait figyelembe véve készítettük el aztán a kérdéscsoportonkénti összesítő lapokat. Minden osztály számára kilenc ilyen készült, nagyméretű statisztikai gyűjtőívekre.

A 810 válaszlapon leadott mintegy 10 000 választ sűrített szakköri foglalkozásokon minősítették és osztályozták a szakkör tagjai. Így készült el osztályonként 9, az iskolában összesen 288 gyűjtőív. Ezekről iskolai összesítőkre (9 db) vezettünk át minden fontosabb adatot, amelyre a tanulmányban szükség volt.

Az elemzés lebonyolítása hosszas munka volt. A nyári szünetben a Dunai Vasmű segítségével elektronikus kisépeken végeztük a nagy számításigényű munkákat. Az elemzésben igyekeztünk adatainkat kapcsolatba hozni egymással, összefüggéseket keresni, tipikus jelenségeket kiemelni, tendenciákat feltárni. A jelenségeket értékeltük, a dolgozatban kitértünk a gyakorlati megoldások lehetőségeire is.

Az elkészült szociográfia, a bevezetést és a függelékét leszámítva, 9 fejezetre oszlik. Rövid ismertetésük:

Az I. fejezet az iskola „szülőtársadalmával” foglalkozik. A 27 feltett kérdésre beérkezett válaszokból kiderült, hogy a családok főleg Budapest-ről (25%), Borsod megyéből (11%), Fejér (15%), Bács 10%) és Tolna megyéből (7%) települtek városunkba. A szülők iskolázottságát vizsgálva, kedvezőnek láttuk az apák helyzetét: 40 százalékuk közép- vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezik, míg az anyáknál az ilyen végzettségűek aránya csak 21%.

Az előbbi különbség továbbgyűrűzik: a beosztás szerinti csoportosításban pl. az apák 51%-a fizikai dolgozó, az anyáké viszont 59%. Az apáknak 35%-a szakmunkás, az anyáknak csak 20%-a. Az anyák hátrányos helyzete természetesen a fizetéseknel is megnyilvánul. Egy apa a mi iskolánkból átlagosan 2214 Ft-ot keres havonta, egy anya csak 1423-at. Egy családra átlagosan 3377 Ft havi jövedelem esett. Az életszínvonalat a jövedelmen kívül befolyásolja a család nagysága is. Nálunk az átlag 4,13 fő családonként. Egy családon belül a keresők átlagos száma 3,01 fő, arányuk 49%. Az átlagosan egy főre jutó jövedelem 852 Ft diákjaink családjában.

A lakáshelyzet az országoshoz képest jónak mondható. Az egy családra jutó szobák átlaga 2,17. A családi összjövedelem elköltésének szerkezete: élelemre 35%, ruházatra 17%, megtakarítás 14%, lakásfenntartásra 13%, kultúrára 6%, egyéb 15%. A takarékoság eredményeképp sok tartós fogyasztási cikk van a családok birtokában, így pl. tv-je van a családok 81%-ának, gépkocsija 9%-ának.

A II. fejezet 21 kérdés alapján a diákság életrendjével foglalkozik. Részleteztük a bejárók problémáit, foglalkoztunk az iskolán kívül eltöltött idővel, a házimunkával, a szabad idő nagyságával, a pihenésre fordított

idővel stb. Végül a következő napirendet állítottuk össze az átlagos adatokból:

Elfoglaltság	Óra
Alvás	7,8
Tanulás az iskolában	6,0
Tanulás otthon	3,1
Bejárás	0,9
Házimunka	1,1
Fiziológiai szükségletek	2,0
Szabad idő	1,9
Meddő idők	1,2
Összesen	24,0

Azok a diákjaink, akik a nyári szünetben pénzért dolgoztak, átlagosan 595 Ft-ot kerestek havonta. A saját keresményt legtöbbször maradandó befektetésekre fordítja a diák. 35⁰/₀-uknak van fényképezőgépe, 34⁰/₀-nak kerékpárja. Ritkább a motorkerékpár, 4⁰/₀ rendelkezik vele. A nyári munka mellett jut idő üdülésre is. Tanulóink 58⁰/₀-a rendszeresen, 14⁰/₀-a néha üdül nyaranként. Egyáltalán nem volt még nyaralni 28⁰/₀(!).

Diákjaink életszínvonalát kívántuk jellemezni egy évi ruházkodási költségük átlagával. Ez iskolai szinten 2534 Ft. E fejezet végén tárgyaltuk a zsebpénzzel kapcsolatos adatokat. Az átlagos zsebpénz havi 41 Ft. Leggyakrabban tízóraira, könyvekre és mozira költik el diákjaink.

A III. fejezet 17 kérdés alapján a tanulmányi helyzettel és érdeklődéssel foglalkozik. Kimutattuk, hogy a kibocsátó általános iskolák szerint erősen differenciálódnak középiskolai tanulóink. A differenciálódás mérésére a VIII. osztályos év végi és az 1967/68. tanév félévi átlagok közti különbséget, a „rontást” alkalmaztuk. A vizsgált 7 általános iskola között nagy különbségek voltak a tanulók átlagos rontását tekintve. A szélső értékek: 1,18 és 0,67. Következtetéseink: 1. nem egységes a különböző általános iskolák osztályozása; 2. az osztályozás realitását a tantervi követelményszinthez való igazodás biztosíthatná; 3. az irreális osztályozás következményeit a középiskolába kerülő diák éveken át sínyli. Érdekeselek a tantárgyak népszerűségi adatai, a kedveltségi sorrend: történelem, magyar, földrajz. A legkevésbé kedveltek: fizika, orosz, matematika. A szaktárgyi érdeklődés magas fokát illusztrálja a szakkörökben való részvétel: a szakkörökben 466 fő dolgozott, a válaszadó létszám 57⁰/₀-a.

A IV. fejezet 14 kérdése alapján a politikai érdeklődést és tájékozottságot dolgozza fel. Az érdeklődést többek között a sajtótermékek olvasottságával mértük fel. A napilapok közül a Népszabadságot tanulóink 51⁰/₀-a, a Dunaújvárosi Hírlapot 40⁰/₀, a Népszavát 15⁰/₀ olvassa rendszeresen. A napilapok rovatainak népszerűségi sorában élen állanak: sport, külpolitika, belpolitika. Legkevésbé olvassák diákjaink az elvi állásfoglalásokat, vezércikkeket és a gazdasági rovatokat. A hetilapok közt magasan vezet a Nők Lapja (olvasottság 33⁰/₀), a Magyar Ifjúság (30⁰/₀). Meg kell itt jegyezni, hogy tanulóink 75⁰/₀-a lány. A folyóiratok közül legolvasottabb nálunk az IM (33⁰/₀), a Világ Ifjúsága (8⁰/₀) és az Új Írás (7⁰/₀). A tagozatonkénti elemzés kimutatta, hogy a közgazdasági, kereskedelmi és ipari tagozaton minden folyóirat olvassátsága igen alacsony. A jelenségben a „szakbarbárság” korán kezdődő kialakulását érezzük.

A közéleti, politikai aktivitás középiskolai megnyilvánulása a KISZ-munka. Kértük diákjaink véleményét a mozgalmi munkáról. Megdöbbenett bennünket, hogy a válaszadóknak több mint fele, 429 fő teljesen kö-

zönyösnek mutatkozott, a feladott három kérdésre egyáltalán nem reagált. A válaszadók a KISZ munkájában hibának rótták fel a tagfelvétel formális, nem szelektív rendszerét, a mozgalmi munka unalmasságát, a kötelező programok érdektelenségét, túlzásfoltosságát, a tagság közönyét, passzivitását stb. A legsikeresebb rendezvények véleményük szerint a bálók voltak, nagyon tetszett az Iskolahét rendezvénysorozata, szívesen vettek részt az iskolai kollektív megmozdulásokon: túrák, tüntetések, társadalmi munkák. Igényeik a mozgalmi élet területén: a szervezethez való csatlakozás, érdekesebb programok és egy (valóban nagyon hiányzó) iskolai KISZ-klub létrehozása.

Az V. fejezetben 15 kérdésre beérkezett válaszok alapján diákjaink emberi kapcsolatait próbáltuk elemezni. Megvizsgáltuk, milyen viszonyban vannak azokkal a közösségekkel, amelyek életükre a legnagyobb hatást gyakorolják. Így elemeztük az osztályközösségekkel, a pedagóguskollektívával, a baráti körrel és a családdal kialakult kapcsolatokat.

Osztályközösségükben szerintük a legnagyobb hiba a közöny, a szét-húzás, klikkek alakulása; az előforduló érények közül az összetartás, a baráti segítségnyújtás, a bizalom kapta a legtöbb szavazatot. A pedagógusokkal kapcsolatban: érények közül diákjaink számára legfontosabb a megértés, őszinteség és közvetlenség (350 szavazat). Legnagyobb hibának a kivételezést tartják (226 szavazat). Hasonló képet kaptunk a szülők jó és rossz tulajdonságainak meghatározásakor: diákjaink legfontosabbnak tartják a megértést (568), legnagyobb hibának a régimódiságot (134) és a túrelmetlenséget, idegességet (123 szavazat).

A baráti kört összetartó közös érdeklődésül legtöbben a táncot, szórakozást jelölték meg, második helyen a sport, harmadik helyen az irodalom szeretete állt. A baráttól megkívánt főbb jellemvonások: megértés, megbízhatóság, közös érdeklődés. Sajnálatos, hogy 28 tanulónak egyetlen barátja sincs.

Az említett kollektívákhoz kötő érzelmi kapcsolat erősségét próbáltuk felmérni azzal a kérdéssel, kihez fordulnak belső, lelki problémáikkal. Az eredménye:

Barát(nő)	310 szavazat
Anya	278 szavazat
Apa	31 szavazat
Testvér	48 szavazat
Másnemű partner	28 szavazat
Pedagógus	0 szavazat

A barátok szerepe az érzelmi életben ezek szerint nagyobb, mint a két szülőé együtt. Érdekes még az apák és testvérek gyenge kapcsolata a tanulókkal, az anyáéhoz viszonyítva. A pedagógust meg sem említik lelki partnerként, nem csoda tehát, hogy tanáraiktól elsősorban a megértést és őszinteséget várnák el.

A VI. fejezet (16 kérdés) a szabad idő eltöltését tárgyalja. A legkedveltebb tevékenységi formák: 1. olvasás, 2. tv, 3. mozi, 4. tánc-társaság, 5. kirándulás-séta, 6. aktív sport, 7. rádiózás, 8. színházlátogatás. Az olvasásról néhány adat: a havi átlagban elolvasott könyvek száma 3,7 kötet fejenként. A legnépszerűbb témák rangsorban: történelem, útleírás, bűnügy. A legolvasottabb szerzők: Jókai, Berkesi, Mikszáth, Rejtő, Móricz, Szilvási, Hemingway, Verne (a sorrend a szavazatok alapján készült).

Könyvek és folyóiratok, amelyekben a gimnázium tanárainak írásai megjelentek

A tipikus diák hetente 8 óra hosszát nézi a tv-műsört. A legnépszerűbb programok: játékfilm, Halló, Tv-híradó. Nem szeretik viszont a mezőgazdasági, ipari és a közgazdasági műsorokat.

1967-es adataink szerint legtöbb diákunk 11—20 alkalommal, kb. tehát három hetenként volt moziban. Színházban járt ebben az évben a létszám 86⁰/₀-a, egy főre átlagosan 4 látogatás esik.

A rádióhallgatók legjobban szeretik a tánczenei adásokat (612 szavazat), a rádiójátékokat (185) és az ifjúsági rádió műsorait. A szimfonikus zene a 10. helyen áll. (A zenéről szólva ne hagyjuk ki, hogy diákjaink 25⁰/₀-a tud játszani valamilyen hangszeren, a zongora és hegedű mellett egyre nő a gitár szerepe.)

A VII. fejezetben (10 kérdés) a testi fejlettség jellemző adatait gyűjtöttük ki nemenként és évfolyamonként. Iskolai átlagban a fiúk magas-

sága 169,3 cm, átlagsúlyuk 58,7 kg; a lányoknál a magasság 161,9 cm, súly 52,2 kg. A dohányzással kapcsolatban: az I. osztályban még csak 10⁰/₀ dohányzik, többé-kevésbé rendszeresen, negyedikre ez a szám 80⁰/₀-ra emelkedik. A diákság 26⁰/₀-a rendszeres, aktív sportoló. A legnépesebb sportágak: kézilabda, atlétika, röplabda, torna.

A VIII. fejezet (9 kérdés) a technikai készségekkel és műveltséggel foglalkozik. A jártasságok jónak látszanak: főzni tud a lányok 80⁰/₀-a, szokott is főzni 66⁰/₀. Válaszadóink 26⁰/₀-a barkácsol, a lányok 66⁰/₀-a rendszeresen kézimunkázik. Az elméleti tájékozottság rosszabb: korunk tudományos technikai forradalmának fő elemeit még részben sem tudta megnevezni a válaszadók 57⁰/₀-a.

A IX. fejezetben a pályaválasztási adatokat dolgoztuk fel. Érdekes a VIII. osztály utáni pályacél módosulása a középiskolában. A módosulás egyrészt differenciálódás (képzőművész-grafikus), másrészt szintemelkedés (könyvelő — okleveles közgazdász), harmadrészt szintcsökkentés, amikor többre nem futja az erőből (atomfizikus — fizikatanár). Diákjaink összesen csak mintegy 70 szakmát említettek pályacélul, tanácsadásunk tehát még sokat tehetne a szakmaismertetés terén. A legnépszerűbb pályák:

1. pedagógus	109
2. vasas munkás	59
3. közgazdász	43
4. mérnök	33
5. orvos	31
6. óvónő	24
7. védőnő	22
8. vegyész	17

A tényleges pályaválasztást és elhelyezkedést további kutatási terveink szerint a jövőben fogjuk megvizsgálni.

Pedagógiai Szemle 1970/3. szám

Miklós Károly diákkori rajza (1966)

Semprun: A nagy utazás

AZ ELLENPONTOK

... Az önzés-önzetlenség tovább felel egymással a koncentrációs táborban is, sőt a két fogalom ütköztetése itt a legerőteljesebb. Gerard ott ismerkedik meg olyan emberekkel, „akik bajtársuktól elloptak egy vékony fekete kenyérdarabkát. Ha az ember élete ettől a vékony kis fekete kenyérszelettel függ, ha ennek a ragacsos kenyérnek fekete hajszálán lóg az élete, akkor a fekete kenyérdarab ellopása azt jelenti, hogy az, aki ellopja, a halálba taszítja bajtársát. Ellopni a kenyeret annyit jelent, mint halálba küldeni egy másik embert, hogy ezzel biztosítsa önmaga életét, vagy legalábbis többé-kevésbé valószínűvé tegye, hogy életben marad. S mégis törtétek kenyérlopások.” Ezek a lopások bizalmatlanságot szültek, mindenki gyanússá vált. „A táborban állattá lesz az ember, képes ellopni társa kenyerét, képes a sír felé taszítani a társát.”

De ugyanilyen kiélezetten jelentkezik az önzés ellenpólusa, az önzetlenség is. A táborban „legyőzhetetlen lényé is lesz az ember . . . , aki képes utolsó csikkjét, utolsó kenyérdarabját is megosztani, utolsó lélegzetét is, hogy segítsen bajtársán.

Semprun mint marxista író korán megismerkedett a lételmélettel, s nagyon jól tudta, hogy az emberek morális érzése társadalmi „termék”, következésképpen nem a pillanat és nem az alkalom, hanem a folyamat eredménye, a tábori élet, a kiélezett szituáció legfőbb felszínre hozta és felerősítette az egyén látens tulajdonságait.

Az árulás, akárcsak a lopás, a jellem gyengeségével magyarázható. Vacheron sodródott az árral, így került az ellenállási mozgalomba, s amikor jellemét próbára tette az élet, belesüppedt az árulás mocsarába. Az auerre-i börtönben megrendezett szembesítéskor Vacheron mindent elárult, Gerard, akiben kialakult a belső tartás, mindent tagad.

A jellemgyengeségre kitűnő példa a táborban megismert gaulle-ista vezető is. Valamilyen módon bekapcsolódott az ellenállási mozgalomba, ezért letartóztatták, kiszabadulása után tábornokká léptették elő; sokszor írtak róla az újságok. De a nemzeti hőssé reklámozott tábornok a koncentrációs táborban „Teljesen elvesztette tartását, nem mosakodott, egy tényér répalevesért bármilyen ocsmányságra kapható volt.”

Jellemében a látszat és a lényeg felel egymással, hamis fénytől csillogó alakja tipikus példája annak a polgári karrierista politikusnak, aki önértékből minden ocsmányságra kapható.

Vacheron a jellemek értékrendszerében egy fokkal alacsonyabba süllyedt, a gaulle-ista vezető a polgári társadalom lépcsőjén — emelkedett. Semprun azonban a jellem lényegének felvillantásában megkérdőjelezi a polgári értéket. A regényben megformált olyan alakot is, aki igazi emberi értéket hordozott magában. De a jellem erőssége egy kritikus pillanatban önmaga ellentétébe csap át. Emilről van szó, aki az ellenállási mozgalom egyik kiváló alakja; tizenkét évig kitartott bajtársai mellett, de az SS-legények fenyegetésére megingott, éppen akkor, amikor az „egész

tavaszi tele volt a közeledő szabadság neszével”, és csipetnyi hatalmával visszaélve, felírta az önkéntesek listájára az elzászi deportáltat, anélkül, hogy szólt volna neki, anélkül, hogy beleegyezését kérte volna. A halálba küldte blokkbeli társát.

Semprun következetes az emberi magatartásformák megítélésében, s talán akkor a legszigorúbb, amikor a sorstársakról szól, de az erkölcsi szigor mentes a szubjektivitástól, a botlás megítélése nem csap át az igazi értékek tagadásába. Az elkövetett bűn ellenére nagyra értékeli Emil múltját, egyéniségét, megbocsátani azonban nem tud „... büszkék voltunk nyugodtságára, áldozatkészségére, boldogok voltunk, hogy kék szemében tizenkét esztendő iszonyata után még ott ül a mosoly, hogy elgyötört arcában, melyet tizenkét esztendő iszonyata szántott föl, kék szeme most is mosolyog. S íme, hirtelen elhagyott bennünket, elmerült a tizenkét esztendő éjszakájában, eleven bizonyítéka lett a tizenkét esztendő iszonyatának, véget nem érő éjszakájának.” Élő halottá vált.

Bonyolultan ötvöződik a regényben a boldogság és a boldogtalanság ellentéte és párhuzama. Megjelenítése elsősorban Sigrid nevéhez, tudatához és feltűnően szép, divatlapokból ismert testéhez kapcsolódik. Az író a háború befejezése után egy évtized múlva találkozik vele, vonzza a csinos test, taszítja a belső üresség. Sigrid nem akar tudni semmit a múlttól, a náci tetteiről. A felejtés és a gyökértelenség élő szobra. Csak a „jelen pillanat”, a pillanat gyönyörűsége érdekli.

Semprun viszont meglepő gondolattársítással idézi a múltat, s abból is az egyik legkegyetlenebb jelenséget. Ilse Koch kedvteléseit. Aki mint a táborparancsnok felesége kettős gyönyörűségben részesült, kiszemelt áldozatait magához rendelte, levetkőztette, s a pillanat gyönyörűsége után a deportált bőréből — különleges kikészítéssel — elefántcsontszínű lámpaernyőt készíttetett, s ezek mint szobadíszek *tartós* gyönyörűséget biztosítottak számára. Ilse és Sigrid külsőre alig hasonlítanak egymásra, hiszen az előbbinek a teste durva, aránytalan, az utóbbié csinos, finom és szép, legföljebb szemük világos színe egyezik meg. És a *pillanat megmaradása*, a *pillanat élvezete* rokonítja őket. Sigrid boldogsága sivár, Ilse Koché eltorzult, ijesztő és felháborító.

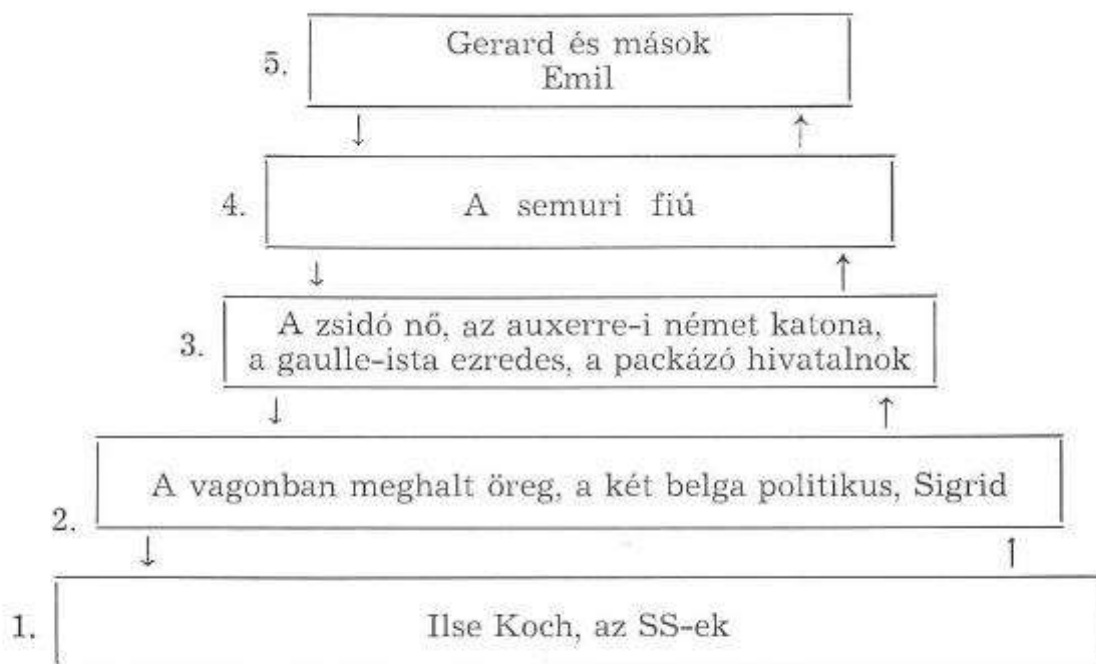
Ezeknek az alakoknak van tartásuk, csak hogy ennek a tartásnak *nincs tartalma, nincs szinkronban az ember lényegével, sőt kiáltó ellentétben áll vele, és nincs köze az igazi boldogsághoz sem.*

Vannak a németek között olyanok is, akiknek a tartása csak addig szilárd, amíg üvöltözhetnek, amíg kényükre-kedvükre kínozhatják foglyukat, amíg a fegyver ravaszán érezhetik az ujjukat. Ilyen volt az SS blokkfőnök, akit a tábor felszabadításakor két francia partizán foglyul ejtett. Kegyetlen tekintetét a *rémület* és a *könyörgés* váltotta fel. A könyörtelenség tehát önmaga ellentétévé vált, a megalázó megalázkodóvá minősült át. Ez a történet más ellenpontot is tartalmaz. Gerard következetes antifasiszta, korábbi ítéletei szerint „az SS-eket felesleges megérteni, elég kiirtani őket.” Amikor elérkezik a cselekvés órája, még él benne az elhatározás, azt akarja mondani a két tétovázó partizánnak: „Lőjétek agyon itt helyben” ... „de megakad torkán a szó. Annak ellenére, hogy tudja: „egy SS-szel csak akkor lehet tárgyalni, ha az halott.” Tudja, hogy ha élve elengedi, ostobaságot követ el, mégsem löveti agyon a sebesült németet. Döntésének oka: ők az embertelenség, a modern kor barbársága ellen harcoltak, mégpedig „azért, hogy többé senki se végezzen ki sebesült foglyokat”. Fordított helyzetben a náci gondolkodás nélkül megölték volna a partizánokat, mint ahogy számos helyen meg is tették, sőt ennél

gyalázatosabb tettektől sem riadtak vissza. Ily módon a következetes antifasiszta szembekerül önmagával — de csak látszólag, hiszen döntésének humanizmusa meghaladja a bosszúállást, kiemelkedik partikularitásából, szervesen beleilleszkedik az egyetemes emberi értékrendszerbe.

A JELLEMÉK RENDSZERE

A hagyományos regényekben a jellemelek többnyire két, egymással ellentétes csoportba rendeződnek, ennek következtében a negatív pólus csúcán kiemelt alak, nagy egyéniség áll. Semprun alakjai — értéküknek megfelelően — lépcsőzetesen helyezkednek el. E rendszer legalsó lépcsőjén vannak az értéktelenek, az elidegenedett figurák. A hierarchia csúcára azok kerülhetnek, akik önként vállalták az emberi szabadság megvalósítását, akik szocialista tudattal rendelkeznek.

A csoportosítás alapvető szempontjai:

1. Ebbe a csoportba azok tartoznak, akik gépiesen kiszolgálják a fasiszta államot. Ide sorolható a vagon megdobáló fiú is, a szüleivel együtt.

2. Ezek a figurák értetlenül állnak a világ új barbárságával szemben, s passzívan szemlélik saját meghurcolásukat is.

3. E csoport heterogén alakjainak közös vonása, hogy valamit felfogtak a világból, valamilyen módon szembekerültek a nációkkal.

4. Önzetlenül, hamis illúziók nélkül vettek részt az ellenállási mozgalomban.

5. Ide sorolhatók azok, akiknek egyéni életében az egyetemes emberi lét törvényei fejeződnek ki, másként megfogalmazva: akik a társadalmi létet átfogó, *szocialista* tudattal rendelkeznek.

Az alakok belső mozgását, a jellemelek alakuló, formálódó rendszerét roppant nehéz grafikusán ábrázolni. Emilnek például — ha a tizenkét év megpróbáltatásait tartjuk szem előtt — feltétlenül Gerard mellett van a

helye. Megingása után azonban az erkölcsi értékrendszer alacsonyabb fokára került. Az auxerre-i német katona hamburgi munkás volt, számára az egyenruha egzisztenciálisan emelkedést, etikai értelemben pedig a süllyedést hozta. De az egyenruha-lét nem ölte meg benne teljesen az embert, mert kérdezni, s maradt még annyi ereje, hogy kilépjen ebből a börtönből, ezért magasabbra került az író értékrendszerében. Véglegesen azonban nem tudott kiszabadulni a náci kötelékéből.

Semprun az alakok ellentétes irányú mozgásában, az ellentétes fogalmak ütköztetésében a szabadság és az emberi önmegvalósítás folyamatát ábrázolja.

Semprun még a regény központi gondolatát, a szabadságot is ellentmondásosan, paradox módon fogalmazza meg. „Azért vagyok letartóztatva, mert szabad ember vagyok, mert szükségét éreztem, hogy éljek a szabadsággal, mert vállaltam ezt a szükségszerűséget.” A letartóztatás tehát — partikulárisan — a rabság kezdete, a rabság vállalása — összekapcsolva a felismert szükségszerűséggel — szétfeszíti a partikularitást, s ezzel egyidejűleg: az önként vállalt egyéni sors az egyetemes emberi szabadság birodalmába transzponálódik. A szabadon választott és önként vállalt emberi sors — a művészet nyelvén — „vitatkozik” a lételmélet szélsőséges fel fogásaival. A filozófiai determinizmus szűkre szabja az egyén mozgásterét, az egzisztencialisták pedig mérhetetlenül kitágították az egyén szabadságát. Semprun történelemfilozófiai regényében végletek nélkül, dialektikusan kapcsolódik össze az egyén szabadsága a társadalmi lét törvényeivel. A két pólus mozgásában, ütköztetésében kifejeződik a szabadság felismerésének folyamata, illetve a felismerés mélysége.

Amikor a hamburgi munkás a munkanélküliek bizonytalan létét felszerűlte a bizonyos egzisztenciával, maga választotta a náci kényszerzubonyát, választásában nem érvényesült a szükségszerűség, sőt ez a tette a lét peremére sodorta, és nemcsak az emberiség, a szabadság ellen cselekedett, a látszat ellenére szembefordult egyéni sorsával is. Nem alakította saját létét, csak elviselte, s a mások által rászabott lét számára mindig „nyomasztó tény volt”, „... rajta kívülálló lét volt, soha sem tudta birtokba venni, hogy lakhatóvá tegye.” Világos tehát, hogy az ilyen ember — a látszat ellenére — nem szabad. Szabad emberhez csak az a lét méltó, amelyet önmaga alkot, amelyben önmagát valósítja meg. Ezek összefogásából alakul ki az igazi közösség, amely nem elviselhetővé, hanem *otthonossá* akarja tenni az országot, az egész világot. Életük értelme ez. S ennek a felismerése, tudata ad erőt a harchoz, a küzdelemhez, ez teszi elviselhetővé számukra a partikuláris értelemben vett rabságot, s ezért állnak oda emelt fővel a kivégzőosztagok elé.

A szabadság fogalma, művészi megjelenítése összetett, s nagyon sok árnyalatot tartalmaz. Nemcsak a náci tudat árnyalatait különbözteti meg, észreveszi a deportáltak tudatállapotának eltéréseit is. Akadnak köztük... nyereszkedők, önzők, árulók.

Nem kevés azoknak a száma, akik *ösztönösen* sodródtak azok közé, akik fegyvert fogtak a szabadságért. Ez az „életforma” ... „szabad választásukból következett”, de nem tudtak élni a szabadságadta lehetőséggel, ... „megcsontosodtak benne.” A szabadság tehát *nem egy adott állapot*, nem statikus, hanem szüntelenül megújuló *folyamat*. E sajátosságokból adódik, hogy a szabadság távlatot ad az emberi cselekvésnek. Gerard szerint otthonossá, „lakhatóvá kell tenni az emberek életét ... a fiaink életét.” Konkrétabb megfogalmazásban: „meg kell teremteni az *osztály nélküli társadalmat*.” (Kiemelés tőlem)

(Magyartanítás 1978. 1. szám)

Korosztályom beszéd módja

A diáknyelv tanulmányozására a legnagyobb lehetőség az egymás közötti beszélgetések, szóhasználatok vizsgálatában kínálkozik. Úgy is mondhatnánk, hogy ez az igazi diáknyelv. Itt nyilvánul meg teljes egészében minden pozitívuma és negatívuma. Ennek megfigyelésére csak az képes, aki közöttünk, diákok között él, mert igazán őszinték csak egymás közt tudunk lenni, mert nem — vagy csak igen kis mértékben — függünk egymástól. Egy felnőttel szemben óhatatlanul is jelentkezik az a viselkedésforma, amit valahogy úgy hívnak, hogy „diplomácia”. Ilyenkor az ember nem meri teljesen önmagát nyújtani. Úgy is mondhatjuk, hogy gátlás alá kerül. Az egykorúak társasága az ilyen értelmű gátlásokat feloldja, vagy legalábbis csökkenti. Így egymást szemtől szembe látjuk.

Akkor van baj, amikor már minden gátlás feloldódik. Ilyenkor kerülnek a szánkra az olyan szavak, amelyeket nem lenne szabad használnunk, hiszen semmi szükség rá. Itt nem a „hülye” szóra gondolok, mert ennek a sértő tartalma szinte teljesen elmúlt — legalábbis egymás közt.

Igaz azonban az is, hogy olyan szavakat használunk egymásra minden sértő szándék nélkül, csak a „hecc” kedvéért, mint pl.:

„az a barom”,
„az az állat”,
„te kultúrtinó”,
„tahó”,
„ökörfalvi” stb.

Ezek közül két szó jelentéstartalma talán nem elég világos. Mondjunk egy-egy mondatot velük. Pl.:

„Ilyen kultúrtinót még nem láttam, nem akar operába járni!”

„Te tahó, még ezt sem tudod?”

Az említett szavakra a *durva* minősítést használnám, kivéve a „tahó” szót, melynek gúnyos tartalma háttérbe szorítja durvaságát.

A diáknyelv durvasága tehát egyrészt a jelzőkben nyilvánul meg. A másik rész az olyan állandósult szófordulat, mint amelyet nap mint nap hallhatunk az utcákon, játszótereken, gyakran még picci gyerekek szájából is, minden második, harmadik szó és a mondat végén pont helyett. Ez a körülírás talán szükségtelenné teszi, hogy le is írjam. Ez a beszédforma, sajnos, a többségre jellemző. De szükségesnek tartom a kisebbség véleményének leírását is. Diáktársaim mondják erről:

„Iskolánkban és iskolán kívül egyaránt jellemző a trágár kifejezések használata. Vannak olyan diákok, akik felkapnak egy-egy ilyen kifejezést, és szinte minden második szavuk ez. Ennek egyik oka az otthoni hatás. Sok szülőnek szokása ez, és a gyerekekre is ráragad. Mások azért használják, mert a „baráti társaság” van nagy hatással rájuk.”

Valóban, a két említett hatás a legfontosabbak közé tartozik nyelvi fejlődésünk alakító tényezőiben.

Itt is jelentkezik az, hogy a kamaszodó gyerek felnőttesebbnek akar látszani, és ezt — mivel így hallja a felnőttektől is — káromkodások, trágár szavak használatával véli elérni. Így akarja magát nagyobbnek mutatni társai előtt.

A feltűnésnek ez a módja nemcsak nyelvi, hanem erkölcsi szempontokból is elítélendő. Hiszen ha a szó szoros értelmében vesszük azt a szállóigét, hogy „a stílus maga az ember”, akkor a diákság nagy részéről kétségbeejtő következtetéseket kell levonnunk. S vajon ki örülne ennek azok közül, akik meggondolatlanul, felelőtlenül, ha kell, ha nem bemutatót tartanak szókincsük gazdagságából, szebbnél szebb, válogatott és választékos jelzőket használva megkülönböztetés nélkül mindenkire?

Ennek a problémának a megoldása mindaddig reménytelen, míg a szülők ilyen „jó példával” járnak elől.

Az előbb említett beszédforma kizárólag egykorúak között zajlik le. Az éveket általában tiszteletben tartják a diákok, és a felnőttekkel már „szájkosáron” keresztül beszélnek.

Az egymás közti beszélgetésnek azonban derűsebb foltjai is vannak. Ez az igazi diáknyelv, ahol a fiatalos fantázia, találékonyság, derű, humor, jókedv érvényesül.

Érdekes kettőssége a diáknyelvnek, hogy elítélendő tolvajnyelvi szavak használata mellett kialakult egy olyan irányzat, mely a *gyakori, súlyos nyelvi bakikat figurázza ki* nagy előszeretettel. Ha valaki azt mondja: „Mondanák nektek valamit”, máris kész a gúnyos válasz: „Nem hasogassa a füled?” Ezen jót nevetünk, és a következő alkalomkor véletlenül sem használjuk az egyes szám első személyű feltételes módú személyrag helyett a többes szám harmadik személyűt. A „suk-sük” ragozást is messziről kerüljük. Ugyanígy gúnyolja ki a műveltebb diákság az ikes igék helytelen ragozását. Így az is megtanulja, aki a nyelvtankönyv erre vonatkozó fejezeteit „elfelejtette” megtanulni. Persze az is igaz, hogy nem csak a tanuláson múlik, hogy valaki helyesen beszél vagy nem. Megint csak a külső hatásokat kell figyelembe venni. A szülők nagy részének nem volt módja, hogy nyelvünket helyesen tanulja meg használni. Ezért a gyerekeit is úgy tanítja meg beszélni, ahogyan ő tanulta szüleitől. És ha egy gyerek iskolás korig „-suk, -süköt” hallott, az még nagyon sokáig úgy fog beszélni.

Ez a probléma — mindenféle lekicsinylő előítélet nélkül — főleg falun jelentkezik. Sok falusi iskola képtelen megtanítani a magyar nyelv helyes használatának legminimálisabb alapjait is. Szerencsére itt is javulás mutatkozik. A továbbtanulók között az ilyen jellegű nyelvi hibák igen ritkán fordulnak elő. Más jellegű nyelvi hibák azonban a legtanultabb diákok körében is előfordulnak. A *szókincs szegénysége* és a *primitív mondat-szerkesztés* általános jelenségnek mondható. Ennek két fő oka van. Az egyik egy nagyon hibás szemlélet — főleg diákok között. Eszerint az a modernül beszélő, aki mondanivalóját primitív tömondatokkal adja a másik tudtára.

A másik ok, a *kifejezőkészség csökkenése*. Persze itt is külön kell választani két dolgot; az *írásbeli* és a *szóbeli kifejezőkészséget*. Az utóbbival vannak a problémák. Az iskolában az órai munka során az írásbeliség háttérbe szorította a szóbeliséget. A feleletjegyek túlnyomó részét az írásbeli dolgozatok teszik ki. Itt inkább lehet gondolkodni, mint a szóbeli felelésnél. Így gondolkodásunk lelassult, kifejezőkészségünk visszafejlődött.

A kevés beszéd nemcsak iskolai jelenség. Otthon is minimális az az idő, amit beszélgetéssel tölthetnek el velünk szüleink. És ez már gyermek-

korban elkezdődik. A szülők dolgozni mennek, a gyerek iskolába. A család valamikor estére kerül újra haza, akkor lesznek újra együtt. És ilyenkor a gyerek elmondja, mi történt az iskolában, és a beszélgetés befejeződik.

Ezt a hátrányt azonban semlegesíteni lehet jó neveléssel. Ha egy szülőnek sikerül felkeltenie gyermeke érdeklődését a könyv iránt, az igen nagy sikernek számít. Hiszen mindenki tudja, hogy mennyi haszna van az olvasásnak, s aki gyermekkorban megszerette, az egész életében érdeklődik a könyvek iránt.

A szemléletbeli felfogáson azonban ilyen korban már nagyon nehéz változtatni. Hogy miért terjedt el, nem tudni, s én sem találok meg rá a magyarázatot. Csak azt tudom, hogy nagyon helytelen felfogás, hiszen egy emberben éppen az az érték, ha választékosan, érthetően tudja mások elé tárni gondolatait, véleményét. Ha nem is tudja ezt a képességét a tökélyig fejleszteni, de legalább az igyekezetnek meg kell lenni. Nem mindegy, hogy a mi generációnk milyen szókinccsel fejezi ki értelmi és érzelmi világát, és azt, hogyan adja tovább a következő generációnak. Az említettek betartásával minden bizonnyal ritkábban fordulnának elő az olyan mondatok, mint pl.:

„Megyek az izékához, az izéből megírni azt a bigyót”, vagy az ilyen fiú—lány párbeszéd, mint pl.:

— Jössz?

— Megdumáltál.

Így talán a szavak közötti nyögés, „ööö”-zés is megszűnne. A beszéd-készség ugyan egyénekenként változó, de csiszolni lehet és kell is. Itt főleg a magánszorgalom, a céltudatos igyekezet segít.

Amit a környezetvédelemről tudni kell

**ATOMBOMBÁKKAL JÁTSZANI ÉS SZEMETELNI TILOS!
BEFOGADÓKÉPESSÉG: 3,5 MILLIÁRD SZEMÉLY**

Ezt a táblát javasolja kitenni planétánkra Szent-Györgyi Albert Kiút című könyvében. A társadalmi problémákra közismerten érzékeny tudós valóban jól látja, hogy az emberiséget jelenleg három folyamat fenyegeti pusztulással: az elszennyeződés, a túlnépesedés és a fegyverkezés.

Az ember környezetének általános szennyezése, rombolása az egyik legtöbbet emlegetett téma az utóbbi években. A környezeti (ökológiai) válság szinte „divattá” vált. Az ipari forradalom megváltoztatta az ember és a természet közötti viszonyt. A tőkés termelés kibontakozása következtében az ellenőrzés nélküli szennyezés hatására a bioszférát alkotó életközösségek viszonylagos egyensúlya megbomlott, de a természet maga is képes volt még helyreállítani a károsodásokat. A gépi nagyipar tömegméretű elterjedésével, a tudomány és a technika fejlődésével viszont — különösen az utóbbi évtizedekben — az ember környezetmódosítása planetáris jellegűvé vált. Ma már az ember szinte „geológiai erőt” képvisel: új anyagokat állít elő, és beavatkozásával megváltoztatja a bioszféra bizonyos összetételét, megbontva ezzel — egyes területeken — a biológiai egyensúlyt. Ez már komoly probléma, amelyet „bioszféraválság”, „ökokatasztrófa” és más hangzatos névvel jelölnek a világsajtóban. Gábor Dénes írta a következőket: „Napjaink technológiájának legfontosabb problémája többé már nem az elsődleges szükségletek kielégítése, hanem a tegnapi technológiája okozta ártalmak kiküszöbölése.” A környezettel szembeni közömbösség, a zabolátlan „cowboy-gazdálkodás” a tőkés társadalmi-gazdasági rend következménye. Ezért a legsúlyosabb az ökológiai helyzet jelenleg az iparilag legfejlettebb kapitalista országokban. Az erősen fejlett, de a környezeti ártalmakkal nem törődő technika ugyanis mindinkább a túrészi határon túl szennyezi az emberi környezetet.

Az ismert környezetrombolásokon (víz, levegő, talaj stb.) kívül újabb és újabb szennyezések fenyegetik a bioszférát (sugárzás, vegyi anyagok, nukleáris szennyezések stb.). Csupán néhány kevésbé ismert példa: a világ édesvíz-készletének az egyharmadát szennyezik az ipar és a háztartások hulladékai. A vízhiány és a vízszennyezés miatt évente félmilliárd ember betegszik meg; évente ötmillió újszülött hal meg a szennyezett víz miatt!

Az utóbbi években megjelentek a különféle környezetvédelmi ideológiák, amelyek ilyen vagy olyan gyógyírt keresnek a reális veszélyekre. Sokan (pl. ökológusok, demográfusok s.i.t.) S.O.S.-jelekkel árasztják el a szakirodalmat, és a világvége-jóslatokig jutnak el. Ez a pesszimizmus (a valóságos veszélyeket eltúlozva) gyakran kapcsolódik egy erősen technikaellenes felfogáshoz, mivel a bajok gyökerét egyértelműen a technikai haladásban látják. Hasonlóan technikaellenes az a „romantikus” nézet is, amely a pusztuláshoz vezető tudományra és a technikára alapozott civi-

zációról való lemondást hirdeti. Ennek nyomán a kispolgári ideológia is gyakran egyszerűen azonosítja a környezetvédelmet az „idillikus kiskert”-életmóddal, a naív „tanyai romantikával”. De az egyik legpesszimistább elképzelés: a „zérusnövekedés”, amely a gazdasági haladás mesterséges leállítását tartja egyedüli gyógyszernek. A „zegisták” (Zéro Economich Growth) végkövetkeztetése: a gazdasági növekedés száz éven belül eléri a felső határt, és utána szükségszerű hanyatlás áll be. Le kell lassítani tehát az ipar fejlesztését, mert — szerintük — csak így lehet továbbra is fenntartani az ökológiai és a gazdasági egyensúlyt.

Mások már megtalálták az ellenérveket is és mesterséges derüléssel ellensúlyozzák a túlzott borulást: például az ismert amerikai jövőkutató, Herman Kahn már leküzdhetőnek tartja a környezeti ártalmakat. Ez az álláspont egybevág azoknak az amerikai — és más — üzleti köröknek az érdekeivel, amelyek a környezetvédelemből is üzletet akarnak csinálni.

A környezetszennyezés társadalmi, politikai jellegének felismerése következtében a környezetvédelem ma a fejlett tőkésországokban a politikai küzdelem egyik sajátos formája lett.

A szocialista országok sem mentesek a környezetszennyezés veszélyeitől, ha igaz is, hogy a környezeti problémák eddig általában nem érték el a környezetszennyezés szempontjából „kritikus pontot”. Bennünket is egyre komolyabb méretű környezetrombolások veszélyeztetnek. A szocialista országoknak más lehetőségeik vannak a bajok elhárítására, mint a tőkésországoknak, és ezekkel eddig is éltünk és ezután is élni fogunk.

A szocialista társadalmi viszonyok persze automatikusan nem védenek meg bennünket a környezeti ártalmaktól. Ezért lefegyverző azoknak a nézete, akik lebecsülik a környezetszennyezés társadalmi veszélyeit, bagatellizálják a védekezés és megelőzés szükségességét. De hibás az az álláspont is, amely eltúlozza a tőkés és a szocialista országok fejlődése közötti hasonlóságot, és pánikhangulatot keltve „már úgymint késő” jelszóval a védekezés reménytelenségét hangoztatja.

A szocialista társadalomnak minden lehetősége megvan rá, hogy fokozatosan — a technikai és a társadalmi haladással párhuzamosan és ezekkel összefüggésben — kialakítsa az emberi lét optimális természeti és társadalmi környezetét, azt a „modern társadalmat”, ahol — Marx szavaival élve — már nem a „termelés jelenik meg az ember céljaként, hanem a termelés célja: az ember”.

A környezeti ártalmak jó része csak nemzetközi összefogással küzdhető le. Mi leginkább a szocialista országok együttműködésére számíthatunk. A KGST keretén belül már eddig is különféle megállapodások születtek mind a tudományos kutatás összehangolására, mind pedig a környezetvédelmi normák, a közös szabályozás kidolgozására, védőberendezések gyártásának szakosítására.

A nemzetközi együttműködés persze nem korlátozódhat csupán a baráti országokra, hiszen a veszélyek sem állnak meg az országhatároknál. Ezért mind több gondot kell fordítanunk a többi államokkal való kapcsolatokra is, különösen az ENSZ és más nemzetközi szervezetek keretén belül.

A környezetvédelem végső soron nem más, mint embervédelem.

Levegőszennyezés

A környezeti ártalmak közül igen sok szó esik a légszennyeződésről. Nagyobb városainkban (köztük nálunk, Dunaújvárosban is) és a nagyobb ipari üzemek közelében már-már nyugtalanító méretekben tapasztalható a füst, korom, por kártétele. (Ez a növényeken pl. fák, városi parkok virágain vehető észre.) Tény, hogy a légtisztító és szűrőberendezések felszerelése (esetleg saját tervek utáni gyártása) megdrágítja a beruházásokat. (Némely vállalat esetében 15—20%-kal is!)

Viszont ezzel a többletbefektetéssel nagy károknak vehetik elejét az üzemek és a vállalatok.

Mint ismeretes, két évvel ezelőtt — 1971 tavaszán — kormányhatározat intézkedett a levegő tisztaságának védelméről.

1972 elején újabb rendelet látott napvilágot, mely 31 szennyező anyagra vonatkozóan állapítja meg a kiemelten „védett”, a védett és egyéb védett minőségű vidékek levegőminőségi normáit. Ezek után térjünk rá a város (Dunaújváros) területén előforduló szennyeződési adatok vizsgálatára!

A városi tanács végrehajtó bizottsága megállapította: „... A város és a várost övező kisebb települések (mint pl.: Kulcs, Rácalmás, Szalkszentmárton) levegőszennyeződését legnagyobb mértékben a Dunai Vasmű okozza ...”

A légszennyezés — a KÖJÁL helyi csoportjának mérései szerint — Dunaújvárosban és közvetlen környékén túllépi a megengedett mértéket. „Évi 40 ezer tonna por a levegőben.”

Mint már a bevezető részben említettük, a nyári szünetekben egy héttig a Dunai Vasmű energiagazdálkodó gyárrészleg levegőszennyezését vizsgáló laboratóriumában végeztünk kísérleteket, megfigyeléseket. A labor vezetőjétől, Temesi Irma elvtársnőtől sok értékes adatot tudtunk meg ottlétünk során. Többek között elmondotta:

„— A vasműben két éve — 1971-ben — kezdtük el a légszennyezés mérését. Az eltelt idő alatt többszáz mérést végeztünk, mely kapcsán tisztáztuk és feltérképeztük, hogy melyik üzem mivel szennyezi a légteret, s meghatároztuk a levegőbe jutó káros hatású anyagok mennyiségét is. Méréseink pontosságában azonban nem vagyunk bizonyosak, mert hiányzik a megfelelő szabvány, ami behatárolná tennivalóinkat... Mérőműszereinket magunk(!) készítettük, mert ilyeneket beszerezni nem lehet. S kérdés, hogy a magunk alkotta eszközök, a velük elvégzett mérések megfelelnek-e majd a később jóváhagyandó szabványoknak, mérési módszereknek. Egyelőre útkeresés, próbálkozás jellemzi a mi és az országban másutt működő laboratóriumok, vizsgálati központok munkáját is.”

Később elvégzendő kísérleteink érdekében adatok után érdeklődtünk. (Ez összehasonlítási alapul szolgált kapott eredményeink helyességéhez.)

Megtudtuk, hogy a Dunai Vasmű által a „bioszférába” juttatott szennyező anyagok mennyisége eléri az évi 40 ezer tonnát. Ennek csaknem felét teszi ki az ércömörítőből a szabadba jutó viszonylag durva szemcséjű érepor, negyedét az erőmű kéményeiből felszálló pernye. 15

százaléka a levegőt szennyező anyagoknak az acélműből származó finom szemcséjű sárgászöld vasoxid. A légszennyező anyag mintegy 8 százaléká méregző hatású kén-dioxid. A koksztöltésakor is szennyező anyagok jutnak a légterbe, mert fenolt (C_6H_5-OH) és más vegyi anyagokat tartalmazó szennyvizet — éppen a Duna vízszennyezésének elkerülése végett — közvetlenül a koksztöltésánál használják fel a vasműben.

Ha nem is jóváhagyott normatívák alapján, de feltérképezte a Dunai Vasmű mindazokat a technológiai folyamatokat, amelyek a levegő szennyezésével járnak. A nehezebb és költségesebb dolog a légszennyezés megszüntetése, amelyhez a becslések szerint legalább 400—500 millió forintba lenne szükség. Ekkora összeg előteremtését és improduktív felhasználását a Dunai Vasmű csak hosszabb távon tudja vállalni. Az elképzelések szerint az érc-tömörítő tervezett rekonstrukciója a legerősebb légszennyező forrást szüntetné meg. A konverteres acélgégyártás tervezett bevezetése pedig a vasoxidszennyeződést hivatott megszüntetni. Legsürgetőbb az erőmű-kazánok (szám szerint 8) pernyeválasztása, mert itt a technológiai folyamat a jövőben sem változik. Ugyanis a koksztöltés első fázisaként a koksztöltés szén közül ki kell válogatni a magas hamutartalmú szenet. Ez a melléktermék az erőmű kazánjainak táplálására szolgál, évente 300 ezer tonna szén, amit mindenképpen el kell égetni. Az erőműnél alkalmazható elektrosztatikus porleválasztó megépítése és felszerelése mintegy 250 millió forintba kerülne.

Az elmúlt huszonöt évben iskolánk tanárai voltak

Albekker István	1956—1959.	Kész Lászlóné	1958—1970.
Barsi Tomaj	1964—1970.	Kiss Attila	1971—1974.
Berkes Istvánné	1964—1968.	Kiss Kálmán	1963—1970.
Böszörményi Zoltánné	1961—1969.	Kiss Kálmánné	1964—1970.
Czirbus Istvánné	1963—1969.	Kondor László	1974—1975.
Csonka Dánielné	1973—1975.	Koszorú Mária	1964—1974.
Dr. Csontos Pálné	1966—1969.	Kovács Etele	1965—1966.
Deme László	1955—1956.	Kozár Tivadar	1965—1976.
Dobák József	1957—1961.	Lemmer László	1968—1969.
Dobrotka György	1967—1969.	Máté Lajos	1964—1969.
Domonics Géza	1964—1969.	Mészáros Gyuláné	1966—1975.
Elek Izabella	1955—1957.	Molnár Balázs	1974—1975.
Farkas Béla	1965—1969.	Nagy Gézáné	1963—1969.
Farkas Lajosné	1965—1969.	Nagy Jenőné	1956—1961.
Fejős Ádám	1964—1975.	Nényei Kálmán	1964—1969.
Fekete Józsefné	1965—1969.	Nyulasi Sándor	1963—1971.
Fülöp Lászlóné	1974—1975.	Oláh Jánosné	1968—1975.
Gombos Sándor	1958—1962.	Pásztor Bertalanné	1966—1975.
Gönczy József	1964—1969.	Pifkó József	1965—1973.
Gyórfi Béla	1965—1968.	Pokorny István	1968—1969.
Hargitai Imre	1955—1962.	Prónik István	1963—1975.
Dr. Horváth Ferenc	1962—1964.	Siklósi Pál	1954—1965.
Jakabos Kornélia	1964—1968.	Szántó Vilmos	1967—1969.
Jávor László	1965—1969.	Szántó Vilmosné	1970—1975.
Jónás Pál	1963—1970.	Szilasi Jánosné	1969—1975.
Jónás Pálné	1963—1970.	Tábori Erzsébet	1974—1975.
Karbuczky Lászlóné	1954—1963.	Timár Ottó	1968—1969.
Kálmán Katalin	1969—1975.	Varga Sándor	1954—1963.

A nevelőtestület 1978-ban.

Abaffy Lászlóné	1956—	Kobzos Ferencné	1962—
Antal Rózsa	1974—	Dr. Mohács Andrásné	1977—
Baky Ágnes	1962—	Nagy Pál	1954—
Bende László	1965—	Nagy Pálné	1954—
Bognár Pál	1962—	Nyulasi Sándorné	1965—
Cserjés Katalin	1975—	Passa Myra	1977—
Csépán György	1971—	Patai Zsuzsanna	1974—
Dibusz Sándor	1954—1977.	Pataki Attiláné	1970—
Dókus Lászlóné	1974—	Pásztor Bertalan	1956—
Fazekas Klára	1977—	Pusztai Jánosné	1963—
Dr. Fülöp András	1958—1968.	Dr. Salgó Dezsőné	1953—1972.
Gallainé Nagy Erzsébet	1974—	Székelyi Sándor	1970—
Grau Katalin	1962—	Székelyi Sándorné	1971—
Hammerl Ferenc	1954—	Szumzer Erzsébet	1976—
Honti Klára	1963—	Tarcai Mária	1975—
Jávor Lászlóné	1953—	Vadász Dezső	1969—1977.
Keszler Ágnes	1976—	Dr. Varga András	1965—
Kéthelyi Péterné	1970—	Varga Béla	1962—
Kobzos Ferenc	1963—	Váczai János	1976—

Az iskola tantestülete

Név, beosztás, képesítés	Munka- viszonyának kezdete iskolánkbanál	Szolgálati éveinek száma	Kitüntetései	Egyéb iskolai és társadalmi elfoglaltsága
Abaffy Lászlóné igazgatóhelyettes, magyar nyelv és irodalom szakos tanár	1956	24	Miniszeri dicséret Oktatásügy Kiváló Dolgozója, A Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója	A megyei Szép Magyar Beszéd verseny zsűrijének tagja, ELTE Nyelvtudományi Intézet külső munkatársa
Hammerl Ferenc igazgató, testnevelés, rajz szakos tanár	1954	25	Oktatásügy Kiváló Dolgozója, Sport Érdemérem ezüst fokozata Aranykoszorús KISZ-jelvény, Pro Urbe — dunaújvárosi	Városi Középiskolai Sportbizottság vezetője, Sportiskolai tanácsstag
Jávor Lászlóné történelem-pedagógia szakos tanár	1953	26	Oktatásügy Kiváló Dolgozója, Pedagógus Szakszervezet központi vezetőségének dicsérete	
Nagy Pál matematika-fizika szakos tanár	1954	31	Oktatásügy Kiváló Dolgozója	A gyakorlati oktatás vezetője, MHSZ rádiótávíráshoz tanfolyam vezetője, Eötvös Loránd Fizikai Társulat megyei szervezete módszertani bizottságának tagja, Honvédelmi felelős
Nagy Pálné biológia-kémia szakos tanár	1954	31	Népköztársasági Érdemérem ezüst fokozata, Oktatás- és Nevelésügy Kiváló Dolgozója, Aranykoszorús KISZ-jelvény, KISZ KB dicsérő oklevél Makarenko emléklakett, 10 éves véradásért plakett, Kiváló Egészségügyi Nevelő- munkáért emlékérem, Ezüstkoszorús KISZ-jelvény	Pályaválasztási felelős, Vöröskereszt tanárelnöke, Munkaügyi döntőbizottsági tag, Országos szakmai didaktikai tanács tagja

Név, beosztás, képesítés	Munka- viszonyának kezdete iskolánkánál	Szolnoki éveinek száma	Kitüntetései	Egyéb iskolai és társadalmi elfoglaltsága
Pásztor Bertalan magyar nyelv és irodalom szakos tanár	1956	25	Oktatásügy Kiváló Dolgozója	A Magyar Pedagógiai Társaság Fejér megyei tagozatának, továbbá a Ma és Holnap szerkesztő bizottságának tagja, A Pedagógus Szakszervezet városi bizottságának köznevelési felelőse, A II. évfolyam osztályfőnöki és a magyar munkaközösség vezetője, KISZ-patronáló tanár, Rendszeresen publikál. Tanulmányai és cikkei jelennek meg az országos kiadványokban (Irodalmi alkotások elemzése, Jelentés az Életünk, folyóiratokban (Alföld, Életünk, Irodalomtörténeti Közlemények, Köznevelés, Kritika, Ma és Holnap, Magyarantológia) és a Népszabadságban
Antal Rózsa testnevelés szakos tanár	1974	5	Aranykoszorús KISZ-jelvény	
Baky Ágnes matematika-ábrázoló- geometria szakos tanár	1962	17	Beke Manó-díj, Oktatásügy Kiváló Dolgozója	Bólyai János Matematika Társulat (országos) Oktatási Bizottságának tagja, Bólyai János Matematika Társulat dunaujvárosi csoportjának titkára, Matematika munkaközösség-vezető, az I. évfolyam osztályfőnöki munkaközösség vezetője
Bende László orosz-német szakos tanár	1965	15	KISZ Érdemérem, Oktatásügy Kiváló Dolgozója	Alapszervezeti párttitkár
Bognár Pál magyar-orosz szakos tanár	1962	22		Baleset- és munkavédelmi felelős

Név, beosztás, képesítés	Munka- viszonyának kezdete iskolánkánál	Szolgálati éveinek száma	Kitüntetései	Egyéb iskolai és társadalmi elfoglaltsága
Cserjés Katalin orosz-angol szakos tanár	1975	6	Aranykoszorús KISZ-jelvény	KISZ-patronáló tanár, Az iskolai sportbizottság tagja, Iskolai KISZ-felelős
Csepán György testnevelés szakos tanár	1971	19	<i>A Munkaügy Kiváló Dolgozója</i> , <i>Sport Érdemérem</i> bronz fokozata	testnevelési munkaközösség-vezető Szakszervezeti vezetőségi tag, Iskolai sportköri elnök, DKSE atlétaedző, Testnevelési osztályok testnevelő tanári vezetője
Dókus Lászlóné orosz-francia szakos tanár	1974	9		KISZ-patronáló tanár, Iskolai szakszervezeti vezetőségi tag, Iskolai belső ellenőr
Fazekas Klára történelem-földrajz szakos tanár	1977	2		
Gallainé Nagy Erzsébet matematika-fizika szakos tanár	1974	5		
Grau Katalin történelem-magyar szakos tanár	1962	17	<i>Oktatásügy Kiváló Dolgozója</i> , Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, KISZ KB dicsérető oklevél	Pártvezetőségi tag, történelmi munkaközösség-vezető, KISZ-patronáló tanár
Honti Klára magyar-történelem szakos tanár könyvtáros	1963	27	Minisztériumi dicséret, Az irodalmi színpaddal aranyérem Székesfehérváron, Kétszer ezüst csillag a párt-sajtó terjesztéséért	Publikáció a Magyar- és Történelemtanítás című módszertani lapokban
Keszler Ágnes matematika-fizika szakos tanár	1976	4		KISZ Aktivisták körének vezetője, Kossuth Könyvkiadó terjesztője

Név, beosztás, képzés	Munka- viszonyának kezdeté iskolánknlál	Szolgálati éveinek száma	Kitüntetései	Egyéb iskolai és társadalmi elfoglaltsága
Kéthelyi Péterné magyar-orosz szakos tanár	1970	10		Idegen nyelvi munkaközösség vezetője, Ifjúságvédelmi megbízott, tanulóbaleset-biztosítási felelős
Kobzos Ferenc matematika-fizika szakos tanár	1963	17	<i>Oktatásügy Kiváló Dolgozója</i>	Iskolai szakszervezeti bizottság titkára, Fizikai munkaközösség vezetője, Eötvös Társaság Fejér megyei csoportjának vezetőségi tagja
Kobzos Ferencné matematika-ábrázoló geometria szakos tanár	1962	18	Beke Manó-díj	Munkaügyi Döntőbizottság elnöke, IV. évfolyam osztályfőnöki munkaközösség vezetője, Pályaválasztási felelős helyettese, Városi matematika szakkör vezetője
Nyulási Sándorné kémia-fizika szakos tanár	1965	14	Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója	III. évfolyam osztályfőnöki munkaközösség vezetője, KISZ-patronáló tanár, Iskolai szakszervezeti vezetőségi tag
Dr. Mohás Andrásné orosz-német szakos tanár	1977	3		
Patai Zsuzsanna orosz-történelem szakos tanár,	1974	7		KISZ-patronáló tanár
Pataki Attiláné magyar-latin szakos tanár	1970	11		
Székelyi Sándor igazgatóhelyettes, matematika-fizika szakos tanár	1970	9	Aranykoszorús KISZ-jelvény, Kiváló társadalmi munkás	Ifjúsági felelős, Hazafias Népfront városi ifjúsági titkára

Név, beosztás, képeztség	Munka- viszonyának kezdete iskolánknál	Szolgálati éveinek száma	Kitüntetései	Egyéb iskolai és társadalmi elfoglaltsága
Székelyi Sándorné matematika-fizika szakos tanár	1971	9		KISZ-patronáló tanár, Pártvezetőségi tag, Tanulószoba-vezető
Szumzer Erzsébet kémia-fizika szakos tanár	1976	3		Pedagógus KISZ-szervezet vezetőségi tagja, KISZ-aktivisták körének vezetője, Ifjú Gárda vezetője
Tarcai Mária matematika-fizika szakos tanár	1975	4		KISZ-tanácsadó tanár, KISZ-aktivisták körének vezetője, Hazafias Népfront pedagógiai bizottságának tagja
Dr. Varga András ének szakos tanár	1965	33	Szocialista Kultúráért érdemérem A Művelődésügyi Minisztérium és a SZOT elismerő oklevele, KISZ KB dicsérő oklevele, Magyar Rádió Nívódíja	Kórusok Országos Tanácsa Elnökségének tagja
Varga Béla földrajz-biológia szakos tanár	1962	17	Életmentő Emlékerem, TIT munkáért országos oklevél és megyei emléklapok	TIT városi vezetőségi tag, Magyar Módszertani Egyesület Fejér megyei csoport Duna menti alcsoport tagja, Magyar Földrajzi Társaság tagja, Városi tanács környezetvédelmi albizottságának tagja, Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Intézet külső munkatársa
Váczai János testnevelés szakos tanár	1976	7		

A következő tanárok iskolánkban érettségiztek:

Antal Rózsa	Keszler Ágnes
Gallainé Nagy Erzsébet	Székelyi Sándor
Váczai János	

Technikai dolgozók

Erős Józsefné	gazdasági vezető
Baláné Vucseta Mária	adminisztrátor
Erdei Sándorné	könyvelő
Zóka Jánosné	takarítónő
Varga Istvánné	takarítónő
Varga Éva	takarítónő
Szigeti Jánosné	takarítónő
Óri János	hivatalsegéd
Szabó Károly	karbantartó
Kovács Gergelyné	portás
Tóth Ferencné	konyhai dolgozó
Horváth Lászlóné	konyhai dolgozó
Bíró Albertné	konyhai dolgozó

Az országos tanulmányi versenyen 1–10. helyezést értek el

Magyar nyelv és irodalom:

- 1970. Nagy Anna, Fehérvári Zsuzsanna (tanáruk: Abaffy Lászlóné)
- 1971. Volein István (tanára: Abaffy Lászlóné)
- 1975. Fabó Tibor (tanára: Abaffy Lászlóné)
- 1976. Csathó Barna (tanára: Abaffy Lászlóné)

Történelem:

- 1972. Hajas Zsuzsanna (tanára: Jávor Lászlóné)

Matematika:

- 1974. Bezdek András (tanára: Jejős Ádám)

Ki miben tudós? verseny — fizika:

- 1972. Gáspár Csaba (tanára: Nagy Pál)

Eötvös Loránd fizikaverseny:

- 1972. Bezdek Károly (tanára: Kobzos Ferenc)
- 1975. Bezdek András (tanára: Kobzos Ferenc)

A Művelődésügyi Minisztérium és a Magyar Rádió által meghirdetett középiskolás földrajzvetélkedő:

- 1975. Molnár Mihály (tanára: Varga Béla)

Vöröskeresztes országos verseny:

1977. Münnich Ferenc Gimnázium csapata (tanáruk: Nagy Pálné) Kazinczy Szép Magyar Beszéd Országos Versenyen Kazinczy-érmeket kapott:

- 1968. Nagy Anna (tanára: Abaffy Lászlóné)
- 1969. Nagy Anna (tanára: Abaffy Lászlóné)
- 1970. Nagy Anna (tanára: Abaffy Lászlóné)
- 1971. Takács Lajos (tanára: Abaffy Lászlóné)
- 1974. Fabó Tibor (tanára: Abaffy Lászlóné)

Országos szavalóverseny:

- 1970. Nagy Anna (tanára: Abaffy Lászlóné)

Vörösmarty-vetélkedő a rádióban:

- 1975. Münnich Ferenc Gimnázium csapata
 - Lamber Friderika
 - Lengyel Beatrix
 - Dorkota Lajos
 - Jakab Margit(tanáraik: Pásztor Bertalan, Grau Katalin, Abaffy Lászlóné)

Középiskolai Matematikai Lapok fizika pályázatán I—II—III. díjat kapott tanulók:

I. díj:

1970. Varga József, Pál Zoltán, Jankovics Gusztáv

(tanáruk: Kobzos Ferenc)

1972. Buza Antal, Bezdek Károly

(tanáruk: Kobzos Ferenc)

1972. Újvári Erzsébet, Magyar György

(tanáruk: Fejős Ádám)

1975. Györök György (tanára: Kobzos Ferenc)

1976. Györök György (tanára: Kobzos Ferenc)

II. díj:

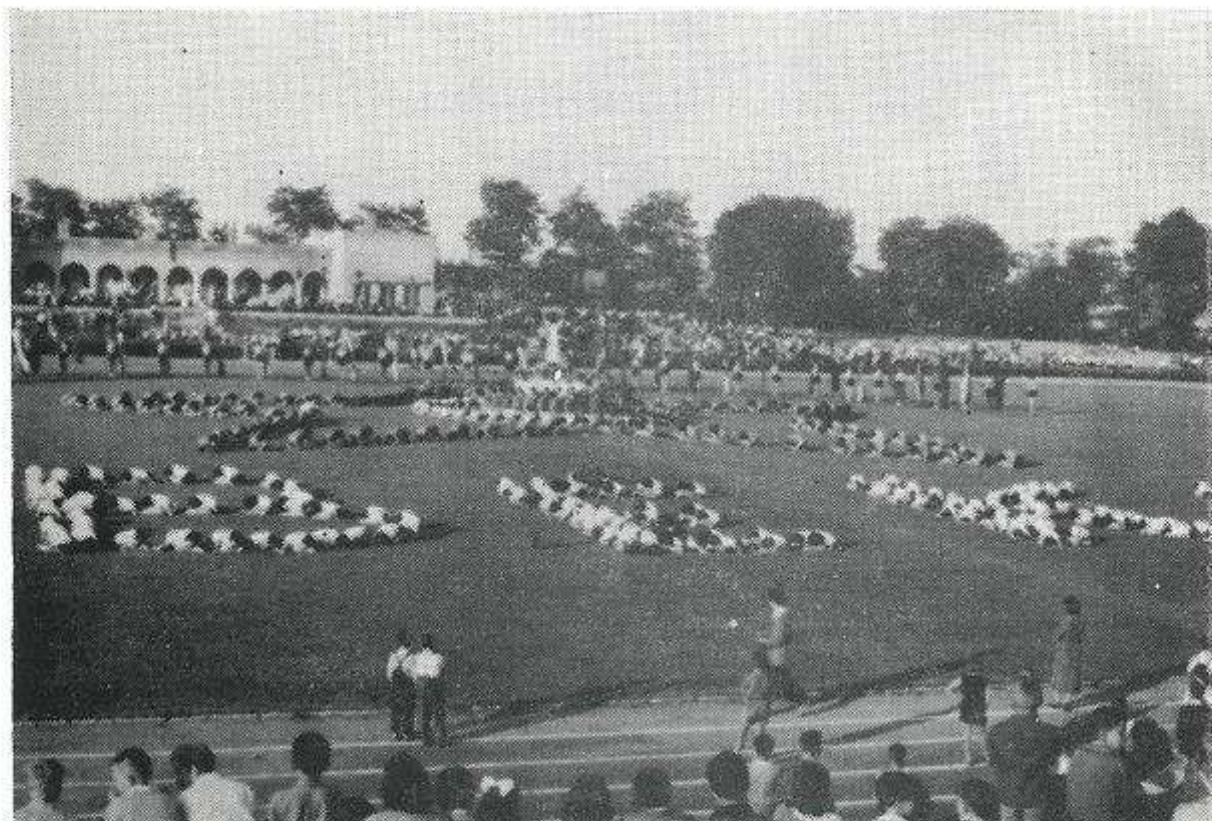
1974. Feil Ferenc, Radványi Rezső

(tanáruk: Kobzos Ferenc)

1975. Feil Ferenc, Kuslits Tibor

(tanáruk: Kobzos Ferenc)

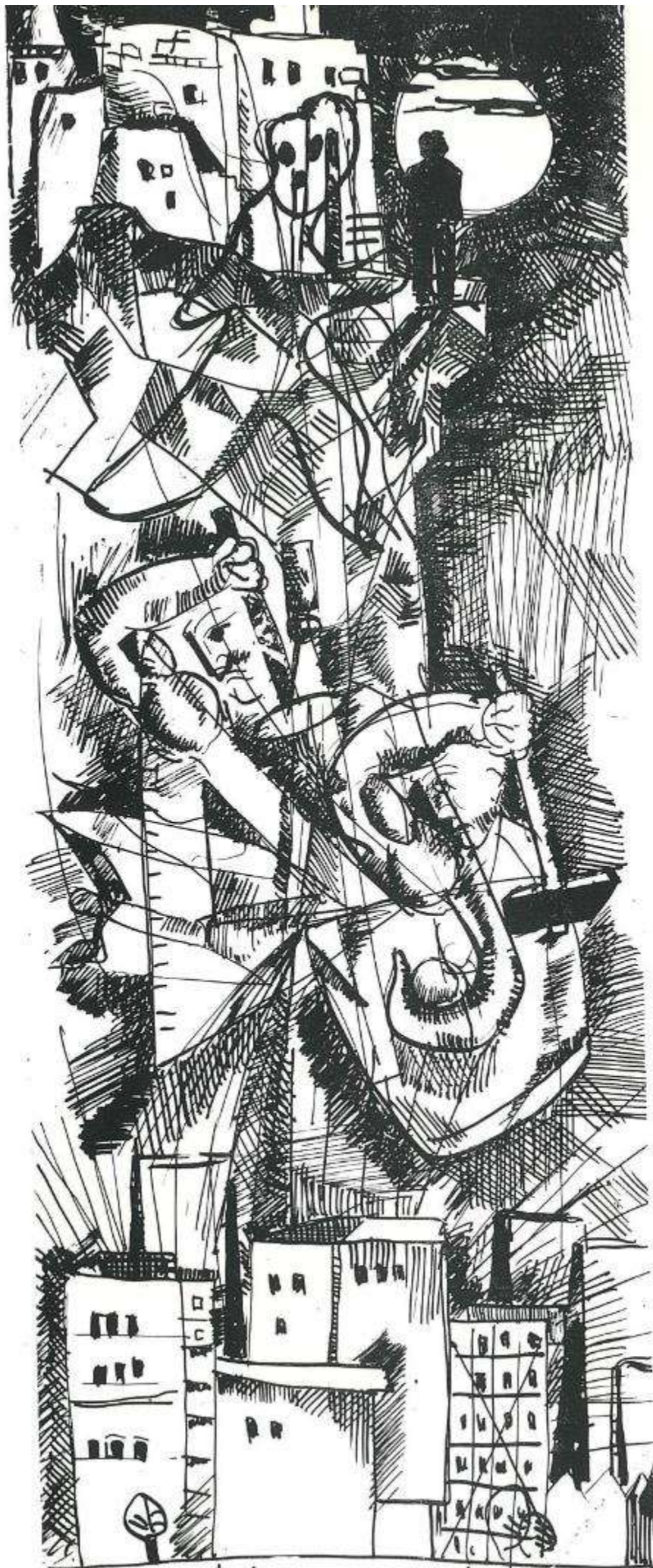
1977. Györök György (tanára: Kobzos Ferenc)

Zárókép a tornaünnepélyről

Kitűnően érettségizett diákjaink

1957. Rutai István József Fekete Terézia	1965. Kovács Katalin Pátkai Rózsa Irma Pócze Attila Ferenc Székelyi Sándor Sobor Ilona Anna Tóth Zsuzsanna Katalin Molnár Ilona	1970. Dobay Judit Szekeres István Antal Rózsa Lívia Horváth Ágota Marianna Nészár Róza
1958. Selmeczi Béla József		
1959. Kovács Jenő Sándor Tóth Károly Sándor Bars Ruth	1966. Kemény János György Kacsó Mihály Bartos Katalin Kéthelyi Ágnes Gizella Damalukos Katalin Horváth Lídia Förhécz Katalin Gurisath Gabriella Horváth Veronika Kiszely Zsolt Mihály Mészáros István Szabó László Lajos	1971. Kunszenty Ágnes Kemény Ádám Kiss Mária Hámori Katalin
1960. Nagy András Vörös Klára Róza		1972. Gáspár Csaba Kasza Zsuzsanna Bergmann Annamária
1961. Ágotai Ildikó		1973. Schléger Mária
1962. Mérész Ignác Mihály Sárközi Mária	1967. Dravecz Márta Magó Mária Terézia Peres Edit Árvai Erzsébet Molnár Ferenc Benke Tamás	1974. Szántó Györgyi
1963. Magyar Irén Pilter Mária Gizella Virág Mihály József Zsámbok Dénes László Filó Magdolna Váczy Mária	1968. Boda Ákos Pátkay Katalin Dzdánczi Piroska A. Kovács Erzsébet Lantos Júlia Pék Anna Kohut László Ficza Éva Rajcsányi Mária	1975. Varga Szabó Endre Matusek Zsuzsanna Éva
1964. Zsidó Zoltán Kemény Sándor Tibor Komlóssy Ákos Antal	1969. Passa Erzsébet Pilter Valéria Mária Boross Mária Somorác György Borsányi Ágnes Hajas János Lohn Szilvia	1976. Felföldi József Pósa Ágnes
		1977. Csizmadia Klára Deák Mária Nagy Beatrix Lívia Werth Mária

Miklós Károly: Illustráció a Huszthoz

Huszthoz illusztráció

Miklós Károly 1966 IX 14

TARTALOM

Hammerl Ferenc: Köszöntő — — — — — — — — — —	4
Jánosházi Ágnes: Névadónkhoz — — — — — — — — — —	6
Münnich Ferenc: Viharos út (részlet) — — — — — — — — — —	7
Özv. Münnich Ferencné: Méltók e név viselésére — — — — — — — — — —	9

EMLÉKEZÉSEK

Dr. Salgó Dezsőné: Az első lépések — — — — — — — — — —	11
Dr. Gidai Erzsébet: A 25. születésnapra — — — — — — — — — —	14
Bars Ruth: Jó volt a szellem — — — — — — — — — —	17
Nagy Ákosné: Akinek barátsága elkísér — — — — — — — — — —	19
Kovács László: Az utolsó csengőszó... — — — — — — — — — —	21
Mézes Márta: Találkozások — — — — — — — — — —	23

TEGNAP ÉS MA

Bende László: Iskolánk pártszervezete — — — — — — — — — —	26
Székelyi Sándor: Miénk a zászló — örökre — — — — — — — — — —	29
Kobzos Ferenc—Pásztor Bertalan: A szakszervezet tevékenysége — — — — — — — — — —	33
Abaffy Lászlóné: Mozaikok a kulturális életből — — — — — — — — — —	36
Dr. Varga András: Zenei életünk — — — — — — — — — —	39
Csépán György: Testnevelés és sport iskolánkban — — — — — — — — — —	44
Székelyi Sándor: Gyümölcsöző kapcsolat — — — — — — — — — —	52

TANULMÁNYOK ÉS PÁLYÁZATOK

Barsi Tomaj: Iskolapszichológia a gyakorlatban (részlet) — — — — — — — — — —	54
Pásztor Bertalan: Semprun: A nagy utazás (részlet) — — — — — — — — — —	61
Fabó Tibor: Korosztályom beszédmodja (részlet) — — — — — — — — — —	65
Feil Ferenc—Kuslits Tibor: Amit a környezetvédelemről tudni kell (részlet) — — — — — — — — — —	68
Feil Ferenc—Radványi Rezső: Levegőszennyezés (részlet) — — — — — — — — — —	70

NÉVSOROK ÉS KIVÁLÓ TANULMÁNYI EREDMÉNYEK

Az elmúlt huszonöt évben iskolánk tanárai voltak — — — — — — — — — —	72
Az iskola tantestülete — — — — — — — — — —	74
Technikai dolgozók — — — — — — — — — —	79
Az országos tanulmányi versenyen 1—10. helyezést értek el — — — — — — — — — —	80
Kitűnően érettségizett diákjaink — — — — — — — — — —	82